

la nota següent: "Se han reunido las representaciones de la minoría Radical-Socialista, Acción Republicana, O.R.G.A. y Esquerra Catalana, para cambiar impresiones sobre la posibilidad de constituir la unión o federación parlamentaria de izquierdas".

"Se cambiaron impresiones y se acordó volver a reunirse el próximo miércoles, después de haber expuesto cada uno sus puntos de vista."

"En la reunión, que fue presidida por la Srta. Kent, se acordó designar secretario de actas al Sr. Sbert."

"La reunión fue breve y se expuso por la representación Radical-socialista el acuerdo de la minoría de iniciar las gestiones con los demás grupos gubernamentales de izquierda para constituir la federación."

"Todos coincidieron en la conveniencia de esta unión, si bien se exteriorizaron algunas discrepancias, que en realidad sólo afectan a la forma y procedimiento de constitución."

"Estas discrepancias se refieren principalmente a si esta agrupación de fuerzas parlamentarias ha de ser una fusión de todas las minorías en una sola, aunque sin perder el contacto con los respectivos partidos, o si debe consistir en una federación con independencia de cada una de las minorías"

"Esta sugirió la duda de si es compatible con el reglamento de la Cámara, y habrá de consultarse si cada diputado puede estar en dos minorías."

"Como los representantes de los distintos grupos no tenían mandato especial para adoptar acuer-

dos, se convino en reunirse el miércoles, dando lugar con ello a que los grupos parlamentarios se reúnan el martes para fijar su posición".

"No se suscitó la cuestión de si podrán formar parte de la federación otros partidos no representados en el Gobierno" (7).

D'aquesta manera, seguint en aquesta línia d'actuació, el 8 de novembre, es reuní la minoria d'Acción Republicana, sota la presidència de Ruiz Funes, fent aquest polític, a la sortida, les declaracions següents: "Quant a la constitució d'aquesta Federació d'Esquerres, afegí que podia assegurar-se que en la constitució no entrarien més que els quatre partits representats en el Govern: Radical-socialistes, O.R.G.A., Acción Republicana i Esquerra Republicana de Catalunya, puix encara que aquesta darrera no estigui representada en l'actual Govern, no pot negar-se la simpatia de Jaume Carner per aquest grup i l'actitud que ha ostentat de net governamentalisme. Per tant, afegí, no aniran a la Federació sinó solament aquests partits que defensen el Govern" (8).

En aquest context, el dia 9 de novembre es va celebrar una reunió de les minories governamentals dels partits Radical-socialista, Acción Republicana, O.R.G.A., i Esquerra Republicana de Catalunya, per a continuar examinant la constitució de la Federació d'esquerres republicanes i parlamentàries. Les principals conclusions de la reunió foren les següents: 1) Fer constar expressament el desig de la continuació de la col.laboració socialista.

2) Existència d'una perfecta coincidència per a la

forma de constituir-se aquesta nova agrupació: la Federació es formarà constituint una sola minoria parlamentària dirigida per un comitè en el qual tindran representació proporcional dels quatre partits que l'integren. 3) Es va designar una ponència composta per Ruiz Funes, per Acció Republicana; Galarza, pel Partit Radical-socialista; Antoni Sbert, per Esquerra Republicana; i González López, per l'O.R.G.A. Aquesta ponència va quedar encarregada de redactar les bases d'organització de la Federació, i el programa mínim parlamentari que havia de desenvolupar aquestes Corts. 4) L'única exigència d'Esquerra Republicana era que en aplicar l'Estatut de Catalunya es procedís entre els partits polítics de la Federació amb la necessària cordialitat, i que el Govern procurés dictar mesures governatives a fi que els diversos partits que actuaven a Catalunya i que figuraven a la Federació obressin amb la deguda coordinació (9). D'aquesta manera, en una reunió celebrada el 15 de novembre per a constituir la Federació d'esquerres es tractà del nomenament del cap de la Federació, que recaigué en un membre de la minoria radical-socialista perquè era la més nombrosa de les que componien aquesta coalició (10). D'altra banda, el Comitè Executiu de la Federació estaria format pels següents candidats: cinc radicals socialistes, tres d'Acció Republicana, dos d'Esquerra Republicana i un de l'O.R.G.A. (11).

De la constitució de la Federació d'Esquerres, Antoni Sbert opinava que segons el seu criteri aquesta Federació tenia per al seu desenvolupament

un programa màxim i un altre de mínim. Remarcava que moltes de les lleis que es referien al programa mínim havien d'ésser promulgades pel Govern actual. Les lleis més immediates eren la del Tribunal de Garanties Constitucionals, la de Congregacions religioses, la Llei electoral i la d'Ordre Públic. També considerava urgents la Llei del Tresor Artístic i altres lleis adjectives. A més, lleis també d'importància encara que fossin del programa màxim eren la llei municipal, la provincial i la d'ensenyament (12).

D'aquesta manera, en el si d'Esquerra Republicana, cada vegada prenia més importància el fet de la constitució d'una Federació d'Esquerres. Així ho comentava J.M. Lladó i Figueres en un article a "La Humanitat" (13), que deia: "La idea d'una Federació d'Esquerres ha obtingut una acollida excel.lent perquè respon a una necessitat de la República. (...). El dia 13 d'octubre del 1931 -data de l'aprovació de l'article 24 de la Constitució- la República canvià d'orientació. Deixava d'ésser conduïda per la conjunció de forces que facilitaren l'adveniment del règim i passava sota la direcció d'un grup homogeni, d'esquerres, presidit per Manuel Azaña. D'aleshores ençà, el Govern ha realitzat una obra positiva, en un sentit radical: aprovació de la Constitució, llei de Reforma Agrària, Estatut de Catalunya, per no citar més que tres qüestions fonamentals per a la vida del país. En aquesta tasca ha tingut la participació efectiva del Partit Socialista, el qual ha demostrat amb una disciplina inigualable, el seu

fervor i lleialtat al règim republicà. Ha arribat el moment, però, que la política dels socialistes pot sofrir una variació. En una paraula, s'inicia el procés d'un canvi de Govern. Els socialistes porten la intenció de deixar, a primera d'any, la col.laboració en el si del Govern, per situar-se als bancs de l'oposició parlamentària. Per cap concepte no és convenient variar el ritme esquerrista que porta la República. Tenint en compte que, fora la del Partit Socialista, no queda altra minoria nombrosa que la radical -cada dia més situada al centre-dreta-; i per tant, que es fa difícil mantenir al to esquerrista en el Govern que es formés, arran de la pròxima crisi, no hi ha més remei -és una necessitat de la República- que procedir a la formació d'un front únic d'esquerra, que es faci càrrec del Govern en aquell moment donat. Aquesta composició no pot ésser fruit d'una impremeditació -tal com sembla que hom fa fins ara-, sinó conseqüència d'un detingut examen de problemes i d'una coincidència de partits, en diversos punts de vista. Si la Federació es realitza d'aquesta forma, el socialisme -qua a Espanya és una força política de realitats- col.laborarà des de l'oposició en les tasques de Govern. Amb un Govern de tendència dretista mai no podria fer-ho, sense incórrer en pecat de deslleialtat" (14).

El 30 de novembre es reuniren González López, Galarza i Antoni Sbert. L'objecte de la reunió era la redacció del manifest que, com a acte de guixarant, seria públic la Federació d'Esquerra.

Aquest manifest comprenia quatre parts: a) En la primera es raonaven les causes que havien determinat la formació de la Federació, la qual, de fet, estava constituïda per les afinitats ideològiques dels quatre grups republicans governamentals; b) Es justificava després el programa parlamentari en el qual es concedia més importància al seu esperit esquerrista que era de la més gran harmonia amb el sentit de la Constitució. Es fixa ven les línies de conducta de la Federació, inspirades principalment en la plena funció parlamentària amb amplitud de discussió i fiscalització de l'obra del Govern; c) S'establia el criteri que les majories parlamentàries eren les que governaren, quedant a les minories una missió de col.laboració, però que mai existís el vici de les Corts anteriors, d'intel.ligència mitjançant confabulacions que donaven lloc a que les minories fossin les que dominessin en l'acció del Govern; d) S'establia que la Federació estaria integrada amb representacions dels quatre grups republicans governamentals, però deixant la porta oberta per a l'ingrés d'aquells diputats que sostinguessin una política esquerrista semblant a la que seguia la Federació. El Comitè Executiu estaria constituït per un representant cada deu diputats, la qual cosa donaria cinc representants als radicals socialistes, tres a Acció Republicana, dos a Esquerra Republicana i un a l'O.R.G.A. (15).

Així les coses, el 3 de desembre del 1932, en una reunió de les representacions de les minories:

Radical-Socialista, Esquerra Republicana, Acción Republicana i O.R.G.A., va ésser examinat, i aprovat per unanimitat el manifest, del qual cada representació donaria compte a la respectiva minoria, i en ésser aprovat per totes elles, quedaria constituïda la Federació d'Esquerres Republicanes Parlamentària Espanyola (16). D'aquesta manera, "La Humanitat" publicava un article (17) en el qual es remarcava: "Ha quedat redactat, per a l'examen de les respectives minories, el projecte de manifest programa que es pensi formular. Anotem que en ell hi ha la declaració que la Federació d'Esquerres donarà tot el seu ajut als Estatuts d'Autonomia que siguin presentats a les Corts; i que propugnarà perquè la implantació de l'Estatut de Catalunya sigui feta amb la màxima rapidesa i amb un criteri d'amplitud. Es amb aquestes condicions que l'Esquerra entra a la Federació. L'Esquerra va portar l'Estatut; i l'Esquerra vetlla ara perquè s'apliqui ràpidament i amb el màxim abast" (18).

D'aquesta manera, en una reunió de les minories governamentals i la minoria d'Esquerra Republicana, celebrada el 23 de desembre, va quedar precisada la situació de la Federació d'Esquerres. Antoni Sbert, en nom de l'Esquerra, va exposar les condicions que s'imposaven per tal que aquest partit català entrés a la dita Federació, és a dir: "Política franca i resoltament esquerrana; ràpida aplicació de l'Estatut; ample interpretació de l'Estatut; doctrina autocomista per tal d'encoratjar i ajudar els pobles hispànics que

anhelin un règim de llibertat" (19).

Per cloure aquesta reunió, Manuel Azaña va pronunciar un breu parlament, afirmant: "La Federació ha de realitzar una tasca de continuïtat revolucionària. El cicle revolucionari no ha arribat al seu termini. Es menester assegurar-lo, afirmar-lo, plasmar-lo en la realitat viva del poble, traduir-lo en una obra de Govern. Això es el que cal realitzar." (20). "La Humanitat comentava aquestes paraules de Manuel Azaña, tot dient:

"Aquesta ha estat la declaració constant que el senyor Companys havia fet. I ho feia tot dolent-se que el Govern no seguís aquest criteri, perquè al guns ministres, com el senyor Domingo, donaven al seu to i a les seves actituds i disposicions un caire de complaença i d'atracció de dretes. Representaven aquest ministre i altres el pensament que la revolució no podia seguir sinó que calia donar a les classes privilegiades una sensació d'amable entesa política. Eren els qualificats de "liquidadors" de la Revolució, com si ja no s'hagués d'adoptar cap altra mesura reparadora i transformadora. El fracàs dels qui sostenien amb el matís de la paraula i amb les actituds i els acords aquesta política, ha estat evident. Tal volta ara canviaran de conducta. L'actualitat de la política general fa que puguin encara romandre al Govern després d'aquest fracàs. Però queden allí desfets, destrossats, esperant l'hora que se'ls rellevi. Han fet molt de mal" (21).

"La Humanitat del 24 de desembre, donava la notícia que havia estat designat el Comitè Direc-

part, per la minoria d'Esquerra Republicana, Antoni Sbert, Joan Loperena i Miquel Santaló (22).

D'altra banda, des de les pàgines de "La Humanitat" del 7 de gener de 1933, es comentava la situació dels partits polítics a tot l'Estat espanyol, de la següent manera: "Es evident que les forces polítiques espanyoles no han acabat el procés del seu acoblament i de la seva organització. En el si dels diferents partits existeixen pensaments molt diferenciats. A més, la pràctica de Govern, i les discussions parlamentàries han produït una revisió de valors. Alguns homes que exerceixen el cabdillatge, han fracassat; altres, que no tenien un nom se l'han fet. Es manifesta, per tant, la conveniència de precisar millor els contorns dels partits, i a més, de revisar els valors de cada partit. Fins ara, tot això era difícil, per motius d'ordre superior de política. Però aquesta transformació i renovació és obligada perquè la imposaran les circumstàncies i es produirà en la marxa lògica de la vida interna dels grups polítics" (23).

A més a més, "La Humanitat" del 7 de gener, comentava novament la necessitat d'aquesta aliança republicana, situant-la en aquest nivell: "Possiblement això, si no abans, s'haurà d'exterioritzar en els moments precursors de les eleccions generals properes. El nou Parlament tindrà una fesomia distinta a la del Parlament actual. És lògic que les dretes vinguin reforçades. I la força que actualment contenen els distints còdis republicans de centre i la contra-revolució i esquerra claudran

molt en nombre i importància. En el parlament pròxim es dibuixaran ja els partits que hauran de considerar-se com a definitivament preponderants. I és de creure que el senyor Azana, això ho veu, examina la seva situació actual, les seves possibilitats, i no les deixarà perdre, no per ell, naturalment, sinó pels ideals que defensa i representa" (24).

El cap de la minoria parlamentària d'Esquerra Republicana, Miquel Santaló, el juliol de 1933, es pronunciava sobre la possibilitat de formació d'un bloc d'esquerres republicanes a favor de la formació d'aquest pacte o aliança, d'aquesta manera: "La minoria d'Esquerra ha manifestat ja el que opinava sobre aquesta unió en el sentit de considerar-la convenient en tot moment i necessària en tota ocasió en què puguin perillar els principis fonamentals del règim(...). Es clar que el fet que coincideixin diferents sectors republicans amb la seva doctrina pròpia i amb una tàctica política particular podria ésser el començament d'una obra política, el resultat de la qual fos arribar a la unió de totes aquestes forces. Coneguda és l'opinió que respecte això ha mantingut en tot moment l'Esquerra Republicana de Catalunya, que en totes les ocasions prestarà el seu ajut a una obra d'harmonia per a accelerar la consolidació del règim sempre que tots els sectors es comprometin a defensar el que hem considerat substantiu. Aquestes manifestacions són una ratificació de la nostra passada actitud i una col·laboració del nostre partit al Govern, que és la nostra

moments d'una tendència esquerrana més àmplia que l'anterior" (25). Tot seguit, Miquel Santaló fixa va les següents tasques per aquesta aliança de partits republicans: "Es molt difícil determinar els resultats derivats d'aquest bloc, però crec que podria constituir, de moment, un mitjà ràpid i eficaç per a portar a la pràctica les lleis votades avui, tant en l'ordre econòmic, com en el de llibertat de consciència, com en els Estatus i en el social, i al mateix temps, serviria per a complementar l'obra legislativa dotant al país de les lleis necessàries inspirades totes elles en les essències liberals que són la principal característica del moment polític i present. Un altre avantatge constituiria la creació en un país com el nostre, on hi han partits manifestament de classe d'un grup de considerable importància i de principis republicans però perfectament humanista, capaç d'anar tot seguit a la resolució de totes les antinòmies que es presenten en la vida política sense la cruada d'una lluita de classes"(26) Finalment, Miquel Santaló, remarcava la posició que adoptaria Esquerra Republicana davant la formació del bloc d'esquerres republicanes, de la se güent manera: "L'Esquerra catalana està segura que fixat un programa mínim on els diferents grups que formen la unió es comprometin a recolzar amb la deguda lleialtat els principis constitucionals, trobarà l'ajut de tots els nostres elements i de tots quants senten amb l'afany de veure com s'inicia una era de prosperitat a Espanya" (27).

En aquest coment de la unió dels partits repu-

blicans d'esquerra, el 19 de juliol es va celebrar una reunió de la minoria federal per examinar en línies generals els problemes que actualment estaven pendents a les Corts de la República. S'hi van prendre, entre altres, els acords següents: "(...) Cinquè.- Vist el programa que el partit radical socialista ha presentat al govern i contrastant-lo amb el mínim que el partit federal ha elaborat per a col.laborar en el mateix, aquesta minoria estima convenient estudiar-lo i examinar-lo en unió dels altres grups republicans; Sisè.- Essent el partit federal el més antic dels republicans creu que per la seva història és de la seva competència prendre la iniciativa per a la unió dels partits republicans d'esquerra i ha encarregat al seu president, senyor Soriano perquè convoqui els representants al Parlament dels esmentats partits" (28). Es a dir, en aquest moment del procés polític de la unió dels partits republicans d'esquerra, el Partit Federal s'incorporà a aquesta qüestió i, a més a més, volia tenir la iniciativa en el procés unionista, partint de la legitimitat que es donava essent com era el partit republicà més antic. Malgrat tot, aquesta problemàtica de la unió dels partits republicans no es va centrar mai al voltant del partit Federal.

Així, després d'aquesta iniciativa de la minoria federal, Rodrigo Soriano, el 20 de juliol, plantejava d'aquesta manera, l'estratègia federal: "Primerament he d'efectuar les gestions per la unió dels partits republicans d'esquerra, després

em reuniré amb els caps de les diverses representacions i tractarem d'arribar a un acord i redactar unes bases de Govern (...) per a governar quan sigui necessari. (...). El nostre únic desig en constituir aquest grup és que hi hagi un òrgan de Govern republicà. (...). Jo tinc l'encàrrec de procurar que es constitueixi ràpidament.(...). Crec que abans de les vacances." (29). Com es pot veure, aquesta decisió de la minoria federal d'impulsar el procés d'unió dels partits republicans d'esquerra, en un primer moment, va ser efectiva; però, més tard, no va prosperar veritablement.

Després d'una reunió de la minoria d'Esquerra Republicana celebrada el 27 de juliol, el cap d'aquesta, Miquel Santaló, exposava la posició del Partit respecte al nou bloc de la unió de republicans d'esquerra. Així, afirmava: "En la reunió celebrada ahir, es va establir la conveniència de la unió de tots els partits d'esquerra, sempre que aquesta unió respongui a un programa esquerrà que estigui determinat per l'oportunitat de l'acció de conjunt.(...). L'Esquerra no dificultarà aquesta conveniència ni posarà cap dificultat a la coalició, però sempre que aquesta es realitzi amb un objectiu clar i amb una orientació política, també clarament esquerrana.(...) En una gran coalició, és a dir, en un veritable bloc que es formi amb tots els partits. I jo crec que aquesta coalició no podrà fer-se contra el partit socialista, que des de l'adveniment de la República ha donat la seva col.laboració desinteressada amb un sacrifici que no es pot pas oblidar.

Els socialistes són dignes de tota mena de consideracions per part dels republicans". (30).

Seguint en aquest ordre d'idees, el cap de la minoria catalana, Miquel Santaló, el dia 28 de juliol, va fer unes declaracions al periòdic "Heraldo de Madrid" en les quals afirmava que la reunió celebrada feia uns dies pels caps de minoria havia facilitat la intel·ligència entre els republicans. A continuació, sobre aquest tema, afegia; "Al meu judici importa molt més veure si hi ha possibilitat d'arribar a una intel·ligència entre els partits de sentit esquerrista per a la realització de tota l'obra legislativa votada pel Parlament Constituent i continuar-la en el mateix sentit fins donar al nou règim totes les possibilitats de satisfer els desigs de llibertat i justícia del poble republicà. Consideraria jo un gravíssim error que aquesta intel·ligència tractés de fer-se sense atendre a la realitat actual de les organitzacions republicanes de les diferents regions espanyoles, o prenent violentar l'essència dels procediments democràtics. Seria una equivocació i una catàstrofe, per a la democràcia". (31).

Tot seguit, en aquestes mateixes declaracions, Miquel Santaló remarcava que l'Esquerra Republicana, des del punt de vista doctrinal, propugnaria per la realització del que eren principis bàsics del Partit, que tenien tres orientacions fonamentals. Per una part, afermar tots els mitjans per a garantir la llibertat de consciència. Per l'altra, fer efectiva la possibilitat que tots

els ciutadans, sense diferències d'origen i condició social, poguessin arribar a totes les esferes de la cultura. I per últim, implantar un règim social que garantís els recursos indispensables per a una vida decorosa de tots els que treballen, i la seguretat que serien degudament atesos els qui no ho poguessin fer per vellesa o impediment físic. Assenyala, a més, que millorant les condicions de treball fonamentarien una política de tipus econòmic que augmentaria la capacitat de consum, resolent automàticament gran nombre de problemes pendents (32).

Finalment, Miquel Santaló, acabava les declaracions assenyalant que, quant a la tàctica de la projectada unió d'esquerres, es reiterava que l'Esquerra Republicana es consideraria molt honorada en treballar amb tots aquells republicans, que al mateix temps que propugnaven la realització d'un programa d'esquerra, responguessin amb els seus propòsits i una conducta lleial i clara als seus llocs en el Govern (33).

D'altra banda, José Salmarón, membre del Partit Radical-Socialista, feia les següents declaracions referents al bloc d'esquerres republicanes, que foren reproduïdes a "La Humanitat" de 6 d'agost (34). Així, afirmava que per la conjunció republicana d'esquerres, era necessari i imprescindible en un règim que tingués com essencial fonament, precisament un programa esquerrista. Remarcava que la unió de tots els partits d'esquerra republicana devia limitar-se a un sol bloc, que fixés un programa única d'acció conjunta. I

que naturalment per aquesta nova formació, s'havia de tenir en compte que no podien definir-se com a partits d'esquerra els que s'ho diguessin, sinó a aquells grups polítics que, per la seva conducta haguessin donat proves de que eren capaços de desenrotllar un programa d'esquerra republicana. A més, notava que en constituir-se el bloc d'esquerreres hauria de fixar-se un programa mínim de col.laboració i que fos comú a tots els partits d'esquerra republicana. I que en expressar que el bloc d'esquerreres l'havien d'integrar partits republicans d'esquerra, no podia negar-se al socialisme aquest caràcter esquerrista que fixava les seves teories: el partit socialista, abans d'ésser ho, és un grup republicà, i com a tal s'havia d'acceptar-lo. Es a dir, que no es podia oblidar en formar aquest bloc els socialistes, perquè la col.laboració que prestaren a la República havia estat important (35).

A mitjan d'octubre de 1933, se celebrà un congrés extraordinari del partit Acción Republicana. En la clausura d'aquest, Manuel Azaña, pronuncià un important discurs en el qual abordà el tema de la unió de totes les esquerres en la lluita electoral propera, per tal d'impedir el triomf de les dretes (36). Així, afirmà que seria cosa de pensar a crear en la nova Cambra un instrument de defensa de la política republicana, de marcada orientació esquerrana. Remarcà que féu tot el que va poder, per a evitar tota connexió entre la seva permanència al Poder i la vida de les Corts. Assenyà là que els homes que havien estat fins actualment

al Poder havien arribat a la creació d'una nova Espanya i a la consolidació de la República, i que l'obra que havia realitzat el Parlament, havia estat molta quan es mirava cap el passat, però poca si es mirava cap el futur immediat. Afirmà que la dissolució de les Corts arribava en el pitjor moment perquè a més de la situació dels partits, existia la confabulació dels interessos ferits per la República; el que corria perill, no era la República, sinó la seva línia d'orientació. Remarcà que perquè aquesta línia no es perdés no s'havia de fer sinó la unió de totes les esquerres. Recordà que ell aconsellà des del Govern la creació d'un instrument parlamentari d'esquerra, però fracassà, i digué que si s'hagués format no s'haurien dissolt les Corts. A més a més, assenyala que de les properes eleccions legislatives podia sortir una Cambra conservadora que significaria la paralització de la política republicana, o una Cambra esquerrista que anés a continuar-la: aquesta contingència depenia del fet que les esquerres, que eren les més nombroses, d'unissin fortament. Afirmà que era hora de deixar a un costat les rivalitats entre forces de l'esquerra per a ajuntar-se, i evitar així que la República caigués a mans de les dretes. I també que seria cosa d'anar pensant en crear a la nova Cambra un instrument de defensa de la política republicana, profundament constitucional, però de marcada orientació esquerrista. Finalment, es referí a les joventuts, i afirmà que esperava que sentirien també aquesta orientació esquerrista les joventuts espanyoles,

tan necessàries per a la consolidació de la República i el ressorgiment de la nostra pàtria. Aca
bà afirmant que tots els qui sentissin amb fer-
vor l'ideal republicà, estaven obligats a una
acció comuna, per la salvació de la República i
d'Espanya (37).

Durant els anys 1932 i 1933 hi hagueren diver-
sos projectes de coalició o aliança dels partits
republicans d'esquerra a nivell de l'Estat espan-
yol. En aquests projectes participaren fonamental-
ment els partits Republicà Radical Socialista,
Acción Republicana, O.R.G.A., Esquerra Republica-
na de Catalunya, Agrupación al Servicio de la Re-
pública i P.S.O.E. Les finalitats que tenien dits
projectes de coalició o aliança eren diverses:
crear un organisme d'esquerra amb capacitat per
a governar, o per unir els partits enfront de les
lluites electorals, o per juntar-los sota una di-
recció comuna i per a un programa concret; cons-
tituir una majoria parlamentària al Parlament de
la República; crear una fusió de minories parla-
mentàries o una federació d'aquestes amb indepen-
dència de cada una d'elles; elaborar un instru-
ment ràpid i eficaç per a portar a la pràctica
les lleis votades al Parlament, etc. Durant l'any
1933 i a mesura que s'apropa la possibilitat de
convocatòria d'eleccions legislatives, aquests
projectes de coalició o aliança de partits repu-
blicans d'esquerra prenen mes consistència enfront
de la possibilitat d'avanç de les forces de dre-
tes en aquestes eleccions. El resultat final d'a-
quest procés serà que cap de dits projectes real-

ba a ser una realitat en aquest moment històric.

Les eleccions legislatives del 19 de novembre de 1933, i els consegüents resultats electorals, suposaren un avançament important de posicions dels partits polítics de la dreta, fonamentalment a tot l'Estat espanyol, però, també, en menor mesura, a Catalunya. Davant d'aquesta situació po-
lítica, es plantejaria durant l'any 1934 la possi-
bilitat de creació d'un gran partit d'esquerres. Així, aquesta possibilitat en concretaria en dues alternatives diferents: o fusió o federació de tots el partits republicans d'esquerra. Ço que comportaria que cada un dels partits implicats en aquest procés polític es pronunciés a favor d'una o altra alternativa.

Notes al Capítol V apartat 7.-

- (1) "L'Op" 10 març 1932; Eduardo Espín: Azaña en el poder. El partido de Acción Republicana.- Centro de Investigaciones Sociológicas.- Madrid, 1980, p. 98 i 99.
- Eduardo Espín afirma: "A lo largo de 1932-33 Acción Republicana experimentó un lento pero progresivo fortalecimiento; se le sumaron diversos núcleos locales, se crearon nuevos comités, se regularizó la vida orgánica de muchos de ellos, etc. En algunos casos era tras la unión al partido de los diputados de otros grupos cuando se reemprendía la verdadera organización de Acción Republicana en la provincia en cuestión, partiendo, en el supuesto que los hubiera, de los núcleos ya existentes y utilizando el arraigo que el diputado tuviera en su circunscripción. Tal es, por ejemplo, el caso del diputado por Ciudad Real, Pedro Vicente Gómez, quien durante todo 1932 y tras incorporarse a Acción procedente del P. Radical se dedicó a dicha tarea de reorganización".
- "Fusiones de interés a lo largo de 1932 fueron las del Partido Republicano Autónomo de Bilbao (con más de dos mil afiliados), elementos de la Derecha Liberal Republicana de Pamplona y la organización del Partido Federal de Santander (con sus dos diputados a Cortes, Ruiz Rebollo y E. Pérez Iglesias). Estas y otras la labor organizativa consistió

en simples tareas de propaganda, en la creación de comités locales en los pueblos de la provincia o en la constitución de los preceptivos organismos provinciales, como en Valencia, Almería y otras provincias". "Este proceso de expansión de Acción Republicana, se extendió también a Cataluña. Sin embargo, no está claro hasta qué punto Azaña era partidario de ello. En primer lugar la actuación de los partidos no exclusivamente catalanes solía encontrar dificultades al ser tachados de sucursalistas. Y según cuenta Rivas Xerif en su biografía de Azaña, éste era opuesto a la extensión de Acción a Cataluña por las tensiones que pudiera ocasionar con la Esquerra, celosa de cualquier competencia en su propio feudo. Frecuentemente Azaña alude en sus Memorias al recelo de los políticos catalanes siempre que por alguna circunstancia pensaron que él pretendía hacer política en Cataluña, lo cual estuvo en todo momento lejos de su intención. Por ello parece verosímil la versión de Rivas Xerif, en el sentido de que fué más bien un deseo de sus amigos catalanes (y suponemos que del resto de los dirigentes de Acción Republicana), sin que Azaña personalmente lo impulsase. El caso es que dicho partido se creó en los primeros meses de 1932, sobre la base de un programa nacional común y una posición plenamente confiante en la política española. Causa-

tino Ballvé y E. Isern Dalmau fueron las figuras iniciales de la organización, que se denominó "Partit Català d'Acció Republicana" en Eduardo Espín: Azaña en el poder. El partido de Acción Republicana., ob.cit., p. 98.

- (2) "La Ht" 25 març 1932; Eduardo Espín: Azaña en el poder. El partido de Acción Republicana., p. 98 i 99.
- (3) "La Ht" 8 agost 1932; Eduardo Espín: Azaña en el poder. El partido de Acción Republicana., p. 98 i 99.
- (4) "L'Op" 10 agost 1932; Eduardo Espín: Azaña en el poder. El partido de Acción Republicana., p. 98 i 99.
- (5) Llúcia Vinyes: "Fonogrames de "La Humanitat". Federació d'Esquerres?" "La Ht" 29 octubre 1932.
- (6) "La Ht" 29 octubre 1932.
- (7) "La Ht" 5 novembre 1932; "L'Op" 5 novembre 1932.
- (8) "La Ht" 9 novembre 1932.
- (9) "La Ht" 10 novembre 1932.
- (10) "La Ht" 16 novembre 1932.
- (11) "La Ht" 28 novembre 1932.
- (12) "La Ht" 16 novembre 1932.
- (13) Josep M. Lladó i Fígueres: "República i No-

- narquia. La Federació d'Esquerres".
"L'Op" 23 novembre 1932.
- (14) Josep Mª Lladó i Figueres: "República i Monarquia. La Federació d'Esquerres".
"L'Op" 29 novembre 1932.
- (15) "L'Op" 1 desembre 1932; "La Ht" 1 desembre 1932.
- (16) "La Ht" 3 desembre 1932; Eduardo Espín: Azaña en el poder. El partido de Acción Republicana, p. 98 i 99.
- (17) "Comentaris polítics. La Federació d'Esquerres". "La Ht" 9 desembre 1932.
- (18) "Comentaris polítics. La Federació d'Esquerres". "La Ht" 9 desembre 1932.
- (19) "La Ht" 24 desembre 1932.
- (20) "La Ht" 24 desembre 1932.
- (21) "La Ht" 24 desembre 1932.
- (22) "La Ht" 24 desembre 1932.
- (23) "La Ht" 7 gener 1933.
- (24) "La Ht" 7 gener 1933; sobre l'aliança dels partits republicans d'esquerra de tot l'Estat espanyol amb Acción Republicana durant l'any 1933, vegeu Eduardo Espín: Azaña en el poder. El partido de Acción Republicana, p. 100.
- (25) "La Ht" 9 juliol 1933.
- (26) "La Ht" 9 juliol 1933.

- (27) "La Ht" 9 juliol 1933.
- (28) "La Ht" 20 juliol 1933.
- (29) "La Ht" 21 juliol 1933.
- (30) "La Ht" 28 juliol 1933.
- (31) "Una informació de "Heraldo de Madrid".
Manifestacions del senyor Santaló sobre la
projectada unió d'esquerres". "La Ht" 29
juliol 1933.
- (32) "Una informació de "Heraldo de Madrid"
Manifestacions del senyor Santaló sobre la
projectada unió d'esquerres". "La Ht" 29
juliol 1933.
- (33) "Una informació de "Heraldo de Madrid".
Manifestacions del senyor Santaló sobre la
projectada unió d'esquerres". "La Ht" 29
juliol 1933.
- (34) "El projectat bloc d'esquerres. Diu el di-
putat radical-socialista Josep Salmerón,
que no es pot negar al socialisme el caràcter
esquerrà que han de tenir els partits que
l'integrin". "La Ht" 6 agost 1933.
- (35) "El projectat bloc d'esquerres. Diu el dipu-
tat radical-socialista Josep Salmerón, que
no es pot negar al socialisme el caràcter
esquerrà que han de tenir els partits que
l'integrin". "La Ht" 6 agost 1933.
- (36) "El senyor Azala propugna el front d'esque-
rra. En la clausura del Congrés d'Acció Re-
publicana, l'ex-president del Consell propu-

cià un magistral discurs de comentari al moment polític". "La Ht" 17 octubre 1933.

- (37) El senyor Azaña propugna el front d'esquerrres. En la clausura del Congrés d'Acció Republicana, l'ex-president del Consell pronuncià un magistral discurs de comentari al moment polític". "La Ht" 17 octubre 1933.

(38)

VI.- E.R.C. DES DE LES ELECCIONS LEGISLATIVES DE 19 DE
NOVEMBRE DE 1933 FINS EL 6 D'OCTUBRE DE 1934.

1. ELECCIONS LEGISLATIVES DE 19 DE NOVEMBRE DE 1933.

L'esdevenir de l'any 1933 estigué presidit per diversos fets importants. En els darrers dies de febrer i primers de març es portà a terme la constitució de la Confederación Española de Derechas Autónomas, que seria el gran partit conservador i dretà a nivell de l'Estat espanyol.

A Catalunya, el febrer de 1933, es constituí la Lliga Catalana, en un procés de reafirmació i expansió de la Lliga, com el gran partit conservador català. El nou partit establí clarament la seva continuïtat amb la Lliga Regionalista. Aquest procés comportà la incorporació de dos grups centristes i republicans: la Dreta Liberal Republicana de Catalunya i un grup procedent d'Acció Catalana Republicana. El 29 d'octubre de 1932, un acord de la Dreta Liberal Republicana de Catalunya decidí d'incorporar-se globalment a la Lliga Regionalista. L'anunci de l'ingrés de Jaume Bofill i Mates (Acció Catalans Republicana) a Lliga Catalana es produí el 14 de febrer de 1933. Aquest ingrés fou seguit per diverses personalitats afiliades a Acció Catalana Republicana que sol·licitaren l'entrada a Lliga Catalana.

L'abril de 1933 se celebraren eleccions municipals parcials a l'Estat espanyol, per renovar els 2.478 ajuntaments proclamats el 12 d'abril de 1931 per l'article 29 i substituïts després per unes comissions gestores. El 17 de maig de 1933 quedà aprovada la Llei de Confessions i Congregacions religioses. Al juny, Azaña dimití

i provocà una crisi de govern, que fou resolta amb la constitució d'un tercer govern Azaña, en el qual Lluís Companys fou titular de Marina. A les Corts Constituents es discutia el projecte de llei electoral que fou aprovat el 27 de juny de 1933. Aquesta llei consagrava el sistema de majoria i minoria. El 4 de setembre se celebraren eleccions al Tribunal de Garanties Constitucionals, que suposaren la derrota dels patits republicans d'esquerra. El 8 de setembre Azaña dimití com a cap de govern i el 22 de setembre es forma el primer govern Lerroux de concentració republicana, en el qual Miquel Santaló ocuparia la cartera de Comunicacions. Aquest ministeri Lerroux tindria curta durada, ja que el 3 d'octubre es decretà la crisi de govern, i aquesta fou resolta el 9 d'octubre, en què Martínez Barrio formà govern juntament amb la concessió del decret de dissolució de les Corts Constituents. Això comportaria la convocatòria de noves eleccions legislatives. Així, després de les caigudes successives dels governs Azaña el 8 de setembre, i Lerroux el 3 d'octubre, es va aconseguir la formació del govern Martínez Barrio, el 9 d'octubre juntament amb la signatura del decret de dissolució de les Corts Constituents i convocatòria de noves eleccions legislatives per al dia 19 de novembre.

En convocar-se aquestes eleccions, la legislació electoral estava lleugerament modificada per la Llei de reforma de 27 de juliol de 1933. Així, Francesc de Carreras i Josep Mª Vallés afirmen que una vegada aprovada la Constitució era evident que una de les primeres lleis a elaborar era l'electoral, ja que calia refondre tota la legislació electoral en una llei

amb les modificacions d'ampliació del cos electoral que havia aportat la Constitució. A més, també assenyalen que pel 1932, la Comissió Jurídica Assesora preparava un projecte de Llei Electoral de tipus proporcional, però el projecte que presenta el Govern Azaña a les Corts, el primer de juny de 1933, té un caràcter encara més majoritari que la legislació anterior (1). Aquests autors especifiquen que segons el text d'aquesta llei, segueix vigent la llei de 8 d'agost de 1907 i segueix també el decret de 8 de maig de 1931 amb les modificacions que especifiquen: "1) Circunscripcions: "Constituirán circunscripción propia jutamente con los pueblos que corresponden a sus respectivos partidos judiciales, las capitales cuya población exceda de 150.000 habitantes, formando el resto de los pueblos de la provincia, circunscripción independiente. Las actuales circunscripciones de Ceuta y Melilla continuarán eligiendo, como hasta aquí, un diputado cada una".

"2) Número de votos necesarios para ser proclamado candidato en primera vuelta. Al escutar los votos válidos para proclamar en primera vuelta, la votación tendrá que reunir una característica: que uno o varios candidatos hayan obtenido como mínimo el 40 por cien de los votos escrutados. En ese caso, si los restantes candidatos hubieran obtenido un número de votos superior al 20 por cien de los escrutados válidamente y entre aquéllos y éstos quedara cubierto el número total de vacantes a elegir, la proclamación alcanzará a todos los que reúnan estas condiciones. Naturalmente, entre los que cumplen estos topes máximo y mínimo, serán proclamados los que obtengan mayoría."

"3) La segunda vuelta. En el caso de que ninguno de los candidatos obtuviera el 40 por ciento de los votos o en el caso de que todos los escaños a que tenga derecho aquella circunscripción no se cubrieran según los topes máximos y mínimos a que hacíamos referencia en el apartado anterior, se celebrará una segunda vuelta electoral el segundo domingo después de la primera. En esta segunda vuelta sólo podrán presentarse válidamente los que en la primera hayan obtenido más del 8 por cien de los votos escrutados. Cuando en la primera vuelta ninguno de los candidatos minoritarios obtuviera el ocho por cien, quedará libre la elección en segunda vuelta para puestos vacantes. En el caso de que no haya otros candidatos con más del ocho por cien que el número justo de escaños a cubrir, éstos candidatos quedarán proclamados definitivamente".(2).

Així, conclouen que el sentit general d'aquesta llei és accentuar el caràcter ja marcadament majoritari del sistema anterior. I remarquen també, que les conseqüències polítiques d'aquesta llei foren les següents: afavoreix les aliances electorals, les majories, els grans partits, el bipartidisme circumscripcional, el multipartidisme parlamentari, la bipolarització a nivell estatal i el moviment pendular exagerat (3).

En plantejar-se l'enfrontament electoral, el P.N. R.E. proposà la configuració d'un front únic d'esquerrers. Així, "L'Opinió" del 19 d'octubre va aparèixer amb la següent manxeta: "No hi pot haver front únic d'esquerrers amb pensament purament electoral. Si hi és, ha d'ésser amb una unitat de pensament sobre el criteri a sustentar a Madrid per tots els partits que l'integrin davant dels problemes més candents de la

República" (4). A més, va publicar una nota del Consell General d'Actuació Política del P.N.R.E., titulada "Davant de les eleccions, El Front Únic d'Esquerreres ha de tenir una unitat de pensament" (5). En aquesta nota s'exposava que la dissolució de les Corts Constituents posava en perill la significació democràtica i avançada de la República. Però, a Catalunya, no existia cap perill per al significat i orientació de la República. D'altra banda, en el pròxim Parlament, era gairebé segur que les esquerres hi estarien en minoria. Davant l'enfrontament electoral, s'havia de fer un front únic dels partits d'esquerra catalans per aconseguir una representació que fos útil a Catalunya i a la República. Les finalitats d'aquest front únic imposaven el compromís ferm de l'actuació conjunta en aquests problemes esmentats de la futura esquerres catalanes al Parlament de la República (6).

D'aquesta manera, el 20 d'octubre, el Consell Executiu d'Acció Catalana Republicana va reunir els presidents dels partits que formaven part de la minoria catalana de les disoltes Corts Constituents per tal d'anar a una coalició electoral i nomenar un comitè que portés a terme les gestions pertinents. Van assistir a la reunió l'Esquerra Republicana, la Unió Socialista, el P.N.R.E., Acció Catalana Republicana, Partit Radical-Socialista Català i Federals Catalans (7).

D'altra banda, el 20 d'octubre a la nit, al local de la Bohèmia, l'Esquerra Republicana celebrà el seu primer acte de propaganda electoral. Hi van prendre la paraula Pere Foix, Antoni Rovira i Virgili, Josep Dencàs, Ventura Gassol, Jaume Aiguader, Lluís Companys i Francesc Macià (8). Però, a "L'Opinió" de 22 d'octu

bre, ja s'anunciava el fracàs del Front Unic d'Esqueres (9), de la següent manera: "De sobte fou llançada per Acció Catalana Republicana una crida als partits d'esquerra que havien tingut representació a les Corts Constituents, malauradament dissoltes, per tal de veure d'arribar a coaligar-se. La reunió tingué lloc divendres passat, assistint-hi delegats d'Esquerra Republicana, Acció Catalana, Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, Unió Socialista, Partit Radical-Socialista Català i els federals del "Pacte". Tot just iniciades les converses els representants d'Esquerra Republicana, Unió Socialista i els federals manifestaren que, havent arribat ells ja a una entesa, sols per cortesia s'havien presentat, i es retiraven. Els altres tres partits seguiren les converses inicials d'una coalició, que segueix tramitant-se".

La Premsa d'ahir vespre, corroborant la nota que de la reunió inseria la del matí, feia públiques unes declaracions del senyor Companys en les quals diu, responent a la pregunta de si hi hauria o no entesa entre l'Esquerra i Acció Catalana: "Es que tothom sap que l'Esquerra abans d'ésser convocada a la reunió d'ahir (divendres), ja havia fet tràmits i establert la seva línia de conducta. Per tant, a ningú no ha d'estranyar que no hi hagi coalició". Aquestes paraules han corroborat les declaracions fetes pel secretari general de l'Esquerra, present en la reunió convocada pel senyor Nicolau d'Olwer, en nom del seu partit" (10). I en l'article editorial de "L'Opinió" de 24 de octubre, ja confirmava que l'Esquerra Republicana no formaria pacte electoral amb el P.N.R.E., així: "Ahir, a les set de la tarda, s'havia de celebrar la

segona reunió de tots els partits catalanistes d'esquerra, convocada per Acció Catalana Republicana, al seu local social, per tal de formar un front únic en les eleccions del proper 19 de novembre. Hi assistiren les mateixes organitzacions polítiques que el divendres passat, menys Esquerra Republicana, que ni tan sols excusà l'absència. Segons nota que avui publica la premsa, malgrat la negativa d'Esquerra Republicana i Unió Socialista, es prossegueixen les gestions per a formar una coalició de tots els altres partits catalanistes d'esquerra amb vistes a un front únic en les eleccions de diputats al Parlament de la República" (11).

De tota manera, el P.N.R.E. va seguir amb la idea d'impulsar una coalició electoral. Així, a "L'Opinió" de 24 d'octubre apareixien les manxetes següents: "La immensa majoria dels catalanistes d'esquerra glateix per un front únic de tots els Partits que els representen. Els que han fet impossible aquest front seràn responsables de les conseqüències" (12) i, "Fracassada la temptativa de Front únic electoral d'esquerres per la negativa de l'Esquerra Republicana de Catalunya i Unió Socialista de Catalunya, es prossegueixen les gestions per a formar una coalició de tots els altres partits catalanistes d'esquerra" (13). A més a més, el Consell General d'Actuació Política del P.N.R.E. va publicar la següent nota a "L'Opinió" de 25 d'octubre: "Reunit el Consell General d'Actuació Política amb tots els delegats elegits en l'Assemblea de Constitució del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, ha estat donat compte de les converses tingudes aquests darrers dies a iniciativa d'Acció Catalana Republicana

per tal de tractar de fer possible una unió dels partits d'esquerra davant les eleccions vinents, i del fracàs d'aquest intent d'unió a causa de la negativa dels Partits d'Esquerra Republicana i Unió Socialista de Catalunya".

"Examinat pels reunits l'estat actual de la situació, el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra ha pres, l'acord següent: Que encara que actualment s'estàn realitzant amb bona voluntat per part d'algun partit, noves gestions encaminades a veure si aquest front únic és encara possible, davant l'orientació antidemocràtica que darrerament ha començat a seguir Esquerra Republicana de Catalunya, orientació antidemocràtica que ha culminat en els actes que tingueren lloc als carrers de Barcelona, i al Estadi de Montjuïc diumenge passat, i en l'assalt a una impremta realitzat aquesta tarda, actes tots dos, i especialment el segon per la seva gravetat, netament feixistes, el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra declara que ja ni li és possible entrar en cap unió d'Esqueres que s'aconseguís formar i en la qual hi hagués Esquerra Republicana de Catalunya, com entén que no pot anar aliat amb ella cap partit que s'estimi verament de-mocràtic". (14)

D'aquesta manera, el 25 d'octubre, els partits Acció Catalana Republicana i Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra van pactar una aliança electoral per tot Catalunya. Ho anunciaven així: "Fent ús de les autoritzacions que els respectius Consells Generals van atorgar als elements directius dels Partits Acció Catalana i Nacionalista Republicà d'Esquerra, en el dia d'ahir va quedar concertada entre aquests dos par-

tits, una aliança electoral per tot Catalunya. Com a conseqüència, s'ha constituït un Comitè Mixt electoral, el qual resta encarregat de les tasques d'execució i de seguir les gestions iniciades per tal d'ampliar la coalició amb altres partits i organitzacions generals o locals, com també per a obtenir el concurs de destacades personalitats dels camps nacionalistas i d'esquerra". (15).

A més a més, el P.N.R.E. des de les pàgines de "L'Opinió", continuà atacant amb força el fet de que l'Esquerra Republicana no hagués volgut formar part del Front Únic d'Esquerrers (16), de la següent manera: "Encara que sigui una repetició del que portem dit i demostrat en els nostres editorials, ens interessa constatar, una vegada més, la manca de sinceritat amb què actuen la major part dels dirigents del partit governant a la Generalitat de Catalunya en totes les qüestions que la fatalitat els posa entre mans. Ara mateix, en el problema del front únic d'esquerrers davant les eleccions del 19 de novembre proper, front únic que tanta gent honorable i de bona fe ve reclamant, l'òrgan del partit i els seus prohoms defugen l'explicació concreta i precisa dels motius pels quals es preveuen dues coalicions esquerranes".

"Doncs bé: afirmem una vegada més que Esquerra Republicana ha rebutjat sempre, sistemàticament la unió de tots els sectors, entestant-se o coaligar-se només amb la Unió Socialista de Catalunya (...)"

"(...,.) Esquerra Republicana, malgrat no comptar gairebé amb homes que puguin integrar una candidatura de cara i ulls (...), i malgrat el perill que les dretes hi surtin guanyant, té l'orgull de voler anar gai

rebé sola a les eleccions. Està bé. De tot el que passi, guanyant o perdent, no portant diputats esquerrens al futur Parlament de la República, o portant-n'hi d'absolutament incapaços, ella en tindrà la responsabilitat. El poble sabrà jutjar-la d'una manera implacable". (17)

D'altra banda, "La Humanitat" de 29 d'octubre, contraataca amb força les càrregues fetes des del periòdic "L'Opinió" (18), d'aquesta manera: "Hem assistit aquests dies en silenci a la cursa llastimosa dels adversaris d'Esquerra Republicana de Catalunya o dels simples aspirants a una situació política més o menys considerable. I és amb pena com hem hagut de veure passions i passionetes engegades entorn d'Esquerra Republicana de Catalunya, la força màxima de la democràcia republicana de Catalunya".

"(...) Però així que els primers (el front únic d'esquerres) s'han adonat que amb l'Esquerra no podia comptar-s'hi han perdut ja tot sentit del propi decòrum i s'han desbocat en una campanya irritada i escandalosa de difamació i de delació i d'injúria. Naturalment, amb això no han aconseguit altra cosa que portar les posicions polítiques a un terreny sense conciliació possible ni honorablement acceptable. Almenys, pel que fa referència a E.R.C., contra la qual es regirà ara tota la colla de decebutts i de fracassats. (...). Tots plegats una suma de zeros! I un afany de pertorbació. En el fons, la secreta esperança inconfesable de donar una victòria a la Lliga..." (9).

El dia 31 d'octubre, al cinema Broadway, tingué lloc una assemblea general extraordinària de delegats de la Unió de Rabassaires i altres conreadors del camp

de Catalunya, amb assistència d'uns tres-cents delegats, de totes les comarques. El Secretari general d'aquesta organització, Amadeu Aragay, digué que en discutir-se al si del Directori de l'Esquerra Republicana, organisme al qual pertany l'oportunitat d'establir pactes o aliances de caràcter electoral, manifestà la conveniència que fossin consultats els rabassaires. El President d'aquests, Josep Calvet i Mora afirmà que Francesc Macià els oferí dos llocs dins de la candidatura del Partit. Amadeu Aragay opinà que no s'havia de portar a terme un pacte o aliança amb l'Esquerra, com si es tractés de forces polítiques diferents, sinó fer costat a la candidatura de l'esmentat Partit per entendre que era el qui millot havia defensat els interessos dels rabassaires. Així, s'aprovà, per unanimitat, aquesta proposta, i es va donar un vot de confiança al Comitè Executiu perquè facilités a aquest Partit els noms dels rabassaires amb objecte de que figuressin a la candidatura (20). Els rabassaires que apareixen a les llistes d'Esquerra Republicana foren Josep Calvet i Mora, i Amadeu Aragay i Daví, per la circumscripció de Barcelona província.

D'aquesta manera, "La Humanitat" de 17 de novembre, reproduïa un article editorial de "La Terra", portaveu dels treballadors del camp de Catalunya, que era un manifest electoral d'adhesió dels rabassaires a la política general d'Esquerra Republicana i de promesa del vot d'aquests per al susdit Partit (21).

D'altra banda, com a conseqüència de l'actuació de les J.E.R.E.C. durant tot l'any 1933, i concretament durant el mes d'octubre, que realitzaren la des-

filada dels escamots a Montjuïc i assaltaren la impremta N.A.G.S.A., editora del periòdic "El Bé Negre", la Unió Socialista amenaçà a l'Esquerra Republicana de desfer el pacte electoral. Així, el Comitè Executiu de la Unió Socialista va adreçar una lletra al President Francesc Macià, en la qual se li fa avinent que si en el termini de vuit dies no havia estat dissolta l'organització dels escamots de les Joventuts d'Esquerra, la Unió Socialista es veuria obligada a desfer l'entesa electoral que havia pactat amb l'esquerra (22).

Així, "La Humanitat" de 27 d'octubre, contestà a aquesta nota de la Unió Socialista assenyalant que la posició adoptada per aquest Partit respecte a Esquerra Republicana semblava motivada "més que per una serena reflexió, per l'ambient apassionat i dens produït aquests dies interessadament a l'escalf de fets que són a la consciència de tothom". A més a més, passà a relatar que respecte les J.E.R.E.C. no podia parlar-se de feixisme (23). D'aquesta manera, "La Humanitat" de 28 d'octubre, publicà una carta del President d'E.R.C. al President del Comitè Executiu d'U.S.C. (24), en la qual li assenyalava que "Es natural, i molt més, encara, trobant-nos en període electoral que els nostres adversaris polítics intentin calumniar-nos tergiversant fets i pretenguin presentar-nos al cos electoral (...) com un Partit d'essència no democràtica (...). Vós sabeu perfectament i consta, també als dirigents i a la massa del vostre partit, que hem estat nosaltres, justament, qui més ha contribuït i contribueix un règim de democràcia a Catalunya. Tingueu, doncs, la seguretat que les nostres joventuts

són i seran sempre fidels a aquests purs principis que inspiraren la seva formació, han informat la seva actuació i seguiran regint-la en el futur". (25).

Estant així les coses, el 30 d'octubre es reuní el Comitè Executiu de la Unió Socialista de Catalunya, i l'1 de novembre va aparèixer a "La Humanitat" un manifest d'aquest partit en el qual ratificava la coalició electoral que l'uniria amb Esquerra Republicana en la lluita del proper 19 de novembre (26).

Com era de preveure, "L'Opinió" del 2 de novembre criticà durament l'actitud de la Unió Socialista de refer l'aliança electoral, assenyalant que, naturalment, l'Esquerra Republicana no havia dissolt els escamots ni evidentment no els dissoldria (27). A més a més, a partir d'aquest moment, "L'Opinió" publicà diversos articles curts en els quals criticava la decisió d'U.S.C., i els títols d'aquests reflectien clarament el seu contingut. Així, per a exemple: "Vint-i-vuit dies enrera. La U.S.C. creia que al Govern de la Generalitat hi havia "homes totalment indesitjables per la seva amoralitat". Ara hi continuen i va junta amb aquests homes a les eleccions" (28); "Segons la U.S.C., els escamots eren el càncer de l'Esquerra. Però ara la U.S.C. no en tem el contagi" (29); "Tres mesos enrera L'òrgan de la U.S.C. trobava que l'Esquerra havia arribat al cim de la seva descomposició moral i que era un partit burgès que s'havia aliat amb els altres partits burgesos per donar la batalla als socialistes" (30).

El dia 2 de novembre, la coalició d'esquerres catalanes, integrada per Acció Catalana Republicana, Partit Republicà Democràtic Federal, Acció Republicana a

Catalunya, i Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, celebrà el primer míting electoral a la Sala de la Bohèmia. Hi van prendre la paraula Lluís Nicolau d'Oliver, Antoni Vilalta, Martí Esteve, Antoni Xirau, Joan Lluhí i Vallescà i Amadeu Hurtado. "L'Opinió" d'aquest dia va aparèixer amb la manxeta: "La coalició d'esquerres és un fet. El dia 19, les dretes catalanes, que venien tan refiades, es trobaran barrat el pas". (31) I, amb un article editorial que deia: "Aquest vespre, a la Sala Bohèmia, tindrà lloc el míting amb què la Coalició d'Esquerres es presenta al poble de Barcelona. Tothom sap com ha nascut aquesta coalició, Davant del perill que les dretes catalanes -i la Lliga al davant d'elles- poguessin aconseguir un triomf que ens deshonraria davant l'Espanya republicana -triomf que seria possible gràcies a la manca d'orientació que davant dels problemes catalans i els espanyols han tingut el Govern de Catalunya, i a l'orientació antidemocràtica que darrerament els seus dirigents han donat al partit de l'Esquerra- (...)".

"S'ha parlat d'una unió total d'esquerres, per a fer front a la Lliga. Convenia fer-la, Però en aquesta unió d'esquerres, malgrat la bona voluntat dels amics d'A.C.R., (...), éra il.lusori creure que hi podia entrar l'Esquerra Republicana de Catalunya, que d'esquerra ja només en té el nom, (...) I entre aquests amics -els de bona fe que quedin- ja no tenen cap força per a fer prevaler dintre del que se'n diu Partit, aquells principis bàsics que democràticament, en assemblea, els militants d'esquerra havien traçat com un programa a realitzar".

(...) "Per a donar la batalla a la Lliga com a

partit de dreta; per a salvar el nom de Catalunya i demostrar que els catalans són, malgrat tot, ciutadans fidels a la democràcia i al liberalisme; per a fer que l'autonomia catalana, que avui, per culpa de l'Esquerra, només existeix en el paper, comenci a convertir-se en cosa tangible i eficaç per a la vida catalana; per a salvar del naufragi els principis d'esquerra malbaratats i deshonrats pels que un dia tingueren més de mig Catalunya al seu costat i després només han pensat en ells, la Coalició d'Esquerres aixeca gallardament bandera" (32).

D'altra banda, "L'Opinió" de 3 de novembre, seguia amb la mateixa línia de pensament amb la següent manxeta: "El míting d'anit passada a la Bohèmia ha dit ben clar el que pensa el poble de Barcelona. El dia 19 la victòria de la Coalició d'Esquerres serà encara més formidable del que la manifestació d'ahir pot fer preveure" (33).

El dia 1 de novembre, a la Casa del Poble (carrer Primer de Maig) tingué lloc el míting de presentació de candidats de la Unió Socialista. Presidí l'acte Josep Vila Cuenca, el qual explicà la seva significació d'orientació dels militants de la U.S.C. i de la U.G.T. Hi van prendre la paraula Francesc Viladomat, R. Folch i Capdevila, Joan Comorera i Manuel Serra i Moret. Cal remarcar unes paraules de Joan Comorera durant l'acte atacant la política de la Coalició d'Esquerres. Deia així: "El Comitè Executiu de la U.S. de C. prengué la iniciativa d'un ample front d'esquerres contra la reacció. (...) L'únic partit que respongué a la crida fou l'Esquerra Republicana de Catalunya. A l'endemà mateix tingué lloc un canvi d'impressions

amb el President Macià. Aquesta coalició d'esquerres, al nostre criteri, anava des de l'Acció Catalana fins als comunistes. El company Serra i Moret i jo iniciarem gestions prop del grup Lluhi, per tal de posar-lo en coalició amb l'Esquerra. Les gestions es feren i el senyor Macià digué que ell no seria un obstacle. Però amb sorpresa, a l'endemà veiérem com el grup "L'Opinió" accentuava els seus atacs a l'Esquerra i hem arribat a la conclusió que sols es proposen formar un front d'esquerres contra l'Esquerra".

"Es realitzaren també gestions prop de l'Acció Catalana, però tot fou debades, perquè imposaren una participació de dotze candidats. L'Esquerra hagué de dir-li que només podia acceptar els tres que tenia, cosa molt important, ja que cap dels actuals diputats no ha estat elegit per vots del propi partit. Aquest "chantage" polític d'Acció Catalana no reeixí. Quan el fracàs de la coalició era un fet, sortí el senyor Hurtado amb la seva famosa proposta de coalició. A la reunió convocada, assistí també el representant de la U.S.C., però davant les exigències d'A.C., la coalició tornà a fracassar".

"Fou aleshores quan nosaltres acceptarem el pacte amb E.R.C. i tots els partits esquerrans que posteriorment s'hi volguessin afegir"... (34).

En l'avantvotació de candidats per les llistes d'Esquerra Republicana hi hagué problemes. Així, la maniobra que havia planejat la Federació Comarcal de Barcelona ciutat per fer sortir com a candidats els escamots Miquel Badia, Artemi Aiguader i Carles Duran havia estat detectada per diverses entitats de l'Esquerra Republicana, i vint-i-sis d'aquestes exigiren

que l'avantvotació que havia estat convocada per al diumenge, 29 d'octubre, fos suspesa. Així, "La Humanitat" d'aquest dia, publicava la següent nota: "Degut a la precipitació amb què han hagut de cursar-se les convocatòries de l'avantvotació de candidats, el Comitè Executiu de la Federació Comarcal de Barcelona ciutat comunica als militants d'Esquerra Republicana de Catalunya que l'esmentada avantvotació, que havia de celebrar-se aquest matí, queda ajornada fins a dimecres" (35).

D'aquesta manera, havien circulat unes candidatures en les quals hi havia els noms següents: Artemi Aiguader, Miquel Badia, Carles Duran, Josep Riera i Puntí, Hilari Salvador, Josep Mª Suaña, Francesc Vallverdú i Santiago Vivancos. D'aquesta candidatura s'han havien d'esborrar quatre noms. L'acord de les J.E.R.E.C. era que de l'avantvotació en sortissin triomfants els noms dels escamots Artemi, Aiguader, Miquel Badia i Carles Duran i Francesc Vallverdú.

Així les coses, el 30 d'octubre, es reuní la Federació Comarcal de Barcelona ciutat i va prendre el següent acord: "En una reunió celebrada ahir a la nit per la Federació Comarcal de Barcelona ciutat, va acordar-se, per unanimitat, renunciar a l'antevotació de candidats que havia d'efectuar-se aquesta setmana i ampliar el vot de confiança al President del Partit, perquè ell, d'una manera total, designi els noms que han de formar la candidatura de diputats". (36).

Després d'aquestes dificultats, Francesc Macià, l'11 de novembre, feia unes declaracions a "La Humanitat" respecte al proper enfrontament electoral (37), i referint-se a la frustrada avantvotació dels candi

datos d'Esquerra Republicana, deia: "Un altre aspecte que tinc interès a remarcar (...) és el fet que, malgrat que els reglaments del nostre Partit assenyalen que les Comarcals han d'elegir candidats, la de Barcelona, per dues vegades, en concedí àmplies facultats per a la confecció de la candidatura. Es indubtable que elles haurien elegit homes que han prestat grans serveis al Partit i a Catalunya, alguns d'ells molt significatius en el sentit catalanista dintre E.R.C.; però ells van creure més convenient, amb un gest que els honora i per tal d'evitar tota dificultat que pogués presentar-se, ratificar la seva confiança "en mi" i deixar exclusivament a les meves mans la confecció definitiva de la llista de noms de la candidatura. Em plau ara fer l'eologi d'alguns d'aquests homes, especialment Artemi Aiguader i Miquel Badia, que noblement han evitat tota motivació de dificultat en aquest sentit".

"La seva no inclusió, que no és pas per manca de mèrits evidents, tant com pels motius indicats, obeeix especialment al fet d'estimar que els serveis d'aquests homes, tan estretament vinculats a l'organització del Partit, són més convenientes i donaran un rendiment més efectiu dintre Catalunya. La mateixa cosa he de dir d'altres noms que han quedat fora de la candidatura, dels quals E.R.C. espera grans serveis, i destacarà, al seu moment, en llocs de responsabilitat i de representació (38)".

Per el dia 12 de novembre, Esquerra Republicana i Unió Socialista anunciaren un gran míting de presentació de candidats a la Plaça de Braus Monumental, éssent oradors Humbert Torres, Jaume Aiguader, Lluís Bello, Manuel Serra i Moret, Carles Pi i Sunyer, Ven-

tura Gassol, Lluís Companys i Francesc Macià (39). Així, "La Humanitat" de l'11 de novembre assenyala: "La democràcia republicana de Catalunya es manifestarà demà en tota la seva enorme vitalitat. La veu dels seus conductors serà norma cívica de les dures jornades que s'apropen, en les quals, una altra vegada, caldrà donar la batalla per aturar l'ofensiva de les dretes, enganyades per folles esperances de retorn al passat".

"Les masses ciutadanes, aplegades a la Monumental seran el mur de contenció a oposar a la reacció abridada; seràn l'afirmació d'una voluntat grandiosa de victòria i de pau, enfront de les extremes dretes i les extremes esquerres coaligades per esfondrar el règim i per ofegar la llibertat i la dignitat de Catalunya. Una vegada més, la democràcia catalana dirà, demà a la Monumental el seu afany i la seva voluntat. Una vegada més, l'altra figura del President Macià adquirirà relleu de símbol davant les multituds. Com ahir i com sempre, en Macià hi haurà l'executòria d'una vida. Però, a més a més, en el President, i en els homes que adreçaren la paraula al poble, hi haurà una severa garantia de dignitat i de fermesa per tal de consolidar l'obra realitzada per la República i afrontar l'ambició de nous horitzons de progrés, de transformació i de llibertat humana" (40). En aquest editorial es presentava a l'Esquerra Republicana com el partit de la continuïtat republicana: l'organització que s'havia convertit en partit hegemònic en els diversos enfrontaments electorals, i que continuaria en aquesta situació, que va proclamar i consolidar la República a Catalunya, i, ara frenaria l'avenç de les dretes.

A més, cal remarcar algunes paraules de Francesc Macià en aquest míting que emmarcaven el moment polític actual: "Comprenc el moment que passem, que té una importància tan greu, amics meus, que de tota la nostra ànima, de tot l'esperit, de tot el nostre cor, de tots els nostres anhels, de tots els nostres desigs, sorgeix un imperatiu que ens ha d'obligar a anar a votar a favor d'Esquerra Republicana de Catalunya, perquè no es tracta de la victòria d'un partit, (...) es tracta d'assegurar les llibertats de Catalunya, la seva dignitat i la seguretat de la República espanyola".

"Pensem (...) el que representarà la victòria d'Esquerra Republicana de Catalunya al Parlament espanyol. Al Parlament espanyol hi portarà el sentiment catalanista i esquerrà. Hi portarà la intensificació del traspàs de serveis, la defensa de tots els drets de Catalunya, l'ajut generós de germanor a tots els pobles que vulguin el seu Estatut. Amb tota la nostra ànima, amb totes les nostres forces, nosaltres no els regatejarem ni un sol moment el nostre ajut".

"La consolidació de l'obra feta per la República en un sentit esquerrà que nosaltres ajudarem a mantenir. Assegurem, també amics meus, que se'ns ha de tractar amb la mateixa lleialtat am que Catalunya ha tractat el Govern de la República. No hi ha altre exemple al món d'una lleialtat tan generosa i tan noble com la que nosaltres hem tingut al Parlament espanyol. Tirarem endavant les lleis socials i exigirem el seu compliment ben estricte i ben complet".

"Però, amb l'Estatut, Catalunya, nosaltres, amics meus, alçarem una bandera ben alta, ben ferma, tenint

en compte, l'esdevenidor dels nostres fills i farem que aquesta bandera flamegi a totes les llibertats i la dignitat catalana i a totes les reivindicacions obreres. No hi fa res, amics meus, que ací i allà, tothom sàpiga quins són els nostres ideals, i que ni gú no pensi, sigui qui sigui, que no pensi ningú que es pot burlar la llibertat de Catalunya. Que sàpiguen que no donarem un pas enrera i que aquestes dretes espanyoles que tenen com a plataforma una bandera con trària a Catalunya, a les quals presta força Lliga Catalana, enlairant els seus homes, que sàpiguen que ací hi ha una Generalitat, i que aquesta Generalitat que té el poble de Catalunya complirà el seu deure -que sabrà en tot moment quin és- i vetllarà per la dignitat i per les llibertats de Catalunya i per l'assoliment ple dels ideals de la República".

"Amics meus, us espero el dia 19. Altres vegades ja hem tingut eleccions; aquesta serà la cinquena, pe rò jo us asseguro que una vegada obtinguda aquesta victòria, jo us garantitzo amics, que nosaltres em- prendrem el camí de l'alliberació de les nostres lli- bertats i em prendrem també l'alliberació i la revindi- cació de l'obrer" (41).

En fer-se pública la candidatura d'Esquerra Repu- blicana en coalició amb Unió Socialista i el Partit Republicà Democràtic Federal, "La Humanitat" publicà un article editorial (42) en el qual fixava a Esquerra Republicana com única alternativa electoral vàlida a la Lliga Catalana, i la Coalició d'Esquerres la pre- sentava com una candidatura marginal, quan assenyala- va: "Aquests noms de les llistes d'Esquerra Republica- na de Catalunya signifiquen en aquesta hora greu el

mur que la democràcia catalana oposa a l'ofensiva de les dretes. La batalla es presenta clara, perfectament clara: democràcia contra reacció, llibertat contra feixisme. Q el que és igual, atenent a la força específica dels fronts en línia de combat: "Esquerra" contra Lliga. Una sola candidatura. Aquesta de les esquerres republicanes i socialistes de Catalunya. Cal que el cos electoral s'adoni de l'extremada importància d'aquesta realitat. I prescindeixi de tota altra qüestió de matís que, des d'un punt de vista d'esquerra, no fa altra cosa que debilitar el front de la democràcia republicana de Catalunya".

"Dissortadament, alguns nuclis del republicanisme català han volgut desentendre's de l'altíssim deure de coordinació i de sacrifici que imposarà la realitat. Ens referim, d'una manera especial, a les forces diverses i disperses, de tipus personalista, aplegades en la candidatura dita de "Coalició d'Esquerres", que encapçala el nom del senyor Nicolau d'Oliver.(...) El nostre punt de vista s'adreça al conjunt de la candidatura, per qualificar-la de pertorbadora i antirrepublicana en el sentit que no la inspira altre afany que aquest: restar vots a E.R. i possibilitar, per aquest procediment, una victòria de la Lliga" (43).

D'altra banda, "L'Opinió" atacava en un article editorial la candidatura de l'Esquerra (44), centrant la seva crítica en el fet de la incompatibilitat de l'acta de Francesc Macià al Parlament de Catalunya amb la del Parlament de la República, al afirmar: "Podem assegurar que la candidatura de l'Esquerra ha fet als republicans fidels a l'ideari que diu sustentar aquell partit un efecte deplorable. En primer lloc,

s'ha vist que l'encapçala el nom del President de la Generalitat, el qual, amb això, es compromet a seguir la sort d'una organització política desacreditada en absolut i culpable des desballestament general del país. El President de la Generalitat sap que l'acta que demana no ha de servir per a defensar els interessos de Catalunya a Madrid, perquè si surt diputat es quedarà exercint la funció per la qual un dia fou elegit pel Parlament català, i l'haurà de renunciar perquè és incompatible amb l'altra acta de diputat que té dintre la nostra assemblea legislativa". (45).

Davant d'aquest enfrontament electoral, Esquerra Republicana, mitjançant el seu portaveu, "La Humanitat", féu una important propaganda en contra l'abstencionisme i a favor d'emetre el vot per Esquerra Republicana. Lluís Companys, en el seu article: "A votar!. Als meus vells amics republicans" es pronunciava de la següent manera: "La democràcia catalana s'ha donat compte de la transcendència de les eleccions del diumenge. Serà inútil que es tracti de pertobar l'opinió pública i de distreure-la de l'extraordinari abast de la batalla que va a lliurar-se. Serà també inútil l'intent d'afavorir les dretes provocant el recel i el pànic en la ciutat. Catalunya té un alt sentit polític i seguirà el seu camí, sense perdre la direcció. I Catalunya sap que la batalla d'avui és a les urnes, i que es tracta d'una topada de conseqüències importantíssimes".

"Es possible que les dretes i els monàrquics obtinguin una representació nombrosa en les futures Corts espanyoles. Les conquestes democràtiques de la

Revolució i les llibertats de Catalunya poden ésser atacades. La jornada del diumenge ha d'ésser la conseqüència de la jornada gloriosa del 12 d'abril i el poble ha de tornar a la lluita en un segon i definitiu esforç que ha d'ésser després millor aprofitar amb la experiència del succeït".

"Els partits republicans d'Esquerra semblen molt debilitats a tota Espanya. I és Catalunya la que, una vegada més, reafirmarà l'impuls vital i revolucionari del 14 d'abril. La mirada de les esquerres republicanes espanyoles està fixa, plena d'esperances en el poble de Catalunya. No votar l'Esquerra és votar la Lliga. El dilema, per molt que es vulgui disfressar, és aquest. El votar qualsevol altra candidatura és facilitar l'avenç de la Lliga, que seria interpretat a tot Espanya com una minva del republicanisme català. I seria celebrat pels enemics de l'Estatut".

"Això és el que han de meditar, no solament els vells catalanistes, sinó els antics republicans entre els quals he conviscut sempre i a la fidelitat dels quals faig ara requeriments. No és aquesta l'hora de discutir, ni sentir desfalliments ni vacil·lacions. A votar! Cada hora té el seu afany. I ara és l'hora de votar amb amb entusiasme i optimisme la candidatura íntegra d'"Esquerra Republicana". (46). En el text d'aquest article es resumeix el plantejament que fa el Partit d'aquestes eleccions i la seva campanya contra l'abstencionisme. De manera semblant, es pronun-
ciava novament Lluís Companys: "(...) Els electors s'han situat. S'observa un descens complet, fins dels migrats càlculs que es feien en relació amb les candidatures entrebancadores. El poble ho ha vist clar: No

votar l'Esquerra és votar la Lliga. Tots els homes liberals i republicans no per accident, sinó per essència, no tenen altra candidatura que la candidatura d'Esquerra Republicana. Si voleu defensar aquells principis (...). El triomf del nostre partit sembla descomptat, però això no ha de fer variar el concepte que ja teníem del futur polític. Esquerra Republicana és una força democràtica en la qual, alhora que s'ha d'enfortir la disciplina i enrobustir l'autoritat, s'ha d'evitar la pertorbació que significa el confondre l'entronització de la insolvència política amb l'exercici de la democràcia.(...). Avui, a la victòria! a derrotar la Lliga i a afirmar l'existència majoritària i única eficient en el camp democràtic de la nostra organització. El teu vot, company de les antigues gestes republicanes i revolucionàries, és tan necessari i transcendent com el vot històric de la gloriosa jornada del 12 d'abril". (47).

D'altra banda, Pere Foix demanava el vot per Esquerra Republicana adreçant-se concretament als treballadors, en afirmar: "A Catalunya, no cal ni parlar-ne. Han de guanyar les esquerres, però les veritables esquerres. Les esquerres revolucionàries de debò, les que proclamaren la República, les que van amb el poble, en una paraula: Esquerra Republicana de Catalunya. Esquerra Republicana de Catalunya representa, en el nostre poble, la canalització de la Revolució. Es una democràcia que prepara el poble català per a extenses i profundes transformacions.(...) Els treballadors, saben, que en les pròximes eleccions no votin, la responsabilitat en què incorren? Es donen compte els militants de l'obrerisme que tota la vida l'han

passat lluitant per l'emancipació de la classe obrera, el greuge que infringeixen als propis treballadors aconsellant-los que no votin? Que s'imaginin per un moment que Esquerra Republicana perd les eleccions i guanya la Lliga, i el poble no fa la Revolució -tornem a parlar en hipòtesi- han pensat què passaria després d'aquests dos anys i mig de República, que vol dir dos anys i mig d'espomquiment per la nostra burgesia -que ja sabem com les gasta quan governen els militars, els conservadors monàrquics i lligaires. Fora el feixisme cent per cent.(...) Que la República no ha donat plena satisfacció al poble. Ja ho sabem! Que no és aquesta la nostra República de Treballadors. També ho sabem. Però no hem d'oblidar que la República dels nostres nomnis l'hem de forjar, l'hem de crear amb dolors i amb sang. I la forjarem pesi a qui pesi.(...). Que reflexionin els treballadors de Catalunya. Que no oblidin que Esquerra Republicana de Catalunya, no pot perdre les eleccions. Que votin per la República i per la llibertat".(48).

A més a més, en aquest sentit de demanar el vot obrer i de pronunciar-se en contra l'abstencionisme anarquista, "La Humanitat" ho féu també en un article editorial del 15 de novembre. Deia així: "Segueix el diari anarquista la seva burda campanya d'abstenció. "No voteu, treballadors!" diu un article de la seva edició de cada dia. La campanya de "Solidaridad" és suïcida, insensata o vil. Que de tot hi ha. Cap home conscient, cap militant honorable de l'obrerisme, sin dicalista o el que sigui, no pot escriure avui, en aquestes hores greus, unes paraules com aquestes. Fer això equival a recolzar les dretes feixistes que s'a-

presten a donar la batalla a la democràcia republicana.(...) Perquè no han de votar els obrers? Es que el feixisme us ha tractat millor, per ventura? (...) No, els obrers han de votar. Només deixaran de votar els inconscients o els folls. Els obrers han de votar, que si no ho fessin, serà com si donessin un vot a les dretes reaccionàries, al mateix feixisme que, triomfador, es llançaria contra ells fins a triturar-los. I no és aquest, folls de l'anarquisme, el camí de la vostra "revolució social", ni de cap altra. Aquest és el camí de la ignomínia.(...). Obrers, voteu i voteu!. Qui us predica el contrari no traeix, o no porta inconscientment al desastre i al crim!". (49).

En acostar-se la data del 19 de novembre, Esquerra Republicana atacava amb força la candidatura de la Coalició d'Esquerres, que era aquella que s'interferia en el seu espai polític. Així, cal assenyalar aquesta nota: "Compte, ciutadà!! La candidatura dels Hurtado, Lluhí i Acció Catalana, és la candidatura dels fracassats i dels expulsats. Es la candidatura dels que volen dividir les esquerres per a afavorir la Lliga. Que ningú no es presti a la confusió. Vetllem perquè ningú no es confongui. Els nostres adversaris, per tal de debilitar l'Esquerra Republicana de Catalunya empren tots els trucs. Si no tenim candidatures aneu-les a cercar als Centres d'Esquerra Republicana" i "unió Socialista"!!" (50)

El 18 de novembre, al teatr de l'Olimpia, se celebrà el míting electoral d'Esquerra Republicana. Hi van prendre la paraula Ventura Gassol, Jaume Serra Húnter, Marià Rubió i Tudurí, Aurora Bertrana, Josep Dencàs, Joan Casanoves, Antoni M. Sbert i Francesc

Macià. En primer terme, Jaume Serra Húnter es referí fonamentalment a les forces polítiques no republicanes que han treballat constantment per fer fracassar aquest règim, quan deia: "El mateix dia que es va proclamar la República va començar-se a conspirar contra el règim, però que aquest ha estat massa liberal i massa generós, ja que d'altra manera no hauria permès que es diguessin les coses que diuen els enemics del règim que parlen ara de revisionisme, revisionisme que vol dir desfer tot el que han fet les Constituents.(...) Diu com les dretes parlen de continuar la història d'Espanya, però que Catalunya no pot continuar aquella història, sinó la màxima fer-ne una de nova, una historia de l'Espanya nova, republicana, d'aquest poble que reneix" (51).

Seguidament, Marià Rubió i Tudurí assenyalà que l'Esquerra Republicana, segura de la victòria, no necessitava avinences ni combinacions, i que la única força que podia fer forta Catalunya i la República era la de Francesc Macià. A més, condemnà l'abstencionisme (52).

A continuació, va prendre la paraula Aurora Bertrana afirmant que, en ésser inclosa a la candidatura d'Esquerra Republicana, sempre tractaria de defensar els drets que la dona ha obtingut, però, que no es descuidaria, tampoc, dels drets dels infants. Recordà que les dones, fins al moment present, havien quedat en un pla d'inferioritat envers els homes, cosa que no podia ésser de cap manera. Tot seguit, afirmà que la dona, en intervenir en la política ho faria amb més humanitat que no pas els homes. Els objectius que es proposava assolir eren elaborar lleis amb caràcter pa

cifista, enfortir els drets de la dona, regulació del treball dels menors i de l'ensenyança i cultura de tothom, ajudar les dones menors delinqüents. Recordà que les dones havien d'ésser conscients dels drets que els havia atorgat la República i afirmà defensar-los amb força. Finalment, demanà a les dones que exercissin el seu vot el dia 19, i que aquest vot fos per "(...) aquells que han treballat tant, i treballen, per tal d'aconseguir la llibertat de tots els pobles i per la Revolució Social". (53).

Tot seguit, passà a fer el seu parlament Josep Den càs en el qual deia amb força que l'Esquerra Republicana arribaria a la victòria portant la bandera de les màximes llibertats i del màxim esquerrisme. En aquest sentit afirmà: "El triomf d'Esquerra Republicana significaria el reconeixement ple dels camperaols de les nostres terres, significarà el triomf en les ciutats fabrils la garantia de les conquestes fetes per l'obre risme. Nosaltres amb l'esperit de justícia fallarem com hem fallat en les vagues a favor de la classe Mercantil, a favor de Llum i Força, com així en la vaga de paletes de Vilafranca i en totes en què l'esperit de justícia imperi. El nostre triomf significa que aquella casta privilegiada no puguin portar els vostres fills a aquelles terres aspres de Marroc. Significa també que si per les terres d'Espanya vingués un triomf de les dretes i s'intentés portar la monarquia a Catalunya simultàniament implantaríem la República Catalana. No una República per tancar-nos dins fins a l'Ebre e als Pirineus, no, una República que servís per conquerir una República Federal pels altres pobles d'Ibèria". (54)

A continuació, va prendre la paraula Joan Casanoves, que féu notar que actualment: "(...) Els revolucionaris despleguen sense vergonya les seves banderes per a contrarrestar la revolució iniciada el 14 d'abril. És l'Església que es mou perquè enyora el seu poder, és l'alta finança, és el gran terratinent que volen avui desviar la República i apoderar-se del govern, ells que són el comput de tots els vicis".(55).

A més, passà a fer una apologia d'Esquerra Republicana i del que representava en el moment present: "Tots van contra Esquerra Republicana de Catalunya, perquè és E.R.C. la que significa aquest esperit revolucionari. (...). Hom ha volgut acusar E.R.C. de feixista, precisament perquè sabem que aquesta és l'esperit enemic d'aquest títol, com si dintre de les nostres organitzacions i dins dels nostres principis hi hagués el més petit bri de feixisme, però és que saben que nosaltres respondríem a la violència amb la violència, per tal de mantenir totes aquelles coses que vol el poble i perquè la violència és digna quan l'obra defensada ho és.(...) Ens trobem en el mateix cas que el 12 d'abril, i si llavors va triomfar E.R.C. i va triomfar l'esperit, també ho serà ara. (...) Només hi ha dues banderes. Revolució i contrarevolució. No hi ha res més. Tot l'altre són discussions sense fons. L'únic que pot portar els pobles endavant en el seu camí és precisament la revolució. E.R.C. serà aquest esperit. Veieu el seus homes com sempre l'han tingut aquest esperit. Ells varen proclamar la República. Ells varen portar l'Estatut. Els altres partits ja els coneixem, ja els hem sofert. Ells són la reacció, la monarquia i totes les xacres dels

temps passats". (56).

En darrer terme, va prendre la paraula Francesc Macià, que va dir que no hi havia cap dubte sobre aquests resultats electorals: "Aquests dies, sobretot els darrers, he estat en una infinitat d'actes, i en tots ells he observat aquest entusiasme, aquesta fe absoluta en el triomf de l'Esquerra Republicana de Catalunya i jo crec que els nostres adversaris n'estan ben convençuts. La victòria és nostra i sent no tra jo els dic que no ens la deixarem robar.(...) Per consegüent, amics meus, les dretes de demà no poden guanyar més que per falses maniobres, més que fent coses indignes de ciutadans que volen expressar els seus sentiments". (57).

El dia 18 de novembre, el President Macià va llegir un manifest electoral al Poble de Catalunya (58), en el qual demanava als seus ciutadans l'exercici del dret de vot en plena llibertat i es pronunciava en contra la campanya abstencionista. Afirmà que la política d'Esquerra Republicana era democràtica, social i nacionalment catalana. Finalment, requeria a aquests ciutadans que, en votar, havien de veure quin era el seu deure de catalans, de republicans i d'homes de justícia, en votar l'Esquerra Republicana de Catalunya.

A més a més, a "La Humanitat" d'aquest mateix dia va aparèixer un article de Lluís Companys (59), en el qual relatava la continuïtat del republicanisme d'aquest Partit: El 12 d'abril va implantar el nou règim, després va portar l'Estatut d'autonomia, i, ara, el 19 de novembre ha de consolidar aquest règim. Així, la bandera d'Esquerra Republicana és la de la República, de la "Marsellesa", dels drets dels homes, de l'anti-

imperialisme i de la Revolució.

La principal preocupació de Lliga Catalana davant d'aquestes eleccions se centrava a la circumscripció de Barcelona ciutat. Es podia produir una votació nivellada entre les candidatures de Lliga Catalana i Esquerra Republicana, i una distribució dels vots entre totes les presentades, de manera que cap candidat aconseguís el 40 per cent dels vots emesos exigits per la Llei electoral, i es tingués que repetir l'elecció. Aleshores, a la segona volta les esquerres es podien presentar unides. Així, la Lliga Catalana creia que s'havia d'aconseguir que les eleccions fóssin vàlides a la primera volta, és a dir, que un candidat aconseguís el quòrum, mitjançant que un gran nombre d'electors de la Lliga votés un nom de l'Esquerra. D'aquesta manera, Francesc Cambó va dirigir l'operació: el 17 de novembre, una declaració de la Lliga va explicar l'estratègia. El 18 de novembre, Cambó va demanar la disciplina precisa i va explicar l'actuació, sense dir el nom: a primera hora del 19 de novembre, trenta-mil votants van rebre, juntament amb una carta de Cambó, la papereta que havien de dipositar: cinc mil amb el nom de Macià, vint-i-cinc mil amb el nom de Companys, que tenia que obtenir el quòrum. Així, no s'hagués de repetir l'elecció a la ciutat de Barcelona, gràcies als vots, de l'Esquerra i de la Lliga, dipositats a favor de Lluís Companys (60).

Vegem la posició d'Esquerra Republicana en aquestes eleccions. A la circumscripció de Barcelona ciutat deixava a la seva dreta les candidatures del Bloc nacional de dretes, Lliga Catalana, Unió Democràtica de Catalunya, Partit Republicà Radical, la Coalició

d'Esquerres Catalanes (A.C.R., P.N.R.E., federals de "El Pacte" i A.R.), i la candidatura recomenada per "El Diluvio"; a la seva esquerra quedaven les llistes de Esquerra radical-socialista de Catalunya, que va ser retirada, el Front d'extremes esquerres, el Front obrer (B.O.C. i P.S.O.E.), i el Partit Comunista de Catalunya. A la circumscripció de Barcelona província col.locava a la seva dreta la coalició Defensa Ciutadana, formada per Lliga Catalana i tradicionalistes, el Partit Republicà Radical i la Coalició d'Esquerres Catalanes (P.N.R.E., A.C.R., A,R, i P.R.R.S.); i enfront deixava el Front obrer (B.O.C.) i el Partit Comunista de Catalunya. A les altres circunscripcions, situava a la dreta les candidatures de Dreta Agrària, Lliga Catalana i Partit Republicà Radical, a Girona; la Unió de Dretes, coalició de Lliga Catalana i tradicionalistes, a Lleida; i la Unió Ciutadana (candidatura de Lliga Catalana), i la Coalició d'Esquerres Catalanes (A.C.R., P.R.R.S. i A.R.) a Tarragona. A la seva esquerra es col.locaven el Front Obrer (B.O.C.) a Girona, el Front d'Obrers i Pagesos (B.O.C. i P,S.O.E.) a Lleida, i el Front Obrer (B.O.C. i P.S.O.E.) i el Partit Comunista de Catalunya a Tarragona.

La candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya en coalició amb la Unió Socialista i el P.R.D.F. era la següent:

BARCELONA ciutat

Francesc Macià i Llussà

Lluís Companys i Jover

Josep Sunyol i Garriga

Josep Mestres i Puig

Marià Rubió i Tudurí

Francesc Viladomat i Morales (U.S.C.)
Rafael Folch i Capdevila (U.S.C.)
Abel Velilla i Sarazola (P.R.D.F.)
Josep Riera i Puntí
Hilari Salvador i Castells
Josep Queralt i Clapés
Emili Carles i Serra
Narcís Guerra i Buscarons
Aurora Bertrana i Salazar
Jesús Sanz i Poch

BARCELONA circumscripció

Josep Calvet i Mora (Unió de Rabassaires)
Josep Tomàs i Piera
Jaume Aiguader i Miró
Francesc Senyal i Ferrer
Josep Grau Jassans
Joan Ferret Navarro (P.R.D.F.)
Josep A. Trabal i Sans
Joan Ventosa i Roig
Domènec Palet i Barba
Amadeu Aragay i Daví
Jaume Comes i Jo (U.S.C.)
Felip Barjau i Riera (U.S.C.)

GIRONA

Josep Mascort i Ribot
Miquel Santaló i Parvorell
Josep Sagrera i Corominas
Manuel Serra i Moret (U.S.C.)
Melcior Marial i Mundet (P.R.D.F.)

LLEIDA

Epifani Bellí i Castiel
Lluís Bello i Trompeta (A.R.)
Josep Sastre i Torruella
Ferran Zulueta i Giberga

TARRAGONA

Daniel Magrané i Escardó
Joan Lluís Pujol i Font
Amós Ruiz Lecina (P.S.O.E.)
Joan Sentís i Nogués
Joaquim Llorens i Abelló (61)

La coalició electoral d'Esquerra Republicana, Unió Socialista i federals aconseguia en aquestes eleccions els següents màxims i mínims per circumscripcions:

QUADRE N° 14.- RESULTATS ELECCIONS 19 NOVEMBRE DE 1933.

	Cens	Votants	Màxim	%	Mínim	%	% participació electoral
Barcelona capital	608.180	365.820	151.664	41,45	121.809	33,29	60,15
Barcelona província	448.368	293.994	143.624	48,85	141.092	47,99	65,57
Girona	195.826	121.137	63.678	52,56	62.505	51,59	61,86
Lleida	181.544	111.340	52.579	47,22	51.713	46,44	61,33
Tarragona	217.594	142.806	51.654	36,17	47.672	33,38	65,63
Catalunya	1.651.512	1.035.002	463.199	44,75	424.791	41,04	62,67

Font: Isidre Molas: El sistema de partits polítics..., p. 171 a 182. Per a les dades electorals s'ha consultat l'edició castellana; per a les dades de cens i votants: Anuario Estadístico de España, 1934. Madrid. (Presidencia del Consejo de Ministros, Dirección General del Instituto Geográfico, Catastral y de Estadística), 1935, p. 652-653. Mercedes Vilanova: Una mirada als escrutinis catalans durant la Segona República (1931-1936), ponència presentada al Col.loqui Internacional sobre la guerra civil d'Espanya (19, 20 i 21 d'abril de 1979).

En aquestes eleccions legislatives de 19 de novembre de 1933, cal remarcar primerament l'existència d'un nou cens electoral degut a la introducció del vot de la dona. D'altra banda, s'ha d'assenyalar la reducció de les diferències entre la votació màxima i la mínima de les candidatures d'E.R.C. o les seves coalicions. Això suposa que l'electoral vota, cada vegada més, una opció partidista i de candidatura. Aquesta tendència arriba a imposar-se a les eleccions de 16 de febrer i 26 d'abril de 1936 on la votació arriba a polaritzar-se en dues coalicions: el Front Català d'Ordre i el Front d'Esquerres de Catalunya. La disciplina de vot de les candidatures d'E.R.C. o les seves coalicions és important, tal com assenyala el quadre següent:

QUADRE N° 15: Percentatges de indisciplina de vot a les candidatures d'E.R.C. o les seves coalicions.

	20 novembre 1932	19 novembre 1933
Barcelona ciutat	12,10	19,68
Barcelona província	3,52	1,76
Girona	23,91	1,84
Lleida	5,47	1,64
Tarragona	7,38	7,70

En aquestes eleccions legislatives de 19 de novembre de 1933, s'observa una gran disciplina de vot a les candidatures d'ERC o les seves coalicions. Es a dir, l'electorat es pronuncia per una opció de partit i de candidatura i la pràctica del "panachage"

és baixa. El grau més alt d'indisciplina de vot a la circumscripció de Barcelona ciutat dins la candidatura d'Esquerra Republicana es pot explicar per dos factors. D'una banda, pels electors de Lliga Catalana que votaren el nom de Lluís Companys i Jover per evitar anar a una segona volta de les eleccions, fet que fa pujar molt la votació màxima d'E.R.C.(151.664). El nombre de vots aconseguits per Lluís Companys i Jover provinents d'electors de Lliga Catalana es pot calcular fent la diferència entre aquesta votació màxima (151.664) i la del candidat situat en segon lloc: Francesc Macià i Llussà (138.455). Es a dir, el resultat és de 13.209 vots provinents d'electors de Lliga Catalana. Però, el segon factor que incideix en aquesta llista és que la candidatura recomanada per "El Diluvio", encapçalada per Manuel Azaña Diaz, que va aconseguir 12.202 vots, recomanava també els noms de Lluís Nicolau, Amadeu Hurtado, Martí Esteve, Antoni Xirau, Santiago Gubern, David Ferrer, Josep Quero, Baldomer Torra, Francesc Corbella, Lluís Companys, Francesc Macià, Josep Sunyol, Marià Rubió i Abel Velilla. Aquests darrers cinc noms (de Lluís Companys a Abel Velilla) són els que aconseguixen, en aquest mateix ordre, les votacions màximes a la candidatura d'ERC. L'atracció de votació de la candidatura recomanada per "El Diluvio" cap a la d'ERC es pot calcular fent la diferència entre la votació aconseguida per Francesc Macià i Llussà (138.455) -votació màxima sense la dels electors de Lliga Catalana- i per Josep Mestres i Puig (125.217) -primer candidat situat després dels recomanats per la candidatura de "El Diluvio"-. Es a dir, l'atracció de votació per

aquest segon factor és de 13.238 vots, nombre aproximat al de la votació aconseguida per Manuel Azaña Díaz. En canvi, la indisciplina de vot a la candidatura d'ERC quan es prescindeix d'aquests dos factors d'atracció de votació, passa de un 19,68 per cent a un 2,72 per cent. Per tant, aquest indicador d'indisciplina de vot mesura tant aquesta variable en el si de una candidatura com la de l'atracció de vot per aquesta.

En aquestes eleccions, i per efecte del sistema electoral vigent, la coalició d'Esquerra Republicana va guanyar les majories a les circumscripcions de Barcelona província i Girona. La Lliga Catalana, o les seves coalicions guanyà a Barcelona capital, Lleida i Tarragona. Així es va dibuixar perfectament un bipartidisme hegemònic a tot Catalunya, no deixant cap acta per a les minories. La coalició d'Esquerra Republicana va veure elegits 26 diputats de les seves candidatures (3 eren federals, 3 de la U.S.C., 1 del P.S.O.E. i 1 d'A.R.). De tota manera, aquests resultats electorals suposen un avenç important de la dreta a tot Catalunya, és a dir, de la Lliga Catalana. Però aquest avançament de les forces dretanes a Catalunya és menor que a la resta de l'Estat espanyol.

D'altra banda, com ja hem remarcat, en aquestes eleccions es confirma novament la tesi d'Isidre Molas de la progressiva destrucció de l'alternativa centrista a Catalunya. Així, aquest autor afirma: "Cuando el 19 de noviembre de 1933 vuelvan a efectuarse elecciones, (...), se producirá un nuevo intento del centro de conseguir un lugar propio en el sistema político. (...). En Cataluña, las alianzas electorales entre los

elementos republicanos y su convergencia con el centro aparecen como elemento decisivo para un posible triunfo de los republicanos, pero la dificultad de llegar a un acuerdo en la confección de candidaturas, provoca la reaparición del centro, que intenta forzar el ballottage, dividido a su vez, en las dos mismas tendencias ya presentes en 1932. Su derrota general, incluso en Tarragona, donde a pesar de todo consigue movilizar un sector amplio de votantes, al combinarse con el triunfo de la Lliga en tres circunscripciones y el triunfo radical-cedista en el conjunto de España impulsan definitivamente al centro a polarizarse en el futuro". (62) Isidre Molas, després de calcular els percentatges electorals aconseguits pel Partit Republicà Radical, per la coalició Acció Catalana Republicana-Acció Republicana-Partit Radical-Socialista, i per la candidatura patrocinada per "El Diluvio" (Azaña), en les cinc circunscripcions catalanes, afirma que la derrota centrista ha estat general, excepte a Tarragona, on aconsegueix una màxima de 24,73%, evidència l'existència d'un centre encara poderós. (63). D'aquesta manera, conclou que la inviabilitat de l'alternativa centrista, en les condicions polítiques existents, en combinar-se amb el triomf dretà, va produir a Catalunya, on anaven a celebrar-se dos mesos després eleccions municipals, un canvi general del sistema d'aliances, el qual donaria una nova relació de forces polítiques, i prefiguraria, a través de l'aliança republicana i la convergència dels sectors obrers en algunes localitats, el front republicà, base a Catalunya del Front d'Esquerres de 1936. (64).

Els diputats elegits per partits es dividien de la manera següent:

Lliga Catalana	22	
E.R.C.	18	
Federals	3	
U.S.C.	3	
Independents de dreta	2	
Tradicionalistes	2	
Acció Republicana	1	
P.R.R.	1	
P.S.O.E.	1	
Valencianistes de dreta	1	
TOTAL	54	(65)

Les noves Corts republicanes quedaven formades de la següent manera: Tradicionalistes, 21; Renovació Espanyola, 14; CEDA, 117; Agraris, 29; independents de dreta, 20; Partit Nacionalista Basc, 12; Partit liberal-demòcrata, 9; Lliga Catalana, 25; Partit Radical, 104; Partit Conservador, 17; Altres diputats de centre, 10; Acción Republicana, 5; ORGA, 5; Radical Socialista, 2; Radicals socialistes independents, 2; Esquerra Republicana de Catalunya, 22; Federals, 3; P.S.O.E., 58; P.C.E., 1. (66).

Notes al Capítol VI apartat 1.-

- (1) Francesc de Carreras i Josep Mª Vallés:
Las elecciones, p. 245.
- (2) Francesc de Carreras i Josep Mª Vallés:
Las elecciones, p. 246.
- (3) Francesc de Carreras i Josep Mª Vallés:
Las elecciones, p. 246.
- (4) "L'Op" 19 octubre 1933.
- (5) "L'Op" 19 octubre 1933.
- (6) "Davant de les eleccions. El Front Unic d'Es-
querres ha de tenir una unitat de pensament".
"L'Op" 19 octubre 1933; "La Ht" 20 octubre 1933.
- (7) "L'Op" 20 octubre 1933; "L'Op" 21 octubre 1933.
- (8) "La Ht" 21 octubre 1933.
- (9) Editorial "Sembla que ha fracassat el Front
Unic d'Esquerres". "L'Op" 22 octubre 1933.
- (10) Editorial: "Sembla que ha fracassat el Front
Unic d'Esquerres". "L'Op" 22 octubre 1933.
- (11) Editorial "L'Esquerra Republicana es nega a
formar el Front Unic electoral". "L'Op" 24 octu
bre 1933.
- (12) "L'Op" 24 octubre 1933.
- (13) "L'Op" 24 octubre 1933.
- (14) "Una nota del P.N.R.E. Davant l'orientació an-
tidemocràtica de l'Esquerra, ja no és possible
anar en cap unió d'esquerres en la qual ella
hi entrés". "L'Op" 25 octubre 1933; "La Ht" 25

octubre 1933.

- (15) "L'Op" 26 octubre 1933; "La Ht" 26 octubre 1933.
- (16) Editorial "Els responsables que no hi hagi Front Unic d'Esquerres". "L'Op" 29 octubre 1933.
- (17) Editorial "Els responsables que no hi hagi Front Unic d'Esquerres". "L'Op" 29 octubre 1933.
- (18) Editorial "Passions i passionetes. Una suma de zeros". "La Ht" 29 octubre 1933.
- (19) Editorial "Passions i passionetes. Una suma de zeros". "La Ht" 29 octubre 1933.
- (20) "L'Op" 1 novembre 1933; "La Ht" 1 novembre 1933.
- (21) "La jornada del 19. La "Unió de Rabassaires", davant la lluita electoral". "La Ht" 17 novembre 1933.
- (22) "L'Op" 26 octubre 1933.
- (23) Editorial "El moment polític. La posició d'"U.S.C.". "La Ht" 27 octubre 1933.
- (24) "E.R.C. contesta la nota de la U. Socialista. Una carta del President d'E.R.C. al President del Comitè Executiu d'U.S.C.". "La Ht" 28 octubre 1933.
- (25) "E.R.C. contesta la nota de la U.Socialista. Una carta del President d'E.R.C. al President del Comitè Executiu d'U.S.C.;" "La Ht" 28 octubre 1933.
- (26) "Un manifest de la Unió Socialista de Catalunya. U.S. de C. ratifica la coalició que la unirà amb E.R.C. en la lluita del proper dia 19"

- "La Ht" 1 novembre 1933; "L'Op" 2 novembre 1933.
- (27) "L'Op" 2 novembre 1933.
- (28) "L'Op" 5 novembre 1933.
- (29) "L'Op" 5 novembre 1933.
- (30) "L'Op" 7 novembre 1933.
- (31) "L'Op" 2 novembre 1933.
- (32) Editorial "El míting de la Coalició d'Esquerres"
"L'Op" 2 novembre 1933.
- (33) "L'Op" 3 novembre 1933.
- (34) "La Ht" 2 novembre 1933; "La Ht" 3 novembre 1933
- (35) "L'Op" 31 octubre 1933.
- (36) "La Ht" 31 octubre 1933.
- (37) "La candidatura d'E.R.C. i U.S.C. per Barcelona
ciutat. Unes declaracions interessants del Pre
sident Francesc Macià". "La Ht" 11 novembre 1933
- (38) "La candidatura d'E.R.C. i U.S.C. per Barcelona
ciutat. Unes declaracions interessants del Pre
sident Francesc Macià". "La Ht" 11 novembre 1933
- (39) "La Ht" 9 novembre 1933; "La Ht" 10 novembre
1933.
- (40) Editorial "Una democràcia en marxa. L'acte de
demà". "La Ht" 11 novembre 1933.
- (41) Parlament de Francesc Macià al míting de la Pla
ça de Braus Monumental (12 novembre 1933).
"La Ht" 14 novembre 1933.
- (42) Editorial "Contra les dretes. Una sola candida-
tura". "La Ht" 12 novembre 1933.

- (43) Editorial "Contra les dretes. Una sola candidatura". "La Ht" 12 novembre 1933.
- (44) Editorial "La candidatura de l'Esquerra". "L'Op" 11 novembre 1933.
- (45) Editorial "La candidatura de l'Esquerra". "L'Op" 11 novembre 1933.
- (46) Lluís Companys: "A votar. Als meus vells amics republicans". "La Ht" 16 novembre 1933.
- (47) Lluís Companys: "Davant l'enemic. A votar, ciutadans!". "La Ht" 19 novembre 1933. Un altre article demanant el vot per Esquerra Republicana era el de A. Esclasans: "Esquerra". "La Ht" 19 novembre 1933.
- (48) Pere Foix: "Del moment. Les eleccions i els treballadors". "La Ht" 4 novembre 1933. Pere Foix es pronunciava en el mateix sentit de l'article anterior en: "Contra l'abstenci6. Un passat, un present i un futur". "La Ht" 15 novembre 1933.
- (49) Editorial "Contra Solidaridad Obrera. Voteu, treballadors". "La Ht" 15 novembre 1933. Un altra article editorial en aquest sentit: "Abstenci6, no. L'obrer no pot inhibir-se". "La Ht" 24 octubre 1933.
- (50) "La Ht" 18 novembre 1933.
- (51) Parlament de Jaume Serra Hunter al Teatre Olimpia (18 novembre 1933). "La Ht" 19 novembre 1933
- (52) Parlament de Marià Rubió i Tuduri...., "La Ht" 19 novembre 1933.

- (53) Parlament d'Aurora Bertrana...,
"La Ht" 19 novembre 1933.
- (54) Parlament de Josep Dencàs ...,
"La Ht" 19 novembre 1933.
- (55) Parlament de Joan Casanovas...,
"La Ht" 19 novembre 1933.
- (56) Parlament de Joan Casanovas...,
"La Ht" 19 novembre 1933.
- (57) Parlament de Francesc Macià...,
"La Ht" 19 novembre 1933.
- (58) El text de "Macià, al poble de Catalunya. Discurs llegit davant el micròfon de la Ràdio, dissabte a les dues de la tarda, pel President de la Generalitat de Catalunya", vegeu a l'apèndix documental número 15. "La Ht" 19 novembre 1933.
- (59) Lluís Companys: "12 d'abril-19 novembre. Catalunya i República. Cap a la victòria". "La Ht" 18 novembre 1933
- (60) Jesús Pabón: Cambó, vol.II, Parte segunda (1930-1947), p. 287-288; Francesc Cambó: Memòries (1876-1936), p. 471 a 473.
- (61) "La Ht" 12 novembre 1933; "La Ht" 17 novembre 1933.
- (62) Isidre Molas: La bipolarització de las fuerzas políticas en Cataluña durante la II República. La destrucción de la alternativa centrista. (Las elecciones municipales de 14 de enero de 1934), p. 9.

- (63) Isidre Molas: La bipolarización de las fuerzas políticas en Cataluña durante la II República. La destrucción de la alternativa centrista. (Las elecciones municipales de 14 de enero de 1934).., p. 10.
- (64) Isidre Molas: La bipolarización de las fuerzas políticas en Cataluña durante la II República. La destrucción de la alternativa centrista. (Las elecciones municipales de 14 de enero de 1934).., p. 10.
- (65) Quadre elaborat a través dels resultats electorals donats a Isidre Molas: El sistema de partits polítics a Catalunya (1931-1936), p. 171 a 182. Per als resultats electorals s'ha consultat l'edició castellana.
- (66) Isidre Molas: Lliga Catalana, vol.I., p. 253.

2. DE LA PRESIDENCIA DE FRANCESC MACIÀ A LA PRESIDENCIA DE LLUÍS COMPANYS.

Després d'una etapa crítica per Esquerra Republicana l'any 1933, a causa del procés de dissidència i separació del Partit del grup de "L'Opinió", i de la fundació del P.N.R.E. I degut també per les diverses actuacions de les J.E.R.E.C. durant aquest any, que crearen un estat en l'opinió pública contrari als escamots, que culminà en la seva primera Assemblea nacional extraordinària -el 3 de desembre-, en què es dissolien com a forces de xoc. Tot això emmarcat en el contexte general de Catalunya, caracteritzat per un avanç de les forces dretanes en les eleccions de 19 de novembre. Així, en aquesta situació, el 25 de desembre de 1933, morí Francesc Macià, deixant vacant la presidència de la Generalitat i d'Esquerra Republicana. En aquests moments, el Parlament de Catalunya es tingué que enfrontar a elegir un nou President, i aquesta tasca no fou gens fàcil (1). Els dies que se guiren a la mort de Francesc Macià, es parlà de tensions dins d'E.R.C., degudes a l'existència de dues candidatures: els que volien Companys com a líder, i els partidaris d'Humbert Torres. Els primers consideraren que el president havia d'ésser cap del Consell i absolutament responsable davant del Parlament. Es tractava de la postura més forta i nombrosa dins el grup de diputats parlamentaris, encara que no tenia tanta força dins el partit, era la que sostenien les minories afins que també postulaven governs de concentració d'esquerra. La posició dels partidaris d'Humbert Torres s'inclinava a formar governs monocolors,

i a fer del president un poder moderador amb funcions representatives, de manera que cedís les executives al conseller primer (2). Totes dues postures xocaren en una reunió de la majoria d'E.R.C. celebrada el dia 29, que tenia per objecte fixar les posicions respecte a les atribucions del president. El dia 30, l'enfrontament entre les tendències de Lluís Companys i Humbert Torres ja era més clar. El sector nacionalista d'E.R.C. -Ventura Gassol, Jaume Aiguader, Joan Puig i Ferrer, Joan Soler i Pla, Josep Dencàs- acusaven en Companys d'haver començat a promoure la seva candidatura en vida de Macià i semblaven apuntar un nou candidat, Carles Pi i Sunyer, com el difunt President desitjava. Però, Pi i Sunyer no acceptà, i hom pensà en Humbert Torres. Un altre petit grup de diputats de Lleida, éra partidari de Josep Mª Espanya. La divergència de les posicions féu que hom nomenés un comitè integrat per Pere Coromines, Manuel Galés i Josep Dencàs -que representaven respectivament els antics republicans catalanistes, els medis comarcals amb audiència rabassaire i els sectors nacionalistes-, per a proposar un candidat a la presidència que fos acceptat per tothom (3).

D'aquesta manera, el comitè esmentat volia buscar un candidat amb unanimitat, però sense obtenir èxit. Així, el candidat fou nomenat en sessió secreta de la majoria d'E.R.C.: Lluís Companys obtingué vint-i-tres vots, Humbert Torres, onze i Pi i Sunyer, un, i hi havia dos vots en blanc. Assistiren a la reunió solament trenta-set diputats de la majoria. Per disciplina, hom acordà votar al Parlament el candidat majoritari. La reunió també decidí no introduir

modificacions immediates en l'Estatut Interior (4).

El dia 31 de desembre va tenir lloc una sessió extraordinària del Parlament de Catalunya, que començà amb un discurs del president interí de la Cambra, en el qual digué que hom procedia a complir l'article 44 de l'Estatut Interior: "(...) El President interí convocarà el Parlament dintre el termini màxim de vuit dies per a elecció del nou President", mitjançant una votació secreta. Així, Lluís Companys fou elegit president de la Generalitat per cinquanta-sis vots a favor, i sis en blanc, havent-se absentat del Saló de Sessions els diputats de la Lliga Catalana perquè el president del parlament no autoritzà a intervenir a Raimon d'Abadal per fixar el criteri de la Lliga enfront la votació.

Després de ser proclamat president de la Generalitat, Lluís Companys féu un curt discurs davant del Parlament, en el qual afirmà: "Després de l'alta figura del President traspassat, no hi ha pas ningú digne de substituir-lo. Es per aquesta raó que em sento aclaparat, davant la meva inferioritat i petitesa. Davant dels vots que m'haveu atorgat estic disposat a afrontar totes les responsabilitats futures. Demano el respecte de tothom i la col.laboració de tots els elements republicans i catalanistes.(...). Sigui el que sigui el que ofereixi l'esdevenidor, l'únic que tinc, que és la meva vida, estic disposat a sacrificar-la per Catalunya i per la llibertat" (5).

D'aquesta manera, el nou President de la Generalitat, el dia 3 de gener, formà un govern de concentració republicana, amb un nom del P.N.R.E., Joan Lluhí i Vallescà, a la cartera de Justícia i Dret;

un d'Acció Catalana Republicana, Martí Esteve i Guau, a la de Finances; un de la Unió Socialista de Catalunya, Joan Comorera i Soler, a la d'Agricultura i Economia; i quatre d'Esquerra Republicana de Catalunya: Joan Selves i Carner a Governació, Ventura Gassol i Rovira a Cultura, Josep Dencàs i Puigdollers a Sanitat i Assistència Social, i Martí Barrera i Maresma a Treball i Obres Públiques.

Notes al Capítol VI apartat 2.-

- (1) Per relatar el procés de l'elecció de Lluís Companys com a President de la Generalitat pel Parlament de Catalunya, seguirem l'exposició feta en el seu estudi per Ismael E. Pitarch: L'estructura del Parlament de Catalunya i les seves funcions polítiques (1932-1939).- p. 327 a 332.
- (2) Com es pot veure, en aquest moment encara es plantejava la qüestió de si el president de la Generalitat havia de delegar funcions executives, i per tant, ésser només un poder moderador, o si el president no havia de delegar-ne cap i aleshores respondre davant del Parlament.
- (3) Ismael E. Pitarch: L'estructura del Parlament de Catalunya i les seves funcions polítiques (1932-1939), p. 327-328.
- (4) Ismael E. Pitarch: L'estructura del Parlament de Catalunya i les seves funcions polítiques (1932-1939), p. 328.
- (5) "La Ht" 2 gener 1934; Josep Mª Poblet: Història de l'Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936), p. 165.

3. ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Després de les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931, la majoria consistorial d'Esquerra Republicana estava composta per 24 regidors. Però, des d'aquesta data fins a gener de 1933, aquesta majoria es va reduir notablement, i quedà finalment limitada a 9 regidors actius. Això fou perquè Lluís Companys fou nomenat governador civil de Barcelona, els tres regidors socialistes se separaren de la majoria, altres es presentaren com a diputats a les Corts Constituents o al Parlament de Catalunya, cinc foren expulsats del Partit i dos moriren. En aquesta situació, la minoria d'Esquerra Republicana, des de principis de 1933, es tingué que enfrontar als 13 regidors de la Lliga Regionalista i als 10 del Partit Radical que es coaligaven i forçaven l'obstrucció dins de l'Ajuntament.

D'aquesta manera, una de les causes properes a aquesta convocatòria d'eleccions municipals el 14 de gener de 1934, fou intensa la campanya portada a terme pels polítics del grup de "L'Opinió", mitjançant el seu periòdic diari, en el sentit de dissoldre l'Ajuntament de Barcelona i convocar noves eleccions a Catalunya. Els exemples a remarcar d'aquesta operació serien múltiples, i ens concretarem en algun d'ells, pot ser els més importants.

A "L'Opinió" de 30 de març, apareixia un article editorial titulat "Les eleccions municipals", en el qual s'assenyalava: "Els municipis catalans han de renocar-se i han de renovar-se totalment. No s'ha d'oblidar que les eleccions del 12 d'abril es feren encara amb monarquia i que sortiren elegits en multi-

tud de pobles elements afiliats a organitzacions que, si amb la monarquia tenien vida i raó d'èsser, de fet quedaren mortes i inexistents amb el canvi de règim (...)"

"Competeix, és clar, al Parlament de Catalunya la convocatòria d'eleccions. Creiem, però, urgent, aquesta convocatòria, per tal que els Municipis catalans puguin desenrotllat eficientment la seva labor (...)"

"Sobretot pel que fa a l'Ajuntament de Barcelona, on l'Esquerra té la responsabilitat del govern, sense tenir a mà els elements numèrics convenients per a poder fer efectiva aquesta responsabilitat, convé que aquest Ajuntament sigui substituït com més aviat millor per un altre en el qual l'Esquerra, amb els vots del poble, hi pugui tenir una majoria folgada que li permeti desenrotllar la seva obra de govern sense haver d'èsser víctima del "chantage" que les oposicions vulguin fer-li a canvi dels seus vots"(1).

D'altra banda, "L'Opinió" es pronunciava en el mateix sentit, després de la dimissió de l'alcalde i dels cinc tinentes d'alcalde d'Esquerra Republicana, el dia 2 de juny, davant del fet de l'obstrucció municipal sense interrupció de les minories regionalista i radical. Així, en un article editorial de 19 de juliol (2) assenyalava: "Quan se celebraran les eleccions municipals? Aquesta és la pregunta que es fan els barcelonins interessats que les coses de la Ciutat marxïn d'una manera normal, sota la direcció d'un partit responsable que compti, per a realitzar la seva obra, amb una majoria suficient, damunt la qual recolzar".

"Quan els cinc tinents d'alcalde de l'Esquerra, Vilalta, Escofet, Pla, Ventalló i Vàchier, discutiren llurs tinències i les presidències de Comissió permanent que exercien, es va parlar, per boca del conseller primer del Govern de la Generalitat de Catalunya, de la possibilitat de convocar unes eleccions en el termini de trenta dies, si és que es volia dotar de sehuída a la ciutat d'un organisme de govern eficient".

"El bon desig de solucionar aquesta qüestió amb rapidesa no trobà l'acolliment que hauria estat necessari.(...). No cal que insistim sobre el dany que es produeix a la ciutat de Barcelona amb aquesta perllongació d'una interinitat que ja hauria hagut de cessar.(...). El govern de la ciutat de Barcelona es troba avui a mans de dos tinents d'alcalde radicals, dos de la Lliga, dos de l'Esquerra, dos expulsats d'aquest Partit, un expulsat de la U.S. de C. i un federal. Aquest bric-a-brac sense consistència, perquè no té cap lligam, ni cap coordinació, ni cap pensament de govern que aglutini les diferències ideològiques, es troba automàticament presidit per un home de l'Esquerra. Fer-lo durar fins a Any Nou, és, des d'un punt de vista barceloní, deplorable(...)".

"Amb tots els respectes per al Parlament de Catalunya, demanaríem que examinés fredament aquesta qüestió -puix que la lentitud amb què es duu és de tanta responsabilitat per a la vida de la capital catalana-, que pensi la gravetat que comporta deixar una ciutat d'un milió d'habitants mesos i mesos sense un instrument de govern". (3).

A més a més, aquesta campanya de "L'Opinió" es

centrava concretament en el fet de convocar noves eleccions municipals, i no en altres solucions com serien nomenar comissions gestores. D'aquesta manera, s'afirmava: "Fa setmanes i mesos que venim dient, adreçant-nos al Govern de Catalunya, que l'Ajuntament de Barcelona no pot continuar així i que cal fer eleccions. La nostra crida ha estat en va. La continuarem fent. El que demanem són eleccions. Eleccions!. Dissolució de l'Ajuntament no vol dir res, o vol dir coses completament antidemocràtiques. El que calen són eleccions. I unes eleccions es convoquen amb vint dies. Es qüestió de voler-les convocar només. I aleshores, un cop realitzades, els elegits en votació popular passaran a substituir els que el 12 d'abril de 1931 foren també elegits en votació popular. Car aquesta és la sola forma democràtica de substituir els regidors elegits per sufragi. Per això, demanem eleccions municipals immediates a Barcelona, i diem que pretendre nomenar una Comissió gestora seria cultiva un sentit dictatorial que l'Esquerra, Partit de principis democràtics i liberals, no pot admetre".(4)

D'altra banda, "L'Opinió" portava a terme aquesta campanya a favor de la convocatòria de les eleccions municipals, a través de les seves manxetes. Així, algunes d'elles afirmaven: "La vida d'una gran part de municipis catalans està en suspens. Cal que les eleccions siguin convocades sense dilació" (5), i "Demanem eleccions municipals immediates, no dissolucions, amb comissions gestores d'aire dictatorial, sinó eleccions immediates en les quals els representants populars que siguin elegits substitueixin directament els representants populars que foren elegits

el 12 d'abril" (6).

D'aquesta manera, donat aquest estat d'opinió en part de la població catalana, i tenint en compte el fet que el 23 d'abril de 1933 hi hagueren eleccions municipals a la resta de l'Estat espanyol, pel règim d'autonomia que regnava en aquests moments a Catalunya, competia al govern de la Generalitat el convocar aquestes eleccions. Però, la convocatòria no fou fàcil i seguí el següent procés.

El 28 de setembre, es publicà un Decret de Governació en el Butlletí Oficial de la Generalitat convocant les eleccions municipals a Barcelona per al dia 12 de novembre i declarant que aquest Ajuntament es considerava en període electoral. A més, s'afirmava que el dia 12 d'octubre es publicaria un Decret completant aquesta convocatòria amb les eleccions municipals per a la renovació dels altres Ajuntaments de Catalunya que se celebrarien també el 12 de novembre. Anava signat per el Conseller primer, Carles Pi i Sunyer, i pel Conseller interí de Governació, Francesc X. Casals (7).

Però, en la sessió del Parlament de Catalunya de 10 d'octubre, el govern presentà un projecte de llei ajornant les eleccions municipals catalanes. El conseller de governació llegí el projecte anunciant que per haver-se de celebrar les eleccions legislatives el dia 19 de novembre, no podien celebrar-se les municipals el dia 12, per evitar que es produfessin confusions en els tràmits electorals que el dia 19 quedarien encara pendents. A més, el Govern es reservava el dret de fixar el dia del mes de desembre, o en tot cas del mes de gener, en que se celebrarien les

eleccions (8). D'aquesta manera, aquest projecte de llei d'ajornament de les eleccions municipals produí un interessant debat en el Parlament de Catalunya, en la sessió del dia 13, en la qual Joan Lluhí i Vallescà s'oposà obertament a aquesta pràctica dilatòria. (9).

Estant així les coses, el 16 de novembre es publicà un decret de Governació convocant novament eleccions municipals a Catalunya per el dia 17 de desembre (10). Però, en la sessió del Parlament d'11 de desembre, es presentà un nou projecte de llei ajornant de nou les eleccions, a causa de l'alçament anarquista de 8 de desembre (11) i per haver estat decretat l'estat d'alarma, que provocà un debat polític a la Cambra, i es van tornar a convocar aquestes, tot el més tard, per al dia 14 de gener (12).

En el moment de convocar-se aquestes eleccions municipals, el sistema electoral vigent havia estat modificat amb la promulgació de la Llei Municipal de Catalunya. La complexitat del text de la Llei provocà que fos aprovada de forma fragmentària. Això fou el resultat, entre altres extrems, de la necessitat de proporcionar unes vies mínimes d'actuació als municipis, quan es constituïren els elegits pel 14 de gener de 1934. Els dos darrers títols no van arribar a ser sancionats a causa de les conseqüències que els fets d'octubre de 1934 van tenir per a les institucions autònomes catalanes. Posteriorment, aquesta darrera part va ser aprovada per decret.

El sistema electoral adoptat per la Llei Municipal de Catalunya va ser el majoritati. Les eleccions es feien per districtes únic i per llistes de partits o

coalicions (art.85). Cada llista podia contenir tants noms com fos el total de consellers que hagués d'ele^ggir-se (art. 85). Es consideraven electors en cada Municipi tots els ciutadans d'un i altre sexe, majors de vint-i-tres anys, que fes almenys dos anys que figuressin inscrits en el Cens de la població (art.84). En les poblacions de més de 10.000 habitants s'adjudicava el 65 per 100 dels llocs a la llista majoritària. Els altres llocs eren adjudicats de la manera següent: el 65 per 100 a la llista que havia quedat en segona posició, el 65 per 100 dels llocs que encara quedessin a la llista següent, i així successivament mentre una de les llistes no aconseguís un mínim del 5 per 100 dels sufragis, a Barcelona, i un 10 per cent a les altres poblacions (art. 86). En els municipis de menys de 10.000 habitants, un cop adjudicat el 65 per 100 dels llocs a la llista majoritària, els altres s'atribuïen en la seva totalitat a la llista que quedés en segona posició (art. 90). Després de les primeres eleccions municipals, les renovacions del Consistori es feien per meitat; en la primera renovació es determinaven per sorteig els llocs a renovar proporcionalment a cada llista (art. 47).

La valoració crítica d'aquest sistema electoral municipal, feta per Joaquim Molins i Joan Perdigué, és la següent: "En primer lloc creiem positiu que el districte, a efectes electorals, sigui tot el municipi, i el sufragi per llista de partits o coalicions, ja que això representa que es considera el municipi com una unitat i que les diferents opcions de govern que es presenten es refereixen a la totalitat del

municipi. (...). En segon lloc, creiem que el sistema majoritari va ésser fruit d'una determinada conjuntura política (...). Sense fer més consideracions, cal dir finalment que el desprestigi recaigut sobre aquest sistema, com a causa d'instabilitat política, queda palesament contradit observant les conseqüències que en la II República espanyola va comportar el sistema majoritari la consolidació de dos grans blocs pràcticament irreconciliables i el fet que una petita oscil·lació de les inclinacions de l'electorat en el seu sufragi produïa variacions substancials en la composició de les cambres representatives" (13).

A principi de desembre, Lluís Companys manifestà que calia esgotar tots els mitjans necessaris per tal d'aconseguir que les esquerres no anessin desunides a les eleccions, perquè la situació del moment present recomenava solucions que escapessin al marc d'un partit. (14).

D'aquesta manera, Esquerra Republicana va formular una petició prop d'Acció Catalana Republicana per anar aliades a les eleccions municipals, però aquest partit va contestar refusant d'acceptar l'aliança, i manifestant a més a més que tampoc pensava presentar candidatura pel seu compte (15). D'aquesta manera, Lluís Nicolau d'Olwer féu unes declaracions per justificar aquest refús de coalició amb Esquerra Republicana. Així, afirmava que consideraven que aquestes eleccions municipals tenien un caràcter eminentment polític, que podia considerar-se que eren la segona volta de les eleccions a diputats a Corts; segona volta que s'hagués fet per falta de quòrum a la primera, si no hi hagués hagut la maniobra de la Lliga.

En aquest cas, Acció Catalana Republicana faria el que havia fet llavors: retirar-se de l'enfrontament electoral perquè quedessin confrontats solament Lliga Catalana i Esquerra Republicana (16).

A més a més, Esquerra Republicana oferí també la possibilitat de coalició electoral al P.N.R.E. a la ciutat de Barcelona, cosa que li fou denegada mitjançant la nota següent: "Reunit el Consell General d'Actuació Política i el ple de delegats del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra per examinar el convit oficial que li ha estat fet per persona autoritzada del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, amb l'objecte d'anar a una coalició electoral a la ciutat de Barcelona en la lluita del dia 17 del present. Tenint en compte la situació difícil creada pel triomf irregular obtingut per les dretes en tot el territori de la República i davant del qual la simple aliança electoral seria ineficaç si no s'anés a aquelles rectificacions fonamentals indispensables per a considerar el règim i amb ell la integritat de l'Estatut de Catalunya, ha pres els acords següents: Primer: No acceptar d'anar en aquesta coalició. Abstenir-se de presentar candidatura pròpia. Recomanar els militants del Partit i els seus simpatitzants que votin la candidatura que creguin més afina i considerin mereixedora de la confiança popular; Segon: Exposar tot seguit davant de l'opinió pública on la forma que s'anunciarà oportunament, la gravetat de la situació provocada per aquell triomf, i assenyalar l'actitud que el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra creu que les esquerres han d'adoptar en aquest moment. Aquests acords es refereixen

exclusivament a la lluita electoral a la ciutat de Barcelona, i pel que fa a les localitats catalanes externes a la capital, es deixa en llibertat les organitzacions locals perquè estableixin amb els partits d'esquerra aquelles aliances que creguin de més utilitat a Catalunya i a la República". (17).

D'altra banda, la Unió Socialista de Catalunya, mitjançant la seva Federació Comarcal Barcelonesa, va ratificar l'acord prè s d'anar a aquestes eleccions en coalició amb Esquerra Republicana (18). Així, com el P.R.D.F. "El Pacte" va decidir votar la candidatura presentada per l'Esquerra Republicana. (19).

La situació política existent a Catalunya, defini da per un avanç general de les forces de la dreta en les eleccions legislatives de 19 de novembre de 1933, va portar que Lluís Companys demanés la formació de coalicions republicano-socialistes en aquestes eleccions municipals, petició que estava facilitada per la formació d'un govern Companys de concentració republicana el 5 de gener en el qual hi figurava un nom del P.N.R.E. (Joan Lluhi), un d'A.C.R. (Martí Esteve) i un de U.S.C. (Joan Comorera).

D'aquesta manera, el P.N.R.E. va decidir donar el seu suport a la Coalició d'Esquerres Catalanes, i ho féu públic mitjançant la nota següent: "Reunit el ple de delegats del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerres, s'acordà, per unanimitat, desenrotllar el màxim esforç possible a favor del total front d'esquerres republicanes que les circumstàncies actuals imposen com un deure ineludible, sense que els marges de confiança que cal atorgar, ni les col.laboracions que en aquest moment es fan indispensable, signifiquin

en el més mínim afeblir la ideologia profundament nacionalista, laica i esquerrana, en l'aspecte polític i social del Partit, ni les directrius fonamentals de tàctica i conducta política que donaren origen a la seva constitució. Es designaren, també, els companys Antoni Vilalta i Vidal, Ricard Altaba i Planuc i Gaietà Rahola, per a formar part en nom del Partit, de la candidatura d'esquerres catalanes, per a les properes eleccions municipals". (20).

D'altra banda, els federals de "El Pacte" van ratificar novament la decisió de prestar suport a la Coalició d'Esquerres, i ho féren públic mitjançant la següent nota: "El C.M. de "El Pacte", Partit Republicà Democràtic Federal de Catalunya, consegüent amb el criteri sempre sustentat d'arribar a una conjunció de tots els partits republicans d'esquerra, recomana a tots els federals que defensin decididament la Coalició d'Esquerres Catalanes i votin la llista nº 1, que aquesta presenta per a les eleccions del proper diumenge, refrendant així l'acord reflectit en l'extensa nota que el Partit féu pública el 7 del mes passat". (21)

Passarem a veure la coalició que formava Esquerra Republicana a les quatre capitals de província catalana. A Barcelona, la Coalició d'Esquerres Catalanes estava constituïda per E.R.C., A.C.R., P.N.R.E. i U.S.C. A Lleida, el Front d'Esquerres estava integrat per E.R.C., A.C.R. i P.R.R.S. A Tarragona, la Coalició d'Esquerres republicano-socialistes estava composta per E.R.C., A.C.R., P.R.R.S., U.S.C. i A.R. A Girona, Esquerra Republicana es presentà en solitari.

Aquestes eleccions municipals de 14 de gener de 1934, superaren plenament el caràcter estrictament administratiu, per plantejar-se com unes eleccions clarament polítiques. De la mateixa manera que aquelles del 12 d'abril del 1931 suposaren un plebiscit: o Monarquia o República, aquestes també suposaven una d'aquestes dues alternatives: o consolidació de la República, o triomf de la contrarevolució. Així, ho expressava un article editorial de "L'Opinió" (22), que assenyalava:

"Fou el 12 d'abril de 1931, quan les eleccions municipals (...) deixaren de tenir el seu aspecte naturalment administratiu, per tal de passar a tenir-lo estrictament polític. (...) Avui ens trobem novament davant d'unes eleccions municipals que deixen a segon terme el seu caràcter estrictament administratiu per a passar a tenir-ne un de polític. Les esquerres espanyoles (...) han quedat atufides després dels resultats del dia 19 de novembre darrer. Davant el fet del 19 de novembre, i quan el poble republicà s'ha adonat que la República anava a ésser lluirada "legalment" als seus enemics, ha vingut la reacció republicana natural, i la primera que ha aixecat la veu ha estat Catalunya".

"(...) Les eleccions del diumenge vinent tenen aquest caràcter polític. Si guanyés la Lliga, seria senyal que per a la República hi ha molt poques esperances. (...). El triomf de la candidatura de la coalició d'esquerres demostrarà que la República s'ha redreçat i que ha arribat l'hora de salvar-la i de consolidar-la definitivament (...). En les eleccions del dia 14 s'hi juga l'esdevenidor de l'autonomia

catalana, i de la República, perquè aquestes dues coses van lligades estretament". (23)

L'ambient que envoltà les eleccions municipals fou de forta tensió social. El triomf electoral aconseguit per la Lliga Regionalista pel 19 de novembre de 1933 constituí una situació d'alerta entre les organitzacions republicanes, que suposaven, amb el triomf de les dretes a tot l'Estat espanyol, l'insuccés del programa reformista republicà. Això comportà una reacció defensiva de unió dels partits republicans en les eleccions municipals, però en el context d'un nou alçament anarquista el 8 de desembre de 1933 i de la mort del President Francesc Macià el 25 de desembre. La unió electoral republicana fou facilitada per l'elecció de Lluís Companys com a president de la Generalitat i la formació d'un govern de concentració republicana el 4 de gener de 1934. Esquerra Republicana, amb el suport de les institucions autonòmiques catalanes, estorbà de manera clara l'actuació de la Lliga Catalana, ordenà un escorcoll al centre de la Lliga, i acudí als registres policíacs, en busca d'armes, per la por que els produïa un possible fracàs del programa republicà de reforma. Però, el triomf electoral dels republicans a la majoria de municipis catalans i a gairebé tots els importants provocà manifestacions en moltes poblacions de Catalunya, i en algunes acabaren amb agressions a homes i locals de la Lliga Catalana, especialment a Sabadell i Manresa. Les agressions contra la Lliga i la derrota total provocada per una llei electoral majoritària basada en llista bloquejada provocaren que el Consell de Govern de Lliga Catalana, en la seva de-

claració del 18 de gener de 1934, anunciés la retirada dels diputats del partit del Parlament de Catalunya, mentre no existissin garanties d'una actuació imparcial de les forces d'ordre públic i no s'implantés un sistema de representació proporcional.

El 20 de gener de 1934, els diputats de la Lliga Catalana abandonaren els seus escons en el Parlament de Catalunya (24).

El diumenge, 7 de gener, a la Plaça de braus Monumental, es celebrà un míting d'afirmació de les esquerres republicanes. Hi van prendre la paraula Felip Barjau, Antoni Xirau, Santiago Casares Quiroga, Lluís Nicolau d'Oliver, Marcel·lí Domingo, Carles Pi i Sunyer, Indalecio Prieto i Manuel Azaña (25). Cal assenyalar el gran nombre de personalitats republicanes de l'Estat espanyol que assistiren a aquest acte, per tal de donar el seu suport als republicans catalans.

Els temes tractats foren fonamentalment el constatar l'avanç de les forces de dreta a tot l'Estat, quina sera la composició de l'actual Parlament republicà, sobre el perill d'una consolidació de les forces reaccionàries, i la necessitat de crear un ampli front republicà i socialista a tot l'Estat per frenar aquest avançament dretà.

En primer lloc, Antoni Xirau dissertà sobre la necessitat de formació d'una coalició de forces republicanes i socialistes per tal d'enfrontar aquestes eleccions. Va dir: "És imperiosa la necessitat d'unió, ciutadans lliures que m'escolteu! La República es troba en perill. Les conquestes proclamades el 14 d'abril ací a Barcelona i després a tots els altres pobles d'Espanya, perillèn. S'imposa, doncs, la unió de tots

els bons republicans que sentin les nostres necessitats i les nostres angoixes. La unió l'esteu fent ja vosaltres amb la vostra actitud. Cal oblidar totes les coses que hagin pogut haver-hi; cal mirar solament l'esdevenidor; hem d'imposar un front únic a la Lliga Regionalista i a les nefastes dretes reaccionàries d'arreu d'Espanya. Ells són els aferrissats enemics de les seves llibertats. Contra ells, doncs, ha d'anar la vostra voluntat. Una vegada hàgim aconseguit veure consolidada del tot la República, aleshores arribarà el moment de lluitar per a la implantació de la democràcia més pura(...). S'imposa fer la unió revolucionària de tots els partits d'esquerra de Catalunya i d'Espanya amb una base mínima per defensar la Constitució, l'Estatut, les lleis bàsiques, polítiques i socials, i acabar d'una vegada amb l'explotació de l'home per l'home" (26).

Tot seguit, Santiago Casares Quiroga féu referència al sentit de l'acte que celebraven, i explicà què venien a fer els polítics de la República a Catalunya, al assenyalar que: "El senyor Cambó ens preguntà per què havent-hi un Estatut venim ací a intervenir en política catalana. Prengui nota el senyor Cambó que nosaltres venim a republicanitzar la República. Venim a buscar en la terra hidalga de Catalunya, gressol dels homes revolucionaris, el baluard contra l'allau de dretes que intenta apoderarse de la República. Nosaltres creiem tenir un dret per l'ajut nostre aportat en més gran o en més petita quantitat a les coses de Catalunya, i venim ací a formar el front perquè no ens arrabassin la República. Venim, doncs, a dir a Cambó que per aquest camí som tan catalans

com vosaltres; venim a demanar ajut perquè la República es troba en un risc molt greu, ja que a través de les organitzacions i per part de les dretes inten assassinar-la i protutuir-la". (27).

Casares Quiroga també es referí a quin era el paper que jugava l'actual Parlament republicà com aglutinador de les forces de dretes: "La República travessa un moment de perill veritablement dramàtic el qual ja comença des de les eleccions del 19 de novembre.(...) Aquestes eleccions passades han donat vida a un Parlament, el qual, al meu judici, hauria d'ahver pres la precaució de dissoldre's abans de començar a funcionar.(...) El Parlament de la República és un gran perill per a la pau ciutadana i qui sap si per a la mateixa República (...). ¿Perquè no es dissol el Parlament? (...). Hi ha qui espera que en l'actual Parlament espanyol, la major part de les dretes que ha fet la seva propaganda electoral contra la República, que s'aixequen constantment a l'hemicicle contra la República, l'acatin, acatin la República, no que l'estimin ni la serveixin, sinó que l'acatin, que la suportin" (28).

En darrer terme, Casares Quiroga remarcà el greu perill en què es trobava la República enfront l'avanç de les forces de la dreta dient: "Hi ha un risc molt greu (...) que s'organitzin forces feixistes per a poder apoderar-se per mitjà de la violència de la República, i per tant, no podem pas romandre els homes que lluitàrem per portar-la encasellats en els nostres partits, ans al contrari devem buscar la unió de tots els republicans per fer més forta la croada contra els enemics de la República i de la democràcia.

(...) Republicans catalans, i de tot Espanya, davant el perill, davant l'amenaça en què es troba la República, no podem fer més que una cosa: En peu tothom i, com calgui, oposar-nos a l'avenç de les dretes i vèncer-les, reconquerint la República per als republicans" (29).

Tot seguit, va prendre la paraula Lluís Nicolau d'Olwer remarcant que aquell acte suposava el fer efectiu la unió de les esquerres catalanes. Així, afirmava: "Això no és míting electoral davant les eleccions municipals del diumenge vinent. És molt més que això: aquest d'ara, amics, és la consagració de la unió de les esquerres catalanes; i encara és més que això: aquest acte és el primer de la campanya que ha de fer-se per totes les terres de la República per arribar a aconseguir la unió de les esquerres republicanes, l'obra de les quals avui veiem en perill" (30). D'altra banda, assenyalava que la situació del moment actual era semblant a aquella del temps de la Dictadura, quan els elements representatius de tots els republicans s'uniren en un pacte per a portar a Espanya la República i enderrocar la Monarquia. (31)

En aquest moment, féu ús de la paraula Carles Pi i Sunyer referint-se al que representava la compenetració de les esquerres catalanes en aquest moment històric, i, a més a més, de les seves relacions amb les esquerres de la resta de l'Estat espanyol. I conseqüentment amb tot això, Carles Pi i Sunyer afirmà que els representants dels republicanisme espanyol eren a Barcelona perquè els havien cridat, perquè tenien una tasca conjunta a realitzar. (32)

seguidament, el diputat socialista Indalecio Prieto

va afirmar el dret d'exposar davant de Catalunya el seu pensament, contrari a aquella actitud completament absurda establerta per Camó i la Lliga Catalana, en afirmar: "Nosaltres sabíem bé que en atorgar a Catalunya les seves llibertats autonòmes que avui gaudeix, no trencàvem ni vosaltres trencàveu els vincles d'una solidaritat que té com a llaços més forts el ple desig de llibertat, i quan en aquests moments, atzarosament perillosos, potser depriments, veiem nosaltres, l'espectacle de les Corts espanyoles i constatem fins a quin grau ha estat substituït l'esperit de les Corts Constituents i nosaltres sabem d'una manera certa que aquelles Corts foren adiadades, foren desprestigiades i ferides, foren deshonrades, simplement per aquestes dues circumstàncies: Primera pel seu esperit laic ben assenyalat a la Constitució i que resta perfectament traçat a les lleis complementàries. Aquest és un dels motius de l'odi. Però l'altre motiu tal vegada ha estat més profund i més greu causa de l'odi contra les Constituents i fou l'haver atorgat l'Estatut de Catalunya. (...) Aquestes Corts representen l'odi a la llibertat de consciència i l'odi també a l'Estatut de Catalunya. (...)" (33).

Finalment, Indalecio Prieto acabà fent una crida perquè a les properes eleccions a Catalunya el triomf fos republicà. Va dir: "I sou vosaltres, catalans, baluard de la democràcia. I si el cas arriba, espero que Catalunya, baluard de la República sabrà també ésser reducte de la Revolució.(...). La victòria electoral de diumenge és obligada, a Catalunya, per als homes que per la seva lleialtat a la República són els veritables portadors de l'Estatut.(...)" (34).

En darrer terme, en aquest míting féu un llarg parlament Manuel Azaña. En primer lloc, va afirmar que després de les darreres eleccions de novembre de 1933, calia tornar a començar l'obra republicana.

Seguidament, passà a analitzar quines eren les causes de la derrota esquerrana en les eleccions legislatives: "Què va passar el dia 19 de novembre? Res que no sabéssim per endavant molts republicans, molts republicans de la nostra pròpia qualitat i confessió, i res que no tinguessin preparat i articulat aquells homes, a favor dels quals es feia la política a Espanya des de l'estat passat. La raó immediata del què ha passat (...) ha estat determinada per dos fets, per una dissolució prematura del Parlament constituent, i, cal dir-ho, també, republicana, per errors incomprensibles i injustificables en la tàctica electoral. (...) Es precis també que diguem amb tota claredat si estem satisfets o no de la nostra conducta. (...) He de dir també (...) que no hi ha cap motiu per estar satisfets dels èncerts que en la tàctica electoral han desplegat els republicans de tot Espanya. No hi ha motiu per estar satisfets i d'una gran part de la desfeta i, de l'escandol polític que avui es dóna al Parlament, en tenim nosaltres una part principal i gravíssim, i és necessari dir-ho així i d'acord amb això esmenar la conducta". (35).

En aquest moment, Manuel Azaña es preguntà sobre el motiu de dissolució de les Corts Constituents, sen se saber donar-ne resposta; i passà a argumentar que tot allò que havia molestat a les forces de la dreta de l'Estat espanyol era tota la legislació progressis ta de les Corts Constituents, i també totes aquelles

tàctiques avançades adoptades per aquestes. Amb això, recordava: "Amb tot, no crec que tingui la mateixa importància tots els motius que s'argüeixen contra el Parlament constituent. Al meu entendre n'hi ha un de principal. Un de decisiu: (...) jo estava disposat que fos aprovada, per ésser l'expressió autèntica de l'article 26 de la Constitució, aquell dia vaig comprendre que el nostre Govern i el nostre Parlament es trabaven ficats en una marejada, la més tumultuosa i important com no havia vist cap altre Govern. Era l'article 26. Era la llei de Congregacions. La campanya electoral l'han feta els nostres adversaris explotant aquest tema.(...). L'any passat tingueren per plataforma l'Estatut de Catalunya. (...); però es féu aquesta campanya tremenda (contra l'Estatut)+ que culminà en un aixecament armat contra la República. Amb tot s'aprova l'Estatut, i ara ja no espanta ningú. (...) Però cal fer constar que tot allò de l'Estatut no passava d'ésser una plataforma erigida contra el Govern de les Corts Constituents (...)".

"Després ha sorgit una altra plataforma, que és la de la col.laboració socialista. Aquella que jo havia lliurat la República als socialistes.(...) Era absurd intensament grotesc allò del lliurament de la República als socialistes. No s'havia fet res més, no havien pres altra cosa que la part de Govern que corresponia a les seves forces parlamentàries (...)".

"Es veu ben clar, ciutadans, que per a aturar aquestes aspiracions republicanes fou dissolt el Parlament. I ara, jo diria, (...) que l'èxit ha sorprès la mateixa empresa" (36)

D'aquesta manera, Manuel Azaña exposà la contra-

dicció que suposava que un Parlament que majoritària-
ment no era republicà fos el suport del Govern de la
República, i es pronunciava: "Som a mercè d'un movi-
ment sentimental d'una Cambra que en la seva majoria
no és republicana.(...). Si hi ha a la Cambra o al
país, algú que senti l'arrogància de creure qu es
pot encarregar del Govern de la República sense ésser
republicà, que prengui el Govern. El que no es pot
admetre és la hipocresia i la farsa, el que no es pot
admetre és que un grup, un Govern de republicans, es-
tigi mogut entre bastidors pels seus pitjors enemics.
Acció Popular, agraris, monàrquics, tenen majoria a
la Cambra; doncs que ocupin el banc blau i ja veureu
què passa al país. El qu no es pot fer és continuar
enganyant-lo per més temps" (37).

A continuació passà a fer una apologia de la Re-
pública, assenyalant que era el règim pol'itic més
propi per a l'Espanya de 1934: "El que jo prenc com
a base d'una acció política es redueix a poques parau-
les: República. (...) La República, a Espanya, avui,
any 1934, és la cosa més real que es pot forjar, per-
què no és solament l'alliberament de la tirania a què
estava sotmès el poble espanyol durant decennis sen-
cers, sinó la possibilitat única de la nostra incor-
poració a la civilització i d'enlairament del nivell
moral del poble espanyol. Això és per a nosaltres la
República: República, Llibertat i Democràcia. (...).
No, jo entenc la República com a expressió de la lli-
bertat i de la democràcia, i contra els atemptats a
la democràcia i a la llibertat, que és atemptar con-
tra la República, jo no hi oposo altra violència que
la democràcia.(...). Quan jo dic, doncs, República,

vull dir Llibertat i Democràcia; però també diré dues paraules que m'han estat retretes com un defecte personal, diré també Llei i Autoritat. (...). L'Autoritat és el Govern i dintre del Govern, la República i la consciència. L'Autoritat és l'ordre espiritual". (38).

En darrer terme, Manuel Azaña féu una crida a tots els republicans catalans perquè votessin la Coalició d'Esquerres Catalanes, per tal de guanyar les eleccions del 14 de gener, i perquè en prenguessin exemple els republicans espanyols, afirmant: "Per aquesta obra (la coalició d'Esquerres) si que us convido i que l'exemple que doneu a Catalunya, d'aquesta primera coalició electoral, s'escampi per tot Espanya. (...). Vosaltres teniu diumenge vinent unes eleccions i el del dia és que actueu per a guanyar-les.(...). Ara, però, com que es tracta de la lluita electoral, la veritable república és la vostra coalició. I heu tingut l'encert d'aconseguir-la, i aquesta cal presentar-la com un exemple a tots els republicans d'Espanya". (39).

D'altra banda, el dia 13 de gener, el President de la Generalitat de Catalunya, Lluís Companys, adreçà la paraula al poble des del micròfon de Ràdio Barcelona (40) per tal d'acabar de puntualitzar les línies generals que tenien que presidir la jornada electoral de l'endemà.

La candidatura d'Esquerres Catalanes (Esquerra Republicana de Catalunya, Acció Catalana Republicana, Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra i Unió Socialista de Catalunya) a la ciutat de Barcelona era la següent:

Carles Pi i Sunyer
Jaume Serra Hünter
Estanislau Duran Reinald
Antoni Ventós Casadevall
Antoni Vilalta Vidal
Marià Martínez Cuenca
Jaume Vàchier Pallé
Josep Escofet Andreu
Ferran Boter Mauri
Francesc Carbonell Vila
Hilari Salvadó Castill
Vicenç Bernades Biusa
Domènec Pla Blanc
Emili Granier Barrera
Josep Gispert Vila
Francesc Codó Roch
Tomàs Pumarola Julià
Ot Hurtado Martí
Benet Mori Ballester
Antoni Oliva Oliva
Ricard Altaba Planuc
Francesc Rossell Muntaner
Joan Cordoní Pujolar
Josep Mª Massip Izábal
Ramon Junyent Vila
Cristià Cortés Lladó
Suplents: Ramón Eroles Surribas
Francesc Ferrer Pié
Antoni Lloret Fumanal
Gaietà Rahola Escofet
Ramón Palomas Tudó
Delmir Ibáñez (41).

Els resultats electorals en els municipis catalans de més de 10.000 habitants foren els següents:

QUADRE N° 16.- RESULTATS ELECTORALS A LA CIUTAT DE BARCELONA. ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER 1934.

Esquerres Catalanes	162.776	vots	...	50,33%
Lliga Catalana	133.711	"	...	41,35%
P.R.R.	20.914	"	...	6,46%
P.C.C.	1.454	"	...	0,45%
P.N.C.	1.929	"	...	0,60%
E.E.F.	629	"	...	0,19%
B.O.C.	1.970	"	...	0,62%

Font: "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya", 13 febrer 1934.

QUADRE N° 17.- RESULTATS ELECTORALS A SABADELL. ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

P.R.D.D. en col.laboració E.R.C. i U.S.C.	10.666	vots	...	55,39%
Lliga Catalana	7.123	"	...	37,00%
P.R.R.	755	"	...	3,92%
Partit Republicà Socialista (Esquerra Radical Socialista)	140	"	...	0,73%
B.O.C.	509	"	...	2,64%
P.C.C.	62	"	...	0,32%

Font: "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya", 6 febrer 1934.

QUADRE N° 18.- RESULTATS ELECTORALS A BADALONA.
ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

E.R.C.-U.S.C.-A.C.R.			
-Sindicat Agrícola	7.604	vots ...	52,56%
Candidatura Proporcionalista Administrativa ...	6.409	" ...	44,30%
Front Obrer (B.O.C.)	387	" ...	2,68%
P.C.C.	66	" ...	0,46%

Font: "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya" 31 gener 1934.

QUADRE N° 19.- RESULTATS ELECTORALS A LLEIDA.
ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Front d'Esquerres (A.C.R., P.R.R.S., E.R.C.)	6.882	vots ...	54,80%
Candidatura de Concentració Lleidetana (C.T., Ll.R., P.R.R., U.D.C.) .	4.991	" ...	39,74%
Front d'Obrers i Pagesos	635	" ...	5,06%
en blanc	51	" ...	0,40%

Font: "El Correo" 19 gener 1934.

QUADRE Nº 20.- RESULTATS ELECTORAL A TERRASSA.
ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Esquerres Republicanes catalanistes de Terra sa, en coalició	9.335	vots ...	52,53%
Defensa ciutadana	8.023	" ...	45,15%
Front Obrer, Bloc Obrer i Camperol	347	" ...	1,95%
P.C.C.	64	" ...	0,37%

Font: "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalun
ya" 28 gener 1934.

QUADRE Nº 21.- RESULTATS ELECTORALS A TORTOSA.
ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Front Unic d'Esquerres	8.284	vots ...	59,94%
Unió Ciutadana	5.535	" ...	40,06%

Font: "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalun-
ya" 8 febrer 1934.

QUADRE N° 22.- RESULTATS ELECTORALS A L'HOSPITALET DE LLOBREGAT. ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Esquerra Republicana de Catalunya (E.R.C., P.N.R.E., P.R.D.F.)	5.214	vots ...	50,29%
Candidatura Catalanista Republicana (8 de Ll.c) P.R.R.	3.540	" ...	34,15%
	550	" ...	5,30%
Centre Republicà Democràtic Federal del Districte 5è.	548	" ...	5,29%
Acción Republicana i Partit Republicà Democràtic Federal aliats	453	" ...	4,37%
P.C.C.	62	" ...	0,60%

Font: "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya" 26 gener 1934.

QUADRE N° 23.- RESULTATS ELECTORALS A MANRESA. ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Concentració Republicana d'Esquerres	8.466	vots ...	53,51%
Defensa ciutadana	7.282	" ...	46,14%
Bloc Obrer i Camperol	55	" ...	0,35%

Font: "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya" 25 gener 1934.

QUADRE N° 24.- RESULTATS ELECTORALS A REUS.
ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

E.R.C.	4.746	vots ...	43,21%
Lliga Catalana	2.467	" ...	22,46%
A.C.R.	3.476	" ...	31,65%
B.O.C.	120	" ...	1,09%
P.C.C.	64	" ...	0,58%
en blanc	111	" ...	1,01%

Font: "La Noche" 15 gener 1934.

QUADRE N° 25.- RESULTATS ELECTORALS A TARRAGONA.
ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Coalició d'Esquerres republicano-socialista (P.R.R.S.C., A.C.R., U.S.C., A.R.)	5.787	vots ...	53,32%
Agrupació d'Unió Ciutadana (C.T., Ll.C., P.R.R.)	3.953	" ...	36,42%
Candidatura republicana d'aliança obrers d'es- querres	786	" ...	7,24%
U.D.C.	217	" ...	1,99%
P.N.C.	111	" ...	1,03%

Font: "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya" 26 gener 1934.

QUADRE N° 26.- RESULTATS ELECTORALS A MATARÓ.
ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Front Unic d'Esquerres ...	7.041 vots ...	52,89%
Defensa ciutadana ..... (P.R.R.,C.T., Ll.C.)	6.178 " ...	46,40%
Blancs	58 " ...	0,44%
Nuls	36 " ...	0,27%

Font: "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya" 25 gener 1934; "Diari de Mataró" 18 gener 1934.

QUADRE N° 27.- RESULTATS ELECTORAL A GIRONA.
ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Esquerra Republicana (E.R.C.)	3.741 vots ...	44,58%
Unió i Defensa Ciutadana (Ll.C., C.T., 1 independent) dent)	3.788 " ...	45,14%
Derecha Social Agraria .	152 " ...	2,31%
P.R.R.	165 " ...	1,47%
Foment Catalanista Re- publicà (A.C.R.)	376 " ...	4,48%
B.O.C.	170 " ...	2,02%

Font: "Diari de Girona" 15 gener 1934.

QUADRE N° 28.- RESULTATS ELECTORALS A VILANOVA I LA GELTRU. ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Coalició d'Esquerres Republicanes (Centre Federal, Estat Català, U.S.C.)	4.155 vots ...	62,44%
Centre Autonomista de Lliga Catalana	2.102 "	33,10%
B.O.C.	292 "	4,46%

Font: "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya" 3 febrer 1934.

QUADRE N° 29.- RESULTATS ELECTORALS A VIC. ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Coalició d'Esquerres i Obrerista	2.056 vots ...	33,64%
Unió Ciutadana (C.T., Ll.C.)	3.550 "	58,08%
P.R.R.	68 "	1,11%
A.C.R.	438 "	7,17%

Font: "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya" 3 febrer 1934.

QUADRE N° 30.- RESULTATS ELECTORALS A FIGUERES.

ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Esquerra	2.724 vots ...	60,15%
Unió Ciutadana	1.248 " ...	27,56%
P.R.R.	388 " ...	8,57%
Socialistes	78 " ...	1,72%
B.O.C.	58 " ...	1,28%
P.C.C.	15 " ...	0,33%
blancs i nuls	18 " ...	0,39%

Font: "La Veu de l'Empordà" 20 gener 1934.

QUADRE N° 31.- RESULTATS ELECTORALS A IGUALADA.

ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Coalició Republicana d'Esquerres	3.222 vots ...	51,59%
Unió Ciutadana	2.849 " ...	45,62%
P.R.R.	174 " ...	2,79%

Font: "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya" 25 gener 1934.

QUADRE N° 32.- RESULTATS ELECTORALS A GRANOLLERS.

ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

E.R.C.	1.215 vots ...	24,33%
Lliga Regionalista ...	700 " ...	14,02%
P.R.R.	1.312 " ...	26,28%
A.C.R.	1.766 " ...	35,37%

Font: "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya" 31 gener 1934.

QUADRE N° 33.- RESULTATS ELECTORALS A OLOT.
ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Esquerres	2.186 vots ...	41,47%
Lliga Catalana (Ll.C., C.T.)	2.227 " ...	42,24%
Acció Catalana Republica na	859 " ...	16,29%

Font: "La Publicitat" 15 gener 1934.

QUADRE N° 34.- RESULTATS ELECTORALS A VALLS.
ELECCIONS MUNICIPALS DEL 14 DE GENER DE 1934.

Front Unic d'Esquerres (ERC, USC, BOC i inde pendents)	2.962 vots ...	51,71%
Unió Ciutadana (Ll.C., C.T., U.D.C., P.R.R., 1 independent)	2.699 " ...	47,12%
en blanc	67 " ...	1,17%

Font: "La Publicitat" 15 gener 1934.

Els resultats electorals suposaren el triomf de les coalicions republicano-socialistes a la majoria de les poblacions de Catalunya, i quasi a totes aquelles amb un nombre important d'habitants, excepció feta de Girona, Olot, el Vendrell i Vic. A Girona, la coalició Unió i Defensa Ciutadana (Ll.C., C.T. i independent) aconseguia 3.788 vots mentre que Esquerra Republicana es quedava amb 3.741. A Olot, la candidatura de Lliga Catalana (Ll.C., C.T.) arribava a 2.227 vots, mentre que la Coalició d'Esquerres a 2.186. A Vic, la llista de Unió Ciutadana (Ll.C.C.T.) arribava a 3.550 vots mentre que la Coalició d'Esquerres i Obrerista en tenia 2.056. A El Vendrell, la candidatura de la Lliga aconseguia 835 vots mentre que la de les Esquerres 654 i la del B.O.C. 643 vots.

D'altra banda, en aquest enfrontament electoral, es confirma definitivament la tesi d'Isidre Molas (42) de la desaparició del centre com alternativa electoral independent i autonòma. D'aquesta manera, aquest autor remarca que aquestes eleccions mostren un avanç de la tendència de la polarització del centre, sense perdre la seva identitat, i la direcció d'aquest per Esquerra Republicana que serà la base de l'aliança electoral de 1936.

També l'altre sector del centre, el Partit Radical s'unirà a la dreta, també prefigurant el que serà més tard, el 1936, el Front Català d'Ordre. L'essencial d'una i altra alternativa quedarà doncs dibuixat el 1934 a la major part de Catalunya i quant al signe del resultat no variarà en la majoria de municipis catalans. Així, en la majoria de poblacions de Tarragona, coincidint amb la tendència general de Catalunya, el centre queda polaritzat en alternativa de dreta

i esquerra, perquè encara que en algunes poblacions apareixen tres llistes, aquestes constitueixen l'intent de la dreta o de l'esquerra d'anar a la copada dels llocs reservats per majoria i minoria. D'aquesta manera, el centre, com moviment autònom i alternativa autònoma, malgrat que subsisteixin les seves organitzacions, només podia mantenir-se i adquirir força suficient, aliat amb els pols polítics que havien assumit els extrems de la contradicció principal. Conservació o reforma democràtica. (43).

Els regidors electes per la ciutat de Barcelona en la candidatura d'Esquerres Catalanes eren els següents: Carles Pi i Sunyer (E.R.C.), Jaume Serra Hunter (E.R.C.), Estanislau Duran Reinalts (A.C.R.), Antoni Ventós Casadevall (E.R.C.), Antoni Vilalta i Vidal (P.N.R.E.), Marian Martínez Cuenca (U.S.C.), Jaume Vâchier i Pallé (E.R.C.), Josep Escofet i Andreu (E.R.C.), Ferran Boter i Mauri (A.C.R.), Francesc Carbonell i Vila (E.R.C.), Hilari Salvadó i Castell (E.R.C.), Vicenç Bernades i Biusa (E.R.C.), Domènec Pla i Blanc (E.R.C.), Emili Granier-Barrera (U.S.C.), Josep Gispert i Vila (E.R.C.), Francesc Godó i Roch (E.R.C.), Tomàs Pumarola i Julià (A.C.R.), Ot Hurtado i Martí (A.C.R.), Benet Mori i Ballester (E.R.C.), Antoni Oliva i Oliva (E.R.C.), Ricard Altaba i Planuc (P.N.R.E.), Francesc Rosell i Muntaner (U.S.C.), Joan Cordoní i Pujolar (E.R.C.), Josep Mª Massip Izabal (E.R.C.), Ramon Junyent i Vila (E.R.C.) i Cristià Cortés i Lladó (E.R.C.). A més a més, per la llista de Lliga Catalana: Lluís Duran i Ventosa, Josep Codolà i Gualdo, Frederic Roda i Ventura, Octavi Saltor i Solar, Xavier Calderó i Coronas, Andreu

Basili i Sanromà, Francesc Vendrell i Tiana, Ferran de Sagarra i de Castellarnau, Joan Soler i Janer (Tradicionalista), Josep Maria Blanc i Romeu. I, per la llista dels radicals: Lluís Matutane Casanovas, Josep Matheu Ferrer, Pere Domènech, Serifiàna i Frederic Frigola Palau. (44).

Però, l'ambient intensament polititzat d'aquestes eleccions, on les organitzacions republicanes volgueren fer front amb força als partits de la dreta, provocaren diversos incidents: el poder català autònom ordenà un escorcoll al local de la Lliga Catalana, els dies immediatament anteriors a les eleccions, en busca d'armes. A més, el triomf de les coalicions republicanes a la majoria dels pobles de Catalunya, provocà manifestacions, en les quals hi hagueren diversos atacs a homes i locals de Lliga Catalana. Així, "les agressions contra la Lliga, el sentit especial de l'actuació de les forces d'ordre públic i la derrota total provocada per una llei electoral majoritària basada en llista bloquejada en les eleccions municipals catalans, provocà l'inici de l'esclatament del conflicte polític a Catalunya. El Consell de Govern de Lliga Catalana, en la seva declaració de 18 de gener de 1934, anunciava la retirada dels diputats del partit del Parlament de Catalunya, mentre no existissin garanties d'una actuació imparcial de les forces d'ordre públic i no s'implantés un sistema de representació proporcional, declaració reafirmada per les del 16 de febrer i el 22 de maig del mateix any 1934" (45).

D'altra banda, J. Pabón explica aquesta conducta de la següent manera: "La conducta de la Esquerra gobernant, amb acusat el comportament irregular

aplicado en torno a las elecciones municipales del 14 de enero de 1934, dió pie a una grave determinación de la Lliga Catalana. El 19 de enero, el Consejo de Gobierno de la Lliga relevó a sus representantes en el Parlamento Catalán de la normal asistencia, en tanto el Gobierno de la Generalidad no rectificase su conducta. El 20 de enero de 1934, los diputados de la Lliga se ausentaron del Parlamento Catalán (...). Cambó se mostraba un tanto irritado por la campaña de la Esquerra contra el fascismo de la Lliga, del cual í parecía ser el mayor culpable: "Porque los gritos de "abajo el fascismo" suelen ir acompañados del grito poco amable de "muera Cambó". Porque si la esencia del fascismo era la de confundir el Estado con el Partido -el Gobierno con el Partido, el Poder con el Derecho- más parecería cosa de la Esquerra. Por eso era imposible, con ella, la colaboración" (46).

En aquest procés anteriorment explicat de la destrucció de l'alternativa centrista catalana, cal remarcar dos situacions que són exponents d'aquesta circumstància: l'ingrés a Esquerra Republicana de diversos sectors del partit Radical-socialista i dels Radicals Autònoms de Reus, que ara tractarem en aquest mateix ordre.

Després de les eleccions legislatives de 19 de novembre de 1933, i en el context de la constitució d'un front únic d'esquerres, el 14 de febrer de 1934, el Comitè d'enllaç de les esquerres espanyoles va arribar a un acord total quant a la tàctica i programa de govern. Aquest Comitè d'enllaç estava format per Acció Republicana, O.R.G.A., el Partit Federal

i el Partit Radical-Socialista.

Així, el 31 de març es reuní l'assemblea nacional del Partit Radical-Socialista per acordar la dissolució del partit per tal d'anar a la constitució d'un gran partit de les esquerres republicanes espanyoles. En aquesta assemblea, Marcel·lí Domingo pronuncià un discurs, expressant-se en els termes següents: "El Partit Radical-Socialista no ha acordat la seva dissolució per tal de portar a cap una disgregació de grups o d'idees, sinó que amb una finalitat molt més elevada. La història del nostre partit és breu i allisonadora (...). En el seu si es produïren escissions i es despregueren i s'apartaren del camí aquells que ho consideraven equivocat. Ara anem a una unió necessària per tal que la República disposi d'un òrgan de govern sincerament republicà d'esquerra. El que de socialista hi hagi en nosaltres neix d'una necessitat profundament sentida. El gran problema que es planteja ara a la democràcia és el de la constitució de grans disciplines que en el Parlament permetin de realitzar una obra de govern. Jo em pregunto si és possible a Espanya d'arribar a això. Perquè d'aquí naixien els meus dubtes. Per això jo estimava més eficaç la Federació de partits amb programes mínims disposats a compenetrar-se en una fusió. Exposats en aquest sentit el meu criteri i els meus temors, accepto el que ens imposen raons de major volum en aquestes hores de la democràcia. Si nosaltres haguéssim considerat que un acte de violència hagués restaurat les essències de la República, ho hauríem realitzat. Però per a molts és la República no una finalitat, sinó un mitjà. També existeix

qui la considera com un simple camí per a anar a alguna part. Nosaltres ens constituïrem en fusió de partits per tal de salvar la República. El Parlament actual anul·la el passat gloriós del contingut de la Constitució. Per tal de restaurar aquest passat, per tal de sortir del present envellit de la República s'aixeca el nou partit d'esquerra que serà la garantia d'un ordre social que avui no existeix. El passat és una gran experiència per a nosaltres. No tenim per què penedir-nos del que hem fet, però sí del que hem deixat de fer" (47).

El dia 2 d'abril de 1934, es va constituir aquest Partit: La Izquierda Republicana, fruit de la fusió de les organitzacions següents: Acción Republicana, Partit Radical-Socialista i O.R.G.A. Així, tot seguit, el partit de Izquierda Republicana, a Catalunya, passà a anomenar-se Esquerra Nacional a Catalunya. I aquesta, l'abril de 1935, es fusionà amb el Partit Radical-Socialista català formant el Partit Republicà d'Esquerra.

Durant l'any 1934, tenim notícia de grups del Partit Radical-Socialista català que ingressaren a Esquerra Republicana. Així, el març de 1934, els radicals socialistes de València varen celebrar una assemblea en la qual acordaren dissoldre's i entrar a formar part de la nova organització d'Esquerra Republicana (48). A més, en abril del 1934, el Partit Radical-Socialista de Caçà de la Selva celebrà una reunió en la qual va prendre l'acord d'ingressar a Esquerra Republicana (49). D'altra banda, el Comitè polític de l'entitat Fraternitat Republicana del Godall (Baix Ebre), adherida fins ara al Partit Radical-Socialista

català, acordà per unanimitat, el maig de 1934, sol·licitar l'ingrés a Esquerra Republicana el qual fou acceptat per la Comarcal del Baix Ebre (50). A més, el setembre del 1934, els radical-socialistes d'Amposta s'afiliaren a l'organització d'Esquerra Republicana (51). Tenim indicis que aquests ingressos a Esquerra Republicana de grups provinents del Partit Radical-Socialista català foren més nombrosos, fonamentalment a la província de Tarragona, però desconeixen quins van ésser en concret, a part dels ja esmentats.

Aquest ingrés a Esquerra Republicana de diversos sectors del Partit Radical-socialista català podem suposar que fou degut al predomini i hegemonia d'Esquerra Republicana i al fet que aquestes fraccions del partit Radical-socialista català se sentissin atretes per l'ingrés en un partit polític amb més pes específic dins del sistema de partits polítics catalans en aquest moment.

En aquest mateix procés de destrucció de l'alternativa centrista catalana, el 7 d'agost de 1934 els organismes del Partit Radical Autònom de Reus celebraren a la Casa del Poble una assemblea en la qual resolgueren ingressar a l'Esquerra Republicana de Catalunya (52). A conseqüència d'aquests acords, el dia 11 celebraren un míting organitzat amb motiu de l'ingrés del Partit Radical Autònom a l'Esquerra Republicana. En aquest acte varen fer ús de la paraula els diputats Gonçal Ibars i Messeguer, Miquel Cunillera i Rius, Jaume Simó i Bofarull, Jaume Aiguader i Miró i Josep Dencàs i Puigdollers. Varen trametre la seva adhesió els diputats Antoni Rovira i Virgili i

Josep Andreu i Abelló, i una gran quantitat de pobles i centres d'Esquerra Republicana de la comarca i locals (53).

Notes al Capítol VI apartat 3.-

- (1) Editorial "Les eleccions municipals". "L'Op" 30 març 1933.
- (2) Editorial "Per una data electoral pròxima". "L'Op" 19 juliol 1933.
- (3) Editorial "Per una data electoral pròxima". "L'Op" 19 juliol 1933.
- (4) Editorial "En nom de la democràcia". "L'Op" 25 maig 1933. Sobre aquest tema, vegeu també l'article de Jaume Aiguader i Miró: "Les pròximes eleccions municipals". "La Ht" 25 maig 1933. I també els editorials "Per les eleccions ben ràpides". "L'Op" 29 juliol 1933, i "De cara a les eleccions municipals". "L'Op" 20 agost 1933.
- (5) "L'Op" 16 maig 1933.
- (6) "L'Op" 24 maig 1933.
- (7) "La Ht" 29 setembre 1933; "La Ht" 30 setembre+ 1933; "L'Op" 1 octubre 1933.
- (8) "L'Op" 11 octubre 1933.
- (9) "L'Op" 14 octubre 1933; "L'Op" 15 octubre 1933.
- (10) "La Ht" 17 novembre 1933.
- (11) A causa de l'alçament anarquista del 8 de des~~em~~bre, el President de la Generalitat pronuncià el dia 10 al parlament "El President Macià parla al poble de Catalunya", que fou radiat per les dues emissores de Barcelona. "La Ht" 12 de-
sembre 1933.

- (12) "La Ht" 12 desembre 1933; "L'Op" 12 desembre 1933.
- (13) Joaquim Molins i Joan Perdigó: La llei municipal de Catalunya (1934), "Taula de canvi" (Barcelona), núm. 2, novembre-desembre 1976, pp. 89 a 98.
- (14) "La Ht" 2 desembre 1933.
- (15) "L'Op" 2 desembre 1933.
- (16) "L'Op" 3 desembre 1933; "L'Op" 5 desembre 1933.
- (17) "L'Op" 3 desembre 1933; "La Ht" 3 desembre 1933.
- (18) "L'Op" 5 desembre 1933.
- (19) "L'Op" 7 desembre 1933.
- (20) "L'Op" 7 gener 1934; "La Ht" 7 gener 1934.
- (21) "La Ht" 12 gener 1934.
- (22) Editorial "Eleccions polítiques". "L'Op" 10 gener 1934.
- (23) Editorial "Eleccions polítiques". "L'Op" 10 gener 1934.
- (24) Isidre Molas: Lliga Catalana, vol.I., p. 253 i 254; J. Pabón: Cambó, vol.II. Parte segunda: 1930-1947, p. 334 i 335.
- (25) "La Ht" 6 gener 1934; "La Ht" 7 gener 1934.
- (26) Parlament d'Antoni Xirau a la Plaça de braus Monumental (7 gener 1934). "La Ht" 9 gener 1934.
- (27) Parlament de Santiago Casares Quiroga a la Plaça de braus Monumental..., "La Ht" 9 gener 1934.

- (28) Parlament de Santiago Casares Quiroga a la Plaça de braus Monumental..., "La Ht" 9 gener 1934.
- (29) Parlament de Santiago Casares Quiroga a la Plaça de braus Monumental..., "La Ht" 9 gener 1934.
- (30) Parlament de Lluís Nicolau d'Olwer a la Plaça de braus Monumental..., "La Ht" 9 gener 1934.
- (31) Parlament de Lluís Nicoalu d'Olwer a la Plaça de braus Monumental..., "La Ht" 9 gener 1934.
- (32) Parlament de Carles Pi i Sunyer a la Plaça de braus Monumental..., "La Ht" 9 gener 1934.
- (33) Parlament de Indalecio Prieto a la Plaça de braus Monumental..., "La Ht" 9 gener 1934.
- (34) Parlament de Indalecio Prieto a la Plaça de braus Monumental..., "La Ht" 9 gener 1934.
- (35) Parlament de Manuel Azaña a la Plaça de braus Monumental....., "La Ht" 9 gener 1934.
- (36) Parlament de Manuel Azaña a la Plaça de braus Monumental..., "La Ht" 9 gener 1934.
- (37) Parlament de Manuel Azaña a la Plaça de braus Monumental..., "La Ht" 9 gener 1934.
- (38) Parlament de Manuel Azaña a la Plaça de braus Monumental..., "La Ht" 9 gener 1934.
- (39) Parlament de Manuel Azaña a la Plaça de braus Monumental..., "La Ht" 9 gener 1934.
- (40) El text de "L'Honorable President de la Generalitat de Catalunya, Lluís Companys, adreçà la

paraula al poble des del micròfon de Ràdio Barcelona", vegeu-lo a l'apèndix documental número 16. "La Ht" 14 gener 1934.

- (41) "L'Op" 10 gener 1934; "L'Op" 11 gener 1934; "La Ht" 9 gener 1934; "La Ht" 10 gener 1934; "La Ht" 13 gener 1934.
- (42) Isidre Molas: La bipolarización de las fuerzas políticas en Cataluña durante la II República. La destrucción de la alternativa centrista. (Las elecciones municipales de 14 de enero de 1934). p. 11.
- (43) Isidre Molas: La bipolarización de las fuerzas políticas en Cataluña durante la II República. La destrucción de la alternativa centrista. (Las elecciones municipales de 14 de enero de 1934), p. 13 i 14.
- (44) "La Ht" 16 gener 1934; Josep M. Poblet: Història de l'Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936), p. 167.
- (45) Isidre Molas: Lliga Catalana, vol.I, p. 254.
- (46) J. Pabón: Cambó, vol.II, Parte segunda (1930-1947), p. 336.
- (47) Parlament de Marcel·lí Domingo, a l'Assemblea del Partit Radical-Socialista. "La Ht" 1 abril 1934.
- (48) "La Ht" 29 març 1934.
- (49) "La Ht" 11 abril 1934.
- (50) "La Ht" 27 maig 1934.

- (51) "La Ht" 28 setembre 1934.
- (52) "La Ht" 8 agost 1934; "L'Op" 11 agost 1934;
"La Ht" 11 agost 1934.
- (53) "La Ht" 12 agost 1934.

4. LES JOVENTUTS D'ESQUERRA REPUBLICANA ESTAT CATALÀ (1)

La formació de les Joventuts d'Esquerra Republicana Estat Català a Barcelona es portà a terme en el període de l'abril a juliol de 1931. Els principals dirigents del sector de l'Estat Català dins l'Esquerra Republicana, -Ventura Gassol, conseller de cultura de la Generalitat, i Jaume Aiguader, alcalde de Barcelona-, desitjaven mantenir una clara base de poder dins del Partit. A Francesc Macià no li féu pas res de crear un contrafort contra Lluís Companys i els republicans catalans en el si del Partit, i sabia que si tenien menys autoritat podrien ser més ben controlats. Els dirigents més joves, com Miquel Badia, esperaven crear una àrea per a un possible protagonisme personal (2). Així, "les Joventuts d'Esquerra Republicana Estat Català crearen un pol d'atracció per a tot el moviment nacionalista radical que podia servir com a garantia de la puresa nacionalista del Partit que era al govern i com a fre a la seva excessiva republicanització" (3).

A partir del segon Congrés Nacional ordinari d'Esquerra Republicana, -24 i 25 de juny de 1933-, el procés de dissidència del grup de "L'Opinió" s'accelera i s'aprofundeix fins a convertir-se en un xoc frontal i públic entre aquest sector -cada vegada més marginats en el si del Partit- i la tendència d'Estat Català - que aferma cada dia la seva hegemonia, emprant tota mena de mètodes (4). "És en aquest context que cal situar, com a catalitzador de la llarga i creixent discrepància interna de l'Esquerra

Republicana de Catalunya, i com a darrer intent de "L'Opinió" de justificar davant la massa del partit la seva actitud crítica, l'esclat del problema dels "escamots d'Estat Català".(...)." La Joventut d'Esquerra Estat Català, dirigida per Dencàs, que comptava amb el suport de Gassol, Aiguader, etc., i que era vista amb simpatia pel mateix Macià, anà guanyant posicions en l'aparell del partit i difonent els seus postulats, clarament oposats a l'ideari fundacional de l'E.R.C., entre els militants; a partir del gener de 1933, la marginació dels homes de "L'Opinió" afavorí encara més aquesta escalada, que no pogueren deturar els repetits tocs d'atenció llançats pels "lluhins"; en fi, i com ja hem vist, el congrés del juny consagrà la desfeta dels "purs" i el triomf d'Estat Català -incloent sota aquesta etiqueta tant les Joventuts com el "vells" (Aiguader, Gassol, etc.)- que, amb la benedicció de Macià, assumien la direcció del Partit, deixant a segon terme el sector companyista" (5).

Durant tot l'any 1933, les Joventuts d'Esquerra Estat Català tenien una organització interna, -en escamots: grups poc nombrosos, armats, i que la seva finalitat eren actuacions concretes-; i varen portar a terme diversos tipus d'accions, que provocaren que aquesta organització fos titllada de feixista. Això, d'una banda, per l'opinió pública general catalana, i de l'altra, pels polítics del grup de "L'Opinió", primer, i pels del P.N.R.E., més tard, ja que el seu procés de dissidència i crítica respecte a Esquerra Republicana durant aquest període es caracteritzà per un enfrontament constant amb les J.E.R.E.C. Mal-

grat tot, aquest procés d'actuacions concretes de les J.E.R.E.C., que relatarem a continuació, tingué un canvi de signe a l'Assemblea Nacional extraordinària que celebrà aquesta organització el 3 de desembre de 1933. En dita Assemblea, les J.E.R.E.C. decidiren dissoldre's com a forces de xoc, però, d'una manera circumstancial i condicional. A partir d'aquest moment, les J.E.R.E.C. passaren a integrar-se dintre d'entitats d'Esquerra Republicana que portaven el nom d'"Estat Català", o bé crearen diverses entitats pròpies de Joventuts en el marc del Partit, però que al nom de l'entitat se li afegia el distintiu d'"Estat Català". De tota manera, en primer terme, ens referirem a l'actuació de les J.E.R.E.C. durant l'any 1933.

El 31 de març de 1933, Josep Dencàs i Puigdollers, president de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, parlà pel micròfon de Ràdio Barcelona per rebatre els constants arguments que havien emprat diversos partits polítics en acusar i fer passar a aquesta organització com a feixista. En primer lloc, féu notar que volia definir la ideologia de les J.E.R.E.C., tantes vegades falsejada per les altres organitzacions polítiques: Va dir: "Amics meus, (...) en la darrera Assemblea vaig contraure el compromís de donar a conèixer en un acte públic la ideologia de les nostres organitzacions (...) Avui (...) em dirigeixo a vosaltres i a aquelles altres Joventuts del poble de Catalunya per fixar l'ideari de la nostra organització. No podré, tampoc, passar per alt ni deixar de sortir enfront de totes aquelles insídies que des de la premsa s'han teixit al voltant de les Joventuts d'Es-

guerra d'Estat Català" (6).

En segon terme, intentà definir què entenia per feixisme, per saber si la ideologia de les J.E.R.E.C. coincidia o no amb aquesta doctrina: "Començaré per descriure en ben pocs mots què és el feixisme i quins són els seus procediments dels quals ens han acusat de fer ús. Feixisme és la negació de la llibertat i de la democràcia. És l'exaltació dels sentiments patriòtics amb ideals d'expansió i d'imperialisme. És l'estat per damunt de totes les coses i en essència destrueix tot el que té d'humà l'individu" (7).

Després d'aquesta breu definició del fenomen feixista, Josep Dencàs afirmava que les J.E.R.E.C. no eren ni una organització feixista ni era veritat que empressin els mètodes típics d'aquestes. Així, deia: "El nostre patriotisme no arriba al xovinisme i no poden ésser mai feixistes (les J.E.R.E.C.) perquè manquen dels ideals d'expansió i d'imperialisme. Altres, menys agressius, (...) diuen que no som feixistes, però que empren els seus procediments. Els feixistes empren procediments de violència perquè es creuen en la possessió de la veritat absoluta i, per consegüent, el seu esperit tancat a tota altra idea exposada liberalment els empeny a la violència i a la coacció per a fer acceptar als altres les seves teories, que, segons ells, consideren incontrovertibles" (8),

D'altra banda, passà a exposar la ideologia de les J.E.R.E.C., en afirmar: "Nosaltres que som un rebrot tendre de la nostra Catalunya, que les nostres doctrines estan basades en la més plena llibertat i en la més pura democràcia, que les nostres idees so-

bre l'Estat estan influenciades en les de Pi i Margall, que seguia pas a pas les al·legories de Prudhon i que com aquests mestres volen la màxima llibertat i el màxim respecte per a tots els ciutadans. (...). Nosaltres, les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català, no ens emmotllem dins un límit d'un dogma: som liberals i per això no som socialistes. Nosaltres no pretendrem mai, però, donar solucions d'ahir als problemes d'avui, com a bons liberals som evolucionistes, emprem en tots els casos les solucions segons les necessitats del moment.(...). Nosaltres tenim un respecte absolut a totes les tendències, a totes les ideologies i a totes les creences. Això sí; volem i exigim als d'enfront que tinguin respecte ells també per les nostres ideologies i tendències. I per això potser sí que alguna vegada hem reaccionat violentament i si ho hem fet ha estat quan no s'ha tingut amb nosaltres el respecte que nosaltres tenim per als nostres adversaris. Mai no es podrà dir que hem intervingut en la pertorbació d'actes les idees exposades en els quals fossin oposades a les nostres. I en nom del nostre esperit de llibertat també hem reaccionat quan s'ha intentat evitar que poguéssim fer lliure ostentació de les nostres idees" (9).

Josep Dencàs, després de definir el que entenia per feixisme, i quina era la posició ideològica de les J.E.R.E.C., continuà dient: "(...) i per posar punt final a la nostra rèplica, aprofitaré l'avinentesa per a adreçar-me a les Joventuts per tal que no es deixin impressionar ni tinguin una obsessió constant sobre el perill feixista. A Espanya i a Catalunya, no existeix el feixisme ni pot ésser que

existeixi perquè no hi ha corrents ni d'expansió ni d'imperialisme, que són els factors imprescindibles per a sembrar la seva llavor. (...) No hi ha ni un sol polític (a Espanya), sigui de dreta sigui d'esquerra, que intenti governar que en el seu programa tendeixi d'una forma seriosa a l'expansió espanyola cap a la Mediterrània o cap a Amèrica. Tots porten programes de reconstrucció interior i mancats d'aquests elements indispensables no és possible que es pugui arribar a fer sentir el nostre poble la necessitat o el desig dels pobles d'Itàlia i Alemanya" (10).

Tot seguit, Josep Dencàs manifestà quina era la funció, l'estratègia a seguir per les J.E.R.C.E. Així, la definia: "La nostra funció és dotar a la Joventut d'un fort sentit moral de dignitat, de sacrificis i de patriotisme, que és factible que posseeixin. Infondre un alt sentiment patriòtic. Cal tornar als idealismes i als romanticismes. No a aquell romanticisme malaltís, un romanticisme ben humà i, després d'això, aquesta joventut la llançarem a l'esdevenidor del nostre poble perquè arribi als organismes públics a un grau de moralitat que no seria possible que assolissin si no es fes així.(...) Aquesta és la finalitat de les nostres Joventuts. Pretenem de les nostres Joventuts fer-ne créixer uns homes que es preocupin de les coses espirituals, de les científiques i que sentin amb amor la política i les qüestions socials. Volem una joventut estudiosa, dotada de sensibilitat. Procurarem, però, crear les nostres organitzacions físicament fortes. Esports de muntanya, de platja, atletisme, tot allò que pugui servir perquè arribi al seu màxim desenvolupament

físic. No deixarem, però, de banda, aquella inquietud espiritual, aquell neguiteig per als estudis de les ciències polítiques i econòmiques. Res no fariem si la nostra Joventut fos intel·ligent, però físicament feble o si, al contrari, fos físicament forta, però sense instrucció i sense aquella espiritualitat tan necessària" (11).

En darrer terme, Josep Dencàs explicà per què les Joventuts d'Esquerra Republicana conservaven el nom d'Estat Català, malgrat que aquesta organització s'hagués incorporat al si de l'Esquerra en el moment de fundació del Partit. Ho argumentava així: "Ara, vull dir-vos per què hem servat amb entusiasme el nom d'Estat Català. Hem servat aquest gloriós nom com una flama ideològica. El fet d'Estat Català que va aparellat del nostre estimat cabdill Francesc Macià i encara en una cosa també molt ideològica de Prats de Molló, que encara que hagués estat una gesta irrealitzable per una qüestió de patriotisme n'hauríem de fer una cosa èpica que servis d'exemple a Catalunya. Un grup de joves amb un profund romanticisme intentava alliberar la nostra terra, gesta que, per pueril que fos, cal que serveixi d'exemple als homes d'ara i a les generacions futures: (...) Aquella gesta en la qual s'engrandeix i s'aureola la figura del nostre cabdill Francesc Macià, no fou altra cosa que la prova que les nostres joventuts estaven posseïdes d'una flama i d'un esperit profundament romàntics. Cal que nosaltres hi ajuntem el foc i el caliu de la nostra joventut, que hi ajuntem el nostre esperit per fer-la romàntica, però profundament humana" (12).

Per altra banda, el dia 9 d'abril de 1933, les J.E.R.E.C. celebraren un acte d'homenatge a Josep Dencàs al Palau de Belles Arts. A aquesta jornada d'homenatge s'adherí un gran nombre d'entitats i personalitats d'Esquerra Republicana. Arran d'aquest acte al voltant de les figura de Josep Dencàs. "La Humanitat" del 8 d'abril va fer aparèixer diversos articles en els quals es feia apologia de les J.E.R.E.C. Cal remarcar el de Jaume Aiguader i Miró (13), en què remarcava que les Joventuts d'Esquerra Estat Català no havien estat mai una organització de tipus feixista, en afirmar: "(...) Però molt més lloable és encara la seva capacitat d'organitzador. A la seva direcció les Joventuts d'Estat Català han arribat a estructurar-se en un pla d'eficiència en defensa de les llibertats catalanes i ciutadanes. El renom de feixistes que les motegen tots els inadaptats als manaments de l'hora, no tenen altra raó que el prouja d'enterbolir les aigües de la nostra política (...). Ni doctrina ni procediments feixistes no han emprat mai les nostres joventuts. Mai no han privat l'expressió del pensament a ningú, ni han impedit cap acte públic. Només han defensat la llibertat d'expressió de l'Esquerra, que mercenaris a sou dels nostres enemics volien interrompre, i allisonar en el respecte als homes i a les idees a qui l'oblidava; que en tenir una ploma a la mà o en pujar a la tribuna hi ha gent que ho entén com un dret a l'insult i a la calúnnia i a malparlar i bescantar les coses més altes. Ningú que conegui bé en Dencàs pot suposar que sota la seva direcció es comporti cap llei d'imposició". (14).

En aquest acte d'homenatge a Josep Dencàs hi hagueren diversos parlaments. Cal remarcar especialment els que corregueren a càrrec d'Artemi Aiguader i de Miquel Badia en nom de les Joventut d'Estat Català. També prengueren la paraula Pere Mira, per les Joventuts valencianistes d'Esquerra, Pere Cavallé, Pere Mias, Joan Casanoves, Ventura Gassol, Carles Pi i Sunyer, Jaume Aiguader, Lluís Companys i Josep Dencàs. Miquel Badia en el seu parlament remarcà que la llibertat no és llibertinatge i refutà el qualificatiu de feixistes que hom havia volgut fer a les Joventuts creades per al millor servei de Catalunya i de l'Esquerra Republicana. Afirmà el caràcter defensiu de les organitzacions d'Estat Català contra els enemics de la llibertat i de la justícia social. Féu una crida al poble per tal que s'organitzés per a fer front a la reacció que laborava incessantment contra la República, afirmant: "Però, si un dia s'aixequessin les dretes es trobarien amb nosaltres, que sabríem reaccionar en contra d'elles. (...). Els tebis que se'n vagin. Els que se sentin cansats que ens deixin. Nosaltres, quan tots els nos tres ideals siguin assolits, ens dissoldrem voluntàriament. Abans, no. Serem al nostre lloc fins qua a Catalunya regnin la llibertat i la Justícia Social". (15).

En aquest moment, pronuncià un parlament Pere Cavallé, comissari de la Generalitat a les comarques tarragonines, el qual es considerà com un element de la "vella guàrdia", que veia amb goig com les noves promocions, les joventuts, donaven efectivitat política als ideals d'aquella. Declarà: "Els vells sabem

que les Joventuts sou la muralla ferma que ningú no podrà escalar. Sabem que si vingués un moviment regressiu s'estavellaria contra el pit de les nostres joventuts. Els vells posem en mans dels joves la teiera que ha de portar-nos a conquerir la llibertat, sense control, de la nostra Catalunya" (16).

A continuació, en representació de les terres de Girona, parlà el vice-president del Parlament de Catalunya, Joan Casanoves, glosant sobre la figura de Francesc Macià. Va dir: "Els nostres adversaris, els nostres enemics, ens surten al pas, ens combaten al Parlament dient-nos que volem atorgar al nostre President o que volem forjar al seu voltant un Poder personal. Fixeu-vos el que això representa; fixeu-vos el que vol dir aquest esclat, aquesta demostració, en la qual batega l'esperit revolucionari. Ell ho va donar amb la seva voluntat màgica i va sortir-ne tot aquest esclat que és la revolució. Jo els deia en ple Parlament què significaria, Poder personal quan aquest president assumís totes les magistratures i ell no les assumeix totes. Ell se n'ha sabut desposseir en el moment en què vingueren estructurats els Poders de Catalunya i té el seu Govern, i té el seu Parlament que compta amb la confiança de Catalunya perquè compta amb la confiança del poble. Però si els adversaris, si els contrarevolucionaris, es creuen que la revolució s'ha adormit damunt els seus llorers, s'equivoquen. Aquí veiem aquesta joventut i les primeres autoritats d'Esquerra Republicana de Catalunya, que seguiran ocupant els seus llocs per la confiança del poble. Nosaltres som en aquest acte per tributar homenatge a un dels nostres estimats companys, i

aquest homenatge col·lectiu significa que Catalunya està en peu per a la defensa de les seves llibertats i de la República" (17).

En aquest moment, féu el seu parlament Carles Pi i Sunyer en el sentit de fer una apologia de la persona de Josep Dencàs, d'una banda, i de les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català, de l'altra. Així, afirmava: "(...) Puc dir-vos que exposaré la meva adhesió personal a Josep Dencàs. Jo vull remarcar la significació d'aquest acte que es tributa a un home jove i és, per tant, símbol de les nostres joventuts. Vivim un moment revolucionari, que vol dir transformació. La vida desgasta els pobles com els homes i manquen generacions noves que substitueixin les envellides. Catalunya, sempre ha fornit els seus homes. En el procés d'aquesta hora històrica el cas personal de Dencàs és l'empenta de la joventut associada a la responsabilitat de la cosa pública. Preparem aquestes joventuts, que són la reserva, els elements de força en les hores que vivim, d'intensa renovació i transformació. No volem tímids. Homes d'Estat Català vol dir homes inquietos. Inquietud que 'es necessària per tal de desfer els errors, els abusos i els privilegis d'ahir. És la nostra una època d'inquietud i vosaltres reflectiu la de tot el món, de tota la terra.(...) Anem a recrear un poble i així ha de dur a ferir coses ja creades i trencar-ne d'altres que ja existeixen: Impossible refer Catalunya sense vulnerar interessos creats i altres coses que vosaltres, els homes d'Estat Català, heu vingut a enderrocar, en moments difícils. (...) Nosaltres, que tenim l'instrument legal per a la implantació progressiva

de les nostres llibertats, hem de ratificar, davant de tota la democràcia espanyola, la nostra voluntat increbantable d'aplicar fidelment l'Estatut i de prestar la més lleial col.laboració a la República. I dintre casa nostra els catalans hem de treballar com si tots junts fóssim els escultors de la nova Catalunya; (...) I és per això que us dic: Joves de Catalunya, catalans d'esquerra, féu vosaltres que amb el treball de les vostres mans, que pel vostre esforç, resulti justa, humana i lliure la jove Catalunya". (18).

A continuació, féu un parlament Jaume Aiguader, que el començà amb aquestes paraules: "Aquest acte d'homenatge que les Joventuts d'Esquerra heu organitzat per a festejar un dels homes més dignes, heu volgut que fos al mateix temps d'afirmació del nostre partit, i és que, per més abrandament, cal tenir la sensació de la responsabilitat". (19). Indicà que faria una exposició de la tasca a fer per l'Esquerra Republicana davant l'esdevenidor i que ho centraria en la política municipal de Barcelona essent com era l'alcalde de dita ciutat. En primer terme, plantejà l'obra feta per l'Ajuntament de Barcelona em el camp de la cultura: per les eleccions del 12 d'abril de 1931, anaven a les escoles municipals 1380 nens, al cap d'un any i mig, hi van 25.000 fills dels obrers catalans. Però en el futur, cal seguir per aquest camí per donar als infants de Barcelona aquella educació que mereixen (20). També va fer notar dins de l'estratègia de l'Ajuntament en el futur, la depuració de les aigües residuals de Barcelona que s'abocaven al mar; fer desaparèixer les escombraries per

millorar les condicions de salubritat; construir l'estació de l'Aeroport i portar a la pràctica el projecte d'enllaços ferroviaris. D'altra banda, va remarcar el conflicte existent de milers d'obriers sense feina. Afirmà que amb la realització d'aquests projectes d'obres públiques aquests podrien viure honestament (21).

Tot seguit, va prendre la paraula Lluís Companys per tractar del problema agrari a Catalunya. Assenyala: "(...) Jo sento sobre meu la pena, el disgust, el contratemps, en una hora d'entusiasme arborat, d'haver de dir unes paraules (...) sobre un problema tan greu, tan complex i tan aguditzat com és el problema agrari, que encara que sigui circumscrit a les característiques especials de Catalunya, és agre a l'estat d'ànim dels reunits" (22).

En segon terme, passà a assenyalar la importància que donava Esquerra Republicana a l'agricultura, expressada explícitament en el programa polític del Partit, i fomanetada d'acord amb les interrelacions i l'ajut mutu entre l'Esquerra i la Unió de Rabassaires durant una etapa del període republicà. Així, afirmava: "No cal remarcar, amics, la importància i l'abast extraordinari del problema de l'Agricultura. Si és cert, com tantes vegades s'ha dit (...) que l'Agricultura és la font originària de tota la riquesa; si això és cert, (...) del domini o la possessió de la terra han derivat les primeres disputes dels homes (...); els dolents són els homes que es disputen el predomini de la terra, que és un instrument natural i permanent per a alimentar el gènere humà i, per tant, ha de complir, abans que tot,

aquesta funció social que Natura li ha donat" (23).

Lluís Companys es pronuncià respecte a l'existència d'un problema agrari a Catalunya, derivat fonamentalment dels contractes de rabassa morta, i també, dels altres contractes entre propietaris agrícoles i conreadors (24). Seguidament, es referí a quina era la situació dels contractes de rabassa morta i quins eren els problemes dels rabassaires en aquest moment (25). Després de plantejar aquesta problemàtica, Lluís Companys passà a exposar quina era la solució donada per ell a aquest problema del camp català: "Jo deia que el contracte de rabassa és una emfiteusi temporal, cosa que han proclamat tots els juristes. Destacava que fou un contracte que responia a necessitats d'altres temps, a conceptes d'altres dies. I demanava que amb el mateix que passa amb els censos sia, en la rabassa, possible la redempció. Potser un xic irònicament deia que la redempció havia de fer-se al preu que els propietaris haguessin declarat a l'amillorament, perquè ells, persones d'ordre, temerosos de la llei de Déu i de la llei dels homes, no hauran volgut fer una declaració que sigui una estafada a l'Estat (26). A més a més de tractar els contractes de rabassa, Lluís Companys es referí a d'altres com els arrendaments, la masoveria, la parceria i els mitjaires. Respecte a l'arrendament afirmà que Esquerra Republicana havia demanat que es posés una fita a la renda de la terra, i, a més, que no hi haguessin arrendaments a precari-anuals-. S'havia demanat que els arrendaments fossin mentre es paga la renda, mentre es conreua, per un termini màxim de vint anys; i també, que en finir el

contracte s'hagués de donar al qui treballava la terra les millores que l'agricultor havia deixat a la finca que conreava. D'altra banda, assenyala tam bé que a la parceria havia d'ésser aplicada també una fita a la renda de la terra i l'abonament de millores en el termini del contracte (27).

En aquest moment, Josep Dencàs, en prendre la pa raula, va remarcar el caire d'acte d'afirmació nacio nalista que tenia aquella festa, i va aprofitar per explicar quina era la fita que es proposaven les J.E.R.E.C., en dir: "Aquestes joventuts d'Estat Català, s'organitzen sense cap altre guió que la seva bandera i si veien la pàtria en perill es llençarien com una terrentera contra aquells que tinguessin el propòsit d'atemptar contra les llibertats conquerides per Catalunya. Les Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya, si algú pretengués arrabassar-nos aquelles llibertats, anirien a la lluita amb la sola finalitat de defensar Catalunya i les seves llibertats. Es presentarien al nostre Francesc Macià i li dirien: "A les vostres ordres, president Macià" (28).

En aquest moment, abril de 1933, la Joventut d'Esquerra Estat Català va projectar portar a terme una reorganització en els seus rengles i donar-los nova empenta. Per això, van publicar a "La Humanitat" una nota en la qual fixaven els termes i el sentit d'aquesta reorganització. Dita nota assenyala: "Les Joventuts d'Esquerra Estat Català es disposen a imprimir una major impuls a les seves diverses seccions, i és per això que els senzills comitès que actuaven

en qualitat d'executors de funcions delegades, seran transformats en comitès efectius elegits lliurament pels qui pertanyien a les Joventuts. Per tal de fer-ho possible i amb el fi de distribuir els militants segons les seves aptituds i segons les seves preferències, a la manera de les altes institucions culturals, caldrà que cadascun d'ells s'inscrigui a la secció que més consoni amb les pròpies inclinacions".

"Es podrà pertànyer a més d'una secció; no es podrà actuar, però, en una secció en la qual prèviament no s'hi hagi inscrit un".

" Cultura del cos i cultura de l'esperit ; aquest és el lema de les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català. I per a desenvolupar-lo amb el màxim d'eficàcia es descompondran en dues grans branques, i aquestes en una sèrie de seccions".

"Les dues branques previstes seran regides cadascuna per un Comitè, elegit d'acord amb els Estatuts de la branca corresponent".

"Encara que el nom no s'ajustarà massa exactament a l'abast de cada branca, per tal de donar una idea el més acostada possible a allò que es vol significar, les dues branques es denominaren així: Secció Esportiva, l'una, i Secció de Cultura, l'altra".

"La Secció de Cultura se subdividirà com segueix: "Arts i Oficis en general", "Literatura i teatre", "Música i dansa", "Estudis polítics, econòmics i socials" i "Ciències pròpiament dites"."

"Hom convoca totes les Joventuts d'Esquerra i tots aquells militants del partit que vegin la seva vocació representada en alguna de les subdivisions que assenyalen, a l'assemblea que tindrà lloc dimecres

vinent, dia 12 d'abril, a les deu de la vetlla, al Casal d'Esquerra Estat Català, carrer de Corts, 627, amb la celebració de la qual quedarà constituïda, se gons les orientacions fixades, la Secció de Cultura de les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català" (29).

D'altra banda, seguint aquest moviment impulsor de les J.E.R.E.C., el 13 de maig, se celebrà una reunió al Casal d'Esquerra d'Estat Català (Corts Catalanes, 627) per tal d'estudiar la nova estructura a donar a la branca de cultura intel.lectual d'aquesta organització (30).

A més, el 24 d'abril es va celebrar una reunió dels estudiants d'Esquerra d'Estat Català, a l'estatge provisional de les Joventuts d'Esquerra Estat Català (Corts Catalanes, 627, pral.), amb la finalitat de deixar definitivament constituïda l'esmentada entitat (31). Dins d'aquesta organització, hi existia també una Secció Universitària (32).

Després de la vaga de transports a Barcelona d'abril de 1933 (33), les relacions entre les organitzacions de les J.E.R.E.C. i la F.A.I. restaren molt tenses. Un exemple d'això fou que la nit del 16 de juliol, quatre individus pertanyents a aquestes Joventuts, i éssent un d'ells Viriato Milanès, confident de la F.A.I., portant les xapes reglamentàries d'agents de Policia, acudiren als domicilis dels militants faistes Enric Grant i Pérez Escuredo per a detenir-los i retenir-los en el Centre d'Esquerra d'Estat Català del carrer Viladomat. El periòdic "Solidaridad Obrera", en la seva edició de 18 de juliol publicava un reportatge en el qual s'acusava directament Josep Dencàs, Miquel Badia i diversos

elements de les J.E.R.E.C., de segrestament i mals tractes de paraula i d'obra a aquests militants faistes.

D'altra banda, Miquel Badia, Cap de les J.E.R.E.C., féu unes declaracions a "La Humanitat" de 19 de juliol sobre aquests fets, que no eren coincidents amb les de "Solidaridad Obrera". Primer que tot, Miquel Badia va assenyalar als periodistes que volia historiar una mica quines eren les relacions entre les J.E.R.E.C. i la F.A.I. Així, va dir: "L'ocorregut dissabte al vespre, que "Solidaridad Obrera" explica a la seva manera, és un fet que ve de lluny. Aquest fet ve de la vaga general que hi hagué a Barcelona el passat mes d'abril, en la qual s'intentà complicar el ram del transport. És aquella vaga, que vosaltres recordareu, que diversos ciutadans pertanyents a la nostra organització i d'altres es prestaren voluntàriament per a conduir tramvies, autoòmnibus i taxis. Davant la crida del governador civil a tots els ciutadans demanant-los que vulguessin col.laborar amb la força pública per al restabliment de l'ordre a la nostra ciutat, (...) li vaig oferir la col.laboració de diversos amics meus, tots ells, pertanyents, naturalment, a les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català. El meu oferiment fou acceptat pel governador i heu-vos ací com sortiren els tramvies, els autoòmnibus i altres vehicles i aquella vaga fracassà i la tranquil.litat ciutadana fou altra vegada un fet. Com podeu vosaltres comprendre, això la F.A.I. no m'ho ha de perdonar mai. Vaig rebre diversos avisos d'amics meus, lletres anònimes, tota mena d'amenaques de mort per a mi i per a molts mili-

tants de l'organització a la qual pertanyo. Això, però, no va minvar el nostre entusiasme. Com sigui que vàrem obrar d'acord amb el que ens dictava la consciència, decidírem, després de prendre les naturals precaucions, seguir endavant la tasca empresa" (34).

Miquel Badia continuà relatant que va conèixer a Viriato Milanès, que pertanyia a les J.E.R.E.C., i que havia estat introduït a aquesta organització pels elements de la F.A.I. com a confident. Amb tot això, afirmà que el dia 16 de juliol al vespre se celebrà al Casal d'Esquerra Estat Català del carrer de Corts Catalanes un ball, i durant aquest es va trobar dipositada una bomba en el local. En sortir d'aquesta entitat en Miquel Badia es trobà Viriato Milanès, que li declarà que havia estat obligat a col·locar-la, i que dos altres elements de la F.A.I., Enric Grant i Pérez Escuredo es dirigien al Casal d'Esquerra d'Estat Català del carrer Viladomat, per a col·locar-ne una altra. Prosseguí relatant, que Miquel Badia i Viriato Milanès es dirigiren a l'esmentat Casal, i pogueren detenir als dos militants faistes, els interrogaren i aquests declararen quin havia estat el procés seguit per a col·locar les bombes (35).

Donat el llarg procés de dissidència i crítica del grup de "L'Opinió" respecte Esquerra Republicana, i tenint en compte que aquesta problemàtica ja s'havia fet explícita durant les sessions del segon Congrés Nacional ordinari -de 24 i 25 de juny-, aquests esdeveniments relatats serviren perquè els polítics de "L'Opinió" s'enfrontessin novament amb

l'estratègia seguida per Esquerra Republicana. Aquesta vegada ho féu Joaquim Ventalló, en el seu article intitulat "En nom de la llibertat. La meva protesta i la meva modesta veu d'alerta als militants de l'Esquerra", aparegut a "L'Opinió" del 21 de juliol. Després de relatar extensament en aquest article els fets ocorreguts i les versions donades tant per "Solidaridad Obrera" com per "La Humanitat", Joaquim Ventalló apuntava: "El que evidentment ja és cert és que aquests dos homes varen estar retinguts, (...) en un Centre d'Esquerra d'Estat Català. Ho confessa Miquel Badia. I com a militant que sóc de l'Esquerra, crec que això és evidentment greu. (...) Però hi ha hagut homes detinguts durant unes hores en un Centre d'Esquerra, i contra aquest fet jo, militant d'Esquerra, em dreço a protestar perquè això és absolutament contradictori amb els principis del Partit, i repugna la ideologia dels militants que han estructurat el seu ideari bàsic en els Congressos d'Esquerra. I si no fos militant de l'Esquerra, en protestaria encara com a liberal, com a democràta, com a simple ciutadà. (...) En protestaríem per principi, en nom dels drets de l'home, en nom de la llibertat i la consciència" (36). I després d'aquestes consideracions passà a atacar fortament l'Esquerra Republicana així: "Jo no sé què farà el Partit. El més greu que podria passar, al meu entendre, seria que tractés de fer els ulls grossos, de no donar-li importància, de fer veure que no se n'ha assabentat, d'atribuir-ho a coses de joves. Seria una posició còmoda, però també seria una posició suïcida. (...) I crec encara que tant greu com que el Partit no adoptés cap actitud,

és el fet que avui dintre d'ell hi pugui haver militants que creguin que aquesta concepció de la lluita política -l'agafar homes i retenir-los per la coacció- és perfectament lícita. (...) El que té importància és que pugui anar fent pro sèlits -i que hi hagi ja centres convençuts-, la concepció que dintre de l'Esquerra, al marge de la autoritat i de la llei, fent-se una llei d'ús particular, es poden perfectament emprar procediments antiliberals i antidemocràtics. Si l'Esquerra admet això, si no d'hi aixeca en contra, jo no vull fer de profeta, però modestament dic que l'Esquerra és un partit condemnat a mort. Els militants de l'Esquerra tenen la paraula" (37).

En una primera convocatòria, a mitjan febrer, les Joventuts d'Esquerra Estat Català van requerir als seus militants per a celebrar durant la primera quinzena de maig uns Jocs Olímpics, a la manera de les antigues joventuts gregues. El Comitè Executiu, amb la finalitat de convocar aquest acte, va publicar la següent nota: "El Comitè Executiu de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, d'acord amb els delegats de Barcelona i altres comarques de Catalunya, considera que havent arribat ja a l'assoliment, en part, d'aquelles llibertats el conqueriment de les quals havia estat el nexce que ens havia unit per tal d'arribar el seu íntegre assoliment, creiem arribat el di d'una primera etapa, iniciant-se per a les nostres joventuts una nova era de responsabilitat, ja que cal aportar tot el nostre concurs a l'obra interna de Catalunya, i nosaltres, guiats per un sentiment catalaníssim i amb aquella passió i vehemència pròpia de tota joventut, ens incorporem a que

ta tasca en què, sense minvar la passió, fet natural i biològic de la joventut, preparem aquells afinaments espirituals i de sensibilitat que pugui agermanar el seny amb les impetuositats de la joventesa".

"Fidels a aquestes trajectòries, la Joventut d'Esquerra Estat Català ha organitzat un vast pla d'activitats culturals que tendeixen a una doble finalitat: al desenvolupament i perfeccionament físic i a un major afinament de les coses de l'esperit, fent que la nostra joventut, a semblança de les antigues joventuts gregues, senti les inquietuds d'un millorament físic de la raça, sentint també el nequit espiritual de fer la seva aportació a l'obra de llibertat i justícia que, sota una concepció netament catalana, no exclogui Catalunya de l'obra de col.laboració al progrés i a l'alliberament de la humanitat tota".

"Per la primera quinzena de maig estan convocades les primeres Olimpíades de la Joventut d'Esquerra Estat Català, on previ entrenament i selecció tindran efecte diferents proves atlètiques on en noble lluita els diferents grups es disputaran valuosos trofeus".+

"Finaran les jornades olímpiques amb la desfilla, per davant les primeres autoritats de Catalunya, dels atletes seguits dels quatre mil afiliats que avui ja compte la nostra organització".

"La clausura de les jornades olímpiques coincidirà amb l'obertura d'una exposició d'obres artístiques fetes per militants de l'organització on la pintura, l'escultura, l'orfebreria, el ferro forjat

i d'altres branques de l'art es disputaren, en competència ranyida, títols honorífics".

"Durant l'obertura del saló, que serà tota la primera quinzena de maig, s'organitzaran petites vetllades, en les quals elements de les Joventuts dissertaran sobre temes de música, poesia, filosofia i història de l'art. El Comitè Executiu" (38).

No havnet-se fet efectiva aquesta crida en la data prevista, es van convocar novament les "Jornades de les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català" per al mes d'octubre (39). La citació definitiva d'aquestes jornades es va fer pel dia 22 d'octubre, mitjançant la següent crida: "Diumenge, dia 22, a les 10 del matí. Estadi Municipal de Montjuïc. Gran jornades atlètiques organitzades per la Joventut d'Esquerra Estat Català. Parlaments a càrrec de: Simó Piera, Jaume Aiguader, Humbert Torres, Miquel Santaló, Ventura Gassol, Lluís Companys, Francesc Macià; i en nom de les "Joventuts": Miquel Badia, Josep Dencàs. Nodrides respresentacions de comarques assistiran a les proves atlètiques amb les senyeres de les nostres entitats. A partir de les nou del matí, hi haurà un servei d'autoòmnibus que faran el trajecte Plaça Espanya-Estadi, i transportaran gratuïtament tots els ciutadans que assisteixin al festival esportiu. Catalans, no hi manqueu!!" (40).

A la sessió municipal de 20 d'octubre, l'Estadi de Montjuïc fou cedit a les J.E.R.E.C. per realitzar les jornades atlètiques amb el vot a favor de la minoria radical, i en contra de la Lliga Catalana i de la minoria Nacionalista d'Esquerra. Aquesta darrera s'oposà a la cessió per considerar que l'Estadi només

havia de servir per a manifestacions esportives i no per a les polítiques (41).

El 22 d'octubre, va tenir lloc la desfilada de les J.E.R.E.C., que sortiren del Casal d'Esquerra d'Estat Català del carrer de Corts Catalanes i anaren en correcta formació fins a l'Estadi de Montjuïc. Després de celebrar-se les proves atlètiques, hi hagueren diversos discursos. En primer lloc, va prendre la paraula Miquel Badia per tal de fer una apologia de les J.E.R.E.C. i defensar la seva actuació. Així, afirmà: "Esquerra Republicana de Catalunya ha volgut superar-se ella mateixa i a tal fi ha creat una organització decidida en tot moment a defensar aquelles llibertats que ja tenim i a continuar lluitant amb els sacrificis personals que calguin per assolir aquelles que encara manquen i que vosaltres desitgeu que vinguin. Aquesta organització nascuda dintre d'un clos del més pur liberalisme, de la més pura democràcia, ha estat atacada i ha estat insultada. D'ella s'ha dit que és una organització feixista. Tots heu vist quines són les nostres activitats. Tots heu pogut comprovar com s'esplaia la joventut. Però totes les calúnnies no poden desfer els nostres arguments i aquests arguments són els que la nostra organització està disciplinada, la nostra organització no mou un peu ni un braç que no ho mani un cabdill, un cabdill que no és altre que el nostre President, i amb el nostre Francesc Macià no pot haver-hi feixistes. (...) Feixistes nosaltres?. No són ells qui han de dir el que som nosaltres; els fets que realitzem estan ben patents en la consciència de tots. Nosaltres no hem fet altra cosa, no fem altra

cosa que voler el que el poble vol. El poble és Esquerra Republicana de Catalunya i nosaltres, mentre sigui la voluntat de la majoria del poble, defensarem aquesta voluntat. Segurament que no hi ha ningú de vosaltres que no hagi oït els nostres homes com han dit que si no ens donaven l'Estatut, sa briem implantar-lo; i nosaltres, que quan diem una cosa sabem que tenim el deure de plasmar-la en realitat, volem que vingui, ho volem complir; i per fer complir una cosa a la força es necessita una força que respongui a aquesta raó" (42).

En segon lloc, va prendre la paraula Josep Dençàs pronunciant-se en el mateix sentit, al afirmar: "Endavant, Joventuts, i quan aquesta tarda retorneu a les vostres terres, retorneu a les vostres muntan yes o retorneu a les platges catalanes, digueu-los que les Joventuts d'Esquerra Estat Català es mantenen en pau; però que si veien que perillaven les nostres llibertats, si veien que perillava el sentit esquerrista de la República, aquesta multitud, aquestes Joventuts que han vingut a aquest acte en so de pau, aixecarien els seus banderins de guerra. Endavant sempre, Joventuts, per l'esperit de catala nitat, pel sentit d'humanitat, pel sentit esquerris ta. Endavant sempre, Joventuts d'Estat Català" (43).

Seguidament, parlà Simó Piera i ho féu fonamentalment en el sentit de desmentir el caràcter feixis ta de les J.E.R.E.C. Així, assenyala: "(...) Avui heu vist una manifestació de les Joventuts d'Estat Català; han demostrat que no constitueixen una força feixista, que no són una força reaccionària. Les Joventuts són una força que representa la van-

guàrdia de la revolució iniciada el dia 14 d'abril. El feixisme és el que hi ha a Alemanya, el feixisme és el que hi ha a Itàlia, el feixisme és la Lliga Catalana. Recordeu els anys passats que va governar ací la Lliga Catalana. Recordeu quina era la seva política respecte les llibertats catalanes i respecte els drets de reivindicació. (...). El nostre nacionalisme és un nacionalisme universalista i el progrés que els altres pobles tenen en l'ordre polític i social és el nacionalisme que es vol incorporar a casa nostra. Penseu que Esquerra Republicana de Catalunya ha fet el miracle d'incorporar la classe treballadora al nostre nacionalisme. I per acabar us haig de dir que si la Lliga guanyés les eleccions, que no les guanyarà, (...), ni l'Acció Catalana, que és tan lliguera com la Lliga, hauria arribat el moment que aquest poble, al costat de l'alta figura de Francesc Macià, fes una gesta revolucionària i fes totes aquelles coses que no vàrem tenir valor de fer el 14 d'abril" (44).

A continuació, féu el seu parlament Jaume Aiguader, al·ludint a l'acusació de feixistes que es feia a les J.E.R.E.C., i, afirmant que dita acusació provenia fonamentalment dels dirigents de Lliga Catalana. Així, deia: "Ja us ho han dit els altres oradors: les nostres joventuts han estat titllades de feixistes, però cal tenir present qui ha estat el que els ha donat aquest qualificatiu. Joventuts d'Estat Català: Us han qualificat de feixistes aquells que varen organitzar els pistolers per a perseguir els obrers catalans i matar-los pels carrers de Barcelona. Aquests que us titllen de feixistes, des dels

seus periòdics, en els seus mítings insulten i vilipendien la més alta figura de Catalunya. Perquè aquestes Joventuts han fet cap acte de violència contra aquells que els calumnien, contra els que insulten la més alta figura de Catalunya, l'esperit d'avui de Catalunya? (...) Nosaltres, germans, quan tinguérem el vostre mandat proclamàrem immediatament la República i portàvem l'Estatut de Catalunya (...). Ells arboren també la bandera catalana, però la bandera catalana que porten ells no és pas la nostra. La nostre bandera catalana és bandera de llibertat i de justícia. La seva ha estat bandera d'enganys, explotació i iniquitat. Per això les Joventuts han posat a la seva bandera l'estel d'Estat Català, sembla talment que l'hagi robat del cel, és l'estel de Catalunya que assenyala el camí de la justícia, el camí de la llibertat, per a tots els homes que viuen a Catalunya. Joventuts: Avui que el poble us heu congregat en aquest estadi, ens hem de juramentat per les llibertats de Catalunya, per les llibertats de tots el homes, per la justícia social, per una llei més noble i més generosa. Endavant Joventuts" (45).

Tot seguit, va prendre la paraula Humbert Torres, per tal de fer una apologia de la doctrina i de la tasca realitzada per Esquerra Republicana, fonamentalment en el terreny d'assolir les seves llibertats nacionals, afirmant: "Militeu en un partit democràtic, Esquerra Republicana de Catalunya, una comunió d'homes lliures que viuen en un pla de perfecta igualtat i perfecta dignitat. Dintre el nostre par-

tit hi ha les jerarquies naturals que es basen en la intel.ligència, l'abnegació, els sacrificis i l'heroisme en què s'ha servit la mateixa causa. El nostre partit és portat no per la imposició d'una persona, de deu persones, de cent persones, el nostre partit és un partit democràtic essencialment que assenyala els seus camins, les seves tàctiques, en Congressos i Assemblees lliurement celebrades.

(...) Catalunya és un fet viu, Catalunya és un poble en marxa, Catalunya té un ànima col·lectiva, i quan aquesta ànima existeix, com l'ànima de l'home si existeix, és indestructible. Per això, ciutadans, nosaltres que a més de nacionalistes, som republicans hem pogut aplanar el camí per arribar un dia a la plenitud de les nostres aspiracions nacionalistes.

(...) Ha vingut la República, ha concedit l'Estatut i ara torno a girar els ulls, honrosament vers les terres d'Espanya per a dir-los que s'ha iniciat una política de comprensió i compenetració entre un poble i un altre de la gran Ibèria. Però Espanya, escolta bé: Tots aquests homes que ens hem reintegrat a la política de comprensió i de compenetració amb Espanya, ho hem fet així perquè hi veiem la garantia segura d'arribar a l'assoliment de les nostres llibertats, i perquè amb això es resolen també tots els altres grans problemes que són l'essència del nostre partit, però Catalunya no donarà un pas enrera en el camí de les seves llibertats, si vingués un aire de bogeria de Castella i de la seva immensa estepa, i volguessin anar a una política regressiva, perquè tots els que avui mirem Espanya amb amor, tornariem a la nostra posició espiritual d'intransigència com

en els temps de la passada monarquia" (46).

En aquest moment, va pronunciar el seu parlament Ventura Gassol, i, a continuació, ho féu Lluís Companys remarcant que volia destavar les paraules de Humbert Torres, com a representació més genuïna de la pura democràcia de les comarques. Així, assenyala: "Enmig de les banderes que onegen al vent, he de dir-vos que l'Esquerra Republicana de Catalunya és la de l'Estatut reconegut, no concedit, Esquerra Republicana de Catalunya és la de la revolució i la República i es troba plena d'optimisme i d'afanys de triomf. Res no podrà deturar el nostre avanç. Res no podra limitar les nostres conviccions. Res no podrà contra la força triomfadora d'Esquerra Republicana de Catalunya. (...) Nosaltres som ferms republicans, som rabiosament republicans, com som categòricament nacionalistes, i nosaltres diem, com han dit tots els oradors que han parlat, que el nostre nacionalisme és un nacionalisme humà, liberal, internacionalista, obrerista. (...) Aquest és, amics, el meu pensament. Comencen tal vegada per a Catalunya i per a la República hores de perill, però Esquerra Republicana de Catalunya sabrà triomfar una vegada més per a glòria de Catalunya i per la República" (47).

En darrer lloc, va pronunciar el seu parlament Francesc Macià, que es referí a les properes eleccions legislatives del 19 de novembre, en els termes següents: "Suposo que ni els nostres enemics tindran dubte que l'Esquerra Republicana de Catalunya obtindrà una victòria esclatant el dia 19 de novembre. Tingueu ben en compte que la victòria serà la conso-

lidació de les nostres llibertats. I aquesta victòria, amics meus, per més que diguin els meus companys, no es deurà a un home, ni a un grup, ni a un partit, es deurà solament a vosaltres, poble de Catalunya, que voleu les llibertats plenes de dignitat i voleu implantar aquest ideal tan formós, ple de bondat, ple de generositat i, per damunt de tot, amics meus, ple d'amor. (...) Jo sento cada dia més la necessitat que tinguem aviat les mans lliures per poder governar tal com nosaltres entenem que s'ha de governar Catalunya, per veure com desapareixen totes les angoixes, tots els dolors, totes les necessitats que per abandó d'una classe s'han produït. (...) Estem igual que a l'abril del 31. Aleshores teníem també davant nostre la Lliga, que representava la monarquia i que no sentia, com nosaltres, aquest amor a la nostra terra. (...) Anem a establir aquí, si de cas perdessin les eleccions a la resta d'Espanya, nosaltres defensarem aquí a Catalunya la República, que en aquells moments serà catalana, però nosaltres, plens d'amor pels altres pobles d'Espanya, anirem conquerint els diferents pobles, els donarem forces per lluitar, a l'objecte que ja d'una manera definitiva s'estableix la República Federal Espanyola, i que mai més no hi hagi ningú que vulgui intentar prendre les nostres llibertats. (...) Per l'esdevenidor dels nostres infants, per l'esdevenidor de les reivindicacions obreres, per acabar d'una vegada amb tantes penes i dolors, dels humils, Esquerra Republicana de Catalunya el dia 19 de novembre obtindrà la victòria més esclatant que mai hagin tingut. És necessari que vo-

saltres respongueu amb la vostra ànima per si des d'aquell moment nosaltres diem ja d'una manera definitiva: Avui s'ha acabat; amb l'última victòria s'ha demostrat el que vol el poble de Catalunya i quan el poble expressa tan clarament el seu ideal i per cinquena vegada dóna el triomf al nostre Partit, no volem que mai més es digui que depenem del bon o malhumor d'un ministre. Nosaltres volem que es compleixin els compromisos que va contreure Espanya amb Catalunya. Nosaltres hem acomplert i hem estat sempre lleials, hem acomplert sempre amb el nostre deure, però no podem admetre que segueixin les coses en la forma que es venien fent. El dia 19 de novembre, en aconseguir la victòria, direm al poble: Hem obtingut la victòria que consolida les llibertats de Catalunya i que inicia el camí per a l'assoliment d'aquella República federal que és la nostra aspiració..."(48).

Seguint amb aquesta jornada commemorativa, el mateix dia 22, a les cinc de la tarda, va tenir lloc, al Palau de Projeccions de Montjuïc, l'acte inaugural de l'Exposició d'Arts i Bells Oficis, exhibició de pintura i escultura de les J.E.R.E.C.

Després d'aquest acte de les Joventuts d'Esquerra a Montjuïc, el periòdic "L'Opinió", com a portaveu del PNRE, i continuat la seva política d'oposició a Esquerra Republicana, comentava així la desfilada de les J.E.R.E.C.: "El somni de tant temps cobejat pel senyor Dencàs de poder fer sortir al carrer els seus escamots, amb uniforme i en formació militar, somni que no havia pogut veure realitzat perquè dintre de l'Esquerra havia estat fins ara combatut per diverses persones fidels als principis bàsics, i en-
tales els nostres valors que han estat captivats

o se n'han separat-, ha passat ja a la categoria de real".

"Diumenge passat, els nostres aprenents de nazi de l'Esquerra varen vestir camisa verda i en formació militar d'encaminaren a Montjuïc, on el senyor Macià i altres prohoms de l'Esquerra els adreçaren la paraula" (49).

Però, el periòdic "L'Opinió", ja constituït el P.N.R.E., continuava la seva política de crítica a Esquerra Republicana.

Arran de la desfilada de les J.E.R.E.C. a Montjuïc, el dia 25 d'octubre va aparèixer amb aquesta manxeta: "Cal que tots els elements del front anti-feixista es concertin per tal d'anul·lar el feix naixent dels camisa-verds" (50), i en l'article editorial d'aquesta data assenyalava: "L'aparició, al carrer, de les Joventuts d'Estat Català de l'Esquerra Republicana, que els dirigents d'aquest partit són impotents per a controlar, marca en la política catalana un tombant que el temps s'encarregarà d'assenyalar amb totes les facetes que se'n derivaran sens dubte (...). Diumenge l'Esquerra va tenir la seva ensopegada mortal, en declarar-se impotent per a impedir que els escamots d'Estat Català -que fins ara duïen una actuació subterrània que ha motivat el processament del seu cap- sortissin uniformats i formats pels carrers, l'Esquerra Republicana de Catalunya ha estat ofegada per l'Estat Català, i els seus homes seran, per a la resta de la vida que el partit oficialment encara tingui, meres joguines d'unes organitzacions que ells han fomentat tan inconscientment, i

damunt de les quals no tindran cap autoritat ni control" (51). A més, aquest editorial qualificava de feixista l'organització i l'actuació de les J.E.R.E.C., d'aquesta manera: "No són les parades el que compta, sinó els fets. No n'hi ha prou de negar que se sigui "feixista". Cal no ésser-ho. I és feixisme l'afirmar que un home -Macià-, es l'amo i senyor de les "milícies". És feixisme l'uniformar-se i el fer els soldats, i aquesta salutació ridícula i grotesca, estrenada diumenge per les joventuts d'Esquerra, d'aixecar el puny enlaire que els minyons disfressats d'atletes adreçaven a la llotja presidencial en passar-hi al davant, sense que cap dels prohoms de la "democràcia" catalana demostrés avergonyar-se'n".

"Aquest feixisme de l'Esquerra ha nascut xaró i no ens inquieta. (...). El que ha d'inquietar tot bon patriota és l'exemple que per a les terres hispàniques són aquests escamots militaritzats de l'Esquerra. El que fa tristesa és que Catalunya, terra liberal, en surti aquest mal exemple, per obra d'uns inconscients. Tota la premsa de dreta ja reclama tracte d'igualtat. I amb quin dret se l'hi negaria?. Amb quin dret, si el President Macià ja té el seus nazis per a fer-los desfilar pels carrers de Barcelona?" (52).

No obstant això, l'afer de la desfilada de les J.E.R.E.C. a Montjuïc va tenir ressò al Parlament de Catalunya i va ésser posat a la consideració de la Cambra. El diputat Joan Lluhí i Vallescà, cap de la minoria Nacionalista d'Esquerra, en la sessió parlamentària de 29 d'octubre, va formular una pregunta,

molt concisa, en els termes següents: "He de fer un prec al senyor conseller de Governació. Es tracta, simplement, de demanar el parer del Govern sobre la desfilada militar d'unes joventuts uniformades que tingué lloc diumenge passat, pels carrers de Barcelona. És que el Govern empara aquesta organització de tipus militar?" (53).

El conseller de Governació, Pere Mestres i Albert contestà d'aquesta manera: "El meu criteri és que no hi poden haver-hi desfilades de caràcter militar per elements civils, però que en canvi poden autoritzar-se desfilades de joventuts que no van uniformades, sinó que porten, només, un distintiu peculiar, mentre no es produeixin incidents ni s'alteri l'ordre" (54). Donat aquest estat de coses, Joan Lluhí tornà a replicar així: "(...) Nosaltres destigem saber si pot ésser que, en bona democràcia, un partit polític pugui ser el suport d'una organització del tipus de l'esmentada. Si és així, jo crec que assenta un precedent perillós per la senzille raó que el Govern no podrà impedir que es formi una organització de tipus contrari i no tindrà força moral per evitar que tot això produeixi dies de dol a Catalunya. Aquesta organització és de tipus feixístic, francament feixístic. (...) La minoria Nacionalista d'Esquerra protesta dels fets de diumenge, en nom de la democràcia. Com a homes lliures sempre hem considerat que perdíem la nostra llibertat quan ens posàvem enregimentats sota d'un uniforme" (55). Així, aquest debat fou molt tens, i hi haguren diversos enfrontaments entre la majoria d'Esquerra Republicana i la minoria Nacionalista d'Esquerra i altres ali-

nories de l'oposició (56). Després d'aquesta sessió parlamentària, va aparèixer una manxeta a "L'Opinió" que assenyalava: "El feixisme i els seus homes han rebut del Parlament català la repulsa que es mereixen" (57).

En la sessió municipal del 27 d'octubre fou iniciat un debat en discutir-se una proposició per la minoria Nacionalista Republicana d'Esquerra, és a dir, per Antoni Vilalta, Joaquim Ventalló i Joan Casanellas, que demanava: "Primer. Que havent-se cedit l'Estadi de Montjuïc a les Joventuts d'Estat Català de l'Esquerra Republicana de Catalunya, per tal de celebrar-hi unes proves atlètiques, es faci constar el disgust de l'Ajuntament pel fet d'haver aprofitat la concessió municipal per organitzar-hi una desfilada a l'estil feixista".

"Segon. Que l'Ajuntament faci constar la més enèrgica protesta per la conducta de l'alcalde i altres elevades autoritats de Catalunya que passaren revista i feren al·locucions als elements que en formació militar prengueren part en la desfilada a què es refereix l'extrem anterior".

"Tercer. Que l'Ajuntament igualment protesti del fet d'haver-se substituït la bandera de Catalunya que onejava a l'Estadi per la d'Estat Català d'Esquerra Republicana de Catalunya".

"Quart. Que l'Ajuntament, en representació de la Ciutat, demani al Govern de Catalunya que sense contemplacions de cap mena impedeixi amb la màxima energia la repetició d'actes iguals o semblants als de diumenge passat i tota altra actuació de caire feixista, sigui quin sigui el partit polític, agrupació

o particular que la preconitzi" (58). Els elements del P.N.R.E., separats d'Esquerra Republicana, continuava pronunciant-se amb força contra la política seguida per aquest Partit, i, especialment, contra aquella representada pel sector de l'Estat Català. El regidor Antoni Vilalta defensà aquesta proposició, encara que afirmà que no necessitava defensa. Així, va assenyalar: "Els fets han demostrat que les reserves que la minoria del P.N.R.E. manifestava en la passada sessió eren justificades. (...) Els fets han demostrat que tenia raó. Cap català no té avui cap dubte sobre el caràcter netament feixista de les Joventuts d'Estat Català. Els organitzadors de l'acte a l'Estadi del diumenge han estat deslleials amb l'Ajuntament. Es digué que es tractava de fer unes proves atlètiques i es féu una parada d'escamots, presenciada, des de les tribunes de l'Estadi, per les primeres autoritats de Catalunya, entre ells el senyor alcalde, que era el primer que havia de vetllar perquè l'Ajuntament fos respectat. Perquè si l'Ajuntament hagués sabut la veritat, si tots els regidors haguessin pogut calcular la vergonya que s'anava a fer passar a la ciutat, la cessió de l'Estadi ningú no l'hauria votada. No es necessiten gaires arguments per a demostrar que la desfilada de diumenge passat fou una manifestació feixista. Les Joventuts, com la premsa ha portat, com tothom va veure, anaven formades militarment i distribuïdes en seccions militars i, cada escamot, segons diverses jerarquies. Davant de tots n'anava un amb la bandera, de tal manera vestit que no se'l podia confondre. (...). No sóc jo qui afirma que totes les altres per-

sonalitats de Catalunya: el President de la Generalitat, l'alcalde de Barcelona, el conseller de Cultura, el conseller de Sanitat, passaren revista a les formacions i els dirigiren al·locucions" (59). D'aquesta manera, es produí un viu debat al Consistori a l'entorn d'això. El regidor Casimir Giralt afirmà que la minoria radical mantenia íntegrament una proposició que havia presentat per la seva banda. Antoni Vilalta demanà que es refonguessin les dues proposicions i es passessin a votació. Així s'acordà, i en reprendre's la sessió fou aprovada per divuit vots contra deu la següent proposició refosa signada per Antoni Vilalta, Joaquim Pellicena i Casimir Giralt, que deia: "Primer. Que havent estat cedit l'Estadi de Montjuïc a les Joventuts d'Estat Català d'E.R. de C. amb exprés acord que solament hauria de celebrar-s'hi una festa de caràcter esportiu, s'acordi haver vist amb disgust la transgressió del repetit acord amb la celebració d'un acte evidentment polític i l'exhibició d'una desfilada de caràcter a l'estil militar i feixista que per la seva significació equívoca podia despertar recels i constituir un greuge a l'esperit democràtic de la ciutat".

"Segon. Que l'Ajuntament acordi també haver vist amb disgust que fos substituïda en l'expressada festa la bandera de Catalunya per la d'Estat Català d'E.R. de C., la significació de la qual pot contrariar i agreujar els sentiments de Catalunya i de la República".

"Tercer. Que l'Ajuntament acordi que en el succe-

el partit que els patrocini".

"Quart. Ques aquest acord es trameti a l'Honorable President de la Generalitat de Catalunya i a l'Honorable President del Parlament" (60).

El 24 d'octubre, una banda d'escamots de les Joventuts d'Esquerra Estat Català assaltaren la impremta N.A.G.S.A., editora del setmanari satíric "El Be Negre", amb local social al carrer de Casanova, núm. 212, pistola en mà. Destruïren part del material i s'emportaren uns cinc mil exemplars d'aquest periòdic. Cal remarcar que aquest afer de l'assalt de la impremta N.A.G.S.A. es produí en una cojuntura política en la qual el setmanari "El Be Negre" s'havia pronunciat fortament en contra la ideologia i l'actuació de les J.E.R.E.C. (61).

Després d'aquests esdeveniments, "La Humanitat" de 26 d'octubre, periòdic portaveu oficial d'Esquerra Republicana, publicà un article editorial intitulat "L'opinió pública jutjarà", en el qual es defensava dels atacs dels diversos periòdics que acusaven a l'Esquerra Republicana de ser l'autora de l'assalt a la impremta N.A.G.S.A. Així, assenyalava: "Una altra acusació contra E.R.C. La formulen ahir des dels seus diaris tots els enemics de la democràcia catalana. L'incident produït en una impremta de Barcelona els serveix de pretext per a emprendre una campanya d'insídies, sense prova de cap mena".

"Denunciem la maniobra a l'opinió pública. Podria denunciar-se també als Tribunals de Justícia, però no val la pena. El país és qui haurà de jutjar en definitiva. Haurà de jutjar entre una política i una premsa insolvent, que no vacil·len a utilitzar

l'arma de la difamació i de la insídia per atacar l'adversari que els presenta novament la batalla, i una política nova, democràtica, oberta, del poble i per al poble. Gràcies a la primera, Catalunya ha viscut llargues anyades d'oprobri. Gràcies a la segona, Catalunya disposa de llibertat i de dignitat"+ (62). Cal remarcar que en aquest moment, octubre de 1933, quan l'escissió del grup de "L'Opinió" respecte a Esquerra Republicana acabava de produir-se, el periòdic "La Humanitat" defensava aferrissadament dins del Partit la tendència encapçalada per Francesc Macià i el sector de l'Estat Català. Així, fins i tot en aquest article editorial, s'arribava a posar en dubte que els subjectes que assaltaren la impremta N.A.G.S.A. fossin membres de les J.E. R.E.C.

Però va ser el dia 27 d'octubre que es publicà una carta a la premsa signada per Jaume A. Aiguader i Cortès, fill de Jaume Aiguader, en la qual es confessava capitanejador del grup que assaltà la impremta de "El Be Negre". Aquesta carta deia: "Barcelona, 26 d'octubre del 1933. Senyor Director de "La Humanitat". Ciutat. Molt senyor meu: Em permeto adreçar-vos aquesta lletra per aclarir un estat passional creat per la meva actuació en la recollida d'un llibel que s'anomena satíric".

"He hagut d'aguantar infinitat de vegades els insults i les calúmnies dirigides a l'honorabilitat del meu pare per aquest full repugnant "El Be Negre" sense que per la meva part hagués pres cap determinació per estroncar-ho".

"Ha arribat, però, el dia d'insultar i mofar-se

la persona de la meva mare, i, llavors, no com a individu pertanyent a cap partit, sinó com a homes i com a fill, vaig cercar repetides vegades, pels llocs on tenen costum de concórrer, aquests fabricants d'injúries capitanejats pel subjecte anomenat Josep Maria Planas (director de "El Be Negre" i redactor de "La Publicitat"). Vaig personar-me, acompanyat del meu amic, l'advocat en Francesc Padrós, primerament a l'Hotel Colom i després a l'Ateneu Barcelonès; no vaig trobar-los enlloc, i la seva valentia arribà no sols a amargar-se, sinó a cridar la guàrdia d'assalt".

"Com sigui que tant el meu pare com jo no hem trobat cap persona que volgués fer-se responsable de la publicació "El Be Negre", jo vaig creure convenient dirigir-me, junt amb uns bons amics, a la impremta on s'edita aquest setmanari irresponsable per impedir la continuació dels insults que es publiquen abusant de la llibertat d'impremta. Els obrers varen lliurar-nos sense cap resistència la composició i els exemplars, i menten preconcebudament els qui afirmen que es va exhibir cap arma, ni a la impremta ni enlloc, i amb això també contesto l'afirmació que féu en la sessió d'ahir al Parlament el diputat senyor Casanellas, segurament mal informat o amb desig de mal informar".

"Repeteixo que m'he vist obligat a comportar-me d'aquesta manera en no trobar cap persona que es fes responsable d'aquesta publicació".

"Agraint-vos la inserció d'aquesta lletra en el vostre diari, us saluda atentament. Jaume A. Aiguader Cortés" (63).

D'altra banda, "L'Opinió" de 27 d'octubre, publicà la notícia d'haver rebut la mateixa carta reproduïda anteriorment, però assenyalava: "(...) Com que en la dita carta s'insulta diverses persones, per respecte als nostres lectors ens abstenim de publicar-la. Aquest document no desmenteix en res les afirmacions fetes al Parlament de Catalunya pel diputat Casanellas quant a què els assaltants eren escamots de l'Esquerra".

"És sabut que el pare de J.A. Aiguader i Cortès és persona caracteritzada de l'Estat Català, i és molt lògic que els acompanyants fossin de l'organització a què pertany l'ofès".

"Per altra banda, el propi signant no desmenteix pas que el seu important acompanyament fos integrat per persones alienes al sector del qual l'alcalde és principal dirigent".

"Res no tenen, doncs, a veure la participació del senyor Aiguader i Cortès en l'assalt de la impremta i la innocència dels escamots. Ara com ara, no tenim motius per a retractar-se de res". (64).

Estant així les coses, "La Humanitat" de 27 d'octubre, afirmà haver rebut una carta oberta de Josep Maria Planes, director de "El Be Negre" i redactor de "La Publicitat", els punts més importants de la qual eren tres: "(...) Primer: assegurar gratuïtament que el senyor Jaume Aiguader és l'autor dels articles apareguts a "La Humanitat" adreçats als redactors d'un setmanari satíric repetidament al.ludit aquests dies. Segon: afirmar que no és estrany que l'esmentat setmanari contestés amb un exabrupte els articles de referència. I tercer: que no té res a

veure amb el fill del nostre amic, sinó amb el mateix Jaume Aiguader, a la disposició del qual es posa -en el terreny que sigui- per aclarir la qüestió" (65). Una vegada publicats aquests extrems de la carta, "La Humanitat" divulgà una nota de la redacció en la qual puntualitzava: "Una cosa, només, hem d'oposar resoltament a la carta del senyor Josep Maria Planes. És la següent: que a "La Humanitat" hi ha una direcció que respon sempre -i en tots els terrenys- dels articles sense signatura que apareixen en el diari. A més afegirem que el senyor Planes no té cap prova que el senyor Aiguader vagi redactar els articles de referència i afirmen que no els redactà ell. Faltarà a la veritat qui digui el contrari" (66).

D'aquesta manera, en el Jutjat de guàrdia número 6 es va rebre, el 26 d'octubre un ofici de la Secretaria de l'Audiència Territorial en el qual constava l'ordre perquè el jutjat incoés sumari per a cercar els autors de l'assalt a la impremta on s'editava "El Be Negre". El jutge de guàrdia, Adolf Fernández Moreda, en tenir en el seu poder la denúncia, es traslladà a l'anomenada impremta per a rebre declaració dels treballadors i del gerent. Aquests testimonis manifestaren que l'encarregat dels tallers tipogràfics es va veure sorprès per uns individus quan anava a sortir del local, els quals l'obligaren, sota amenaça, que entrés a l'interior i que els mostrés on s'editava el setmanari "El Be Negre". També manifestaren que els assaltants que entraren primerament eren uns quinze, però pels carrers Londres i París, lloc on estava instal·lada la impremta, n'hi havia

molts més en grups i tots ells obefen una sola veu, que era qui donava ordres del que havien de fer. Assenyalaren, a més, que una vegada a l'interior, es dirigiren als tallers destinats a la confecció de l'esmentat setmanari i destruïren els motllos, s'emportaren els números del setmanari que estaven preparats per a la venda, en nombre d'un sis mil. En sortir, i per a emportar-se'n els números, entraren tots els que hi havia esperant al carrer, que segurament passaven de cinquanta (67).

D'altra banda, el jutge, en assabentar-se que en els diaris del 27 d'octubre estava publicada una carta signada per Jaume A. Aiguader i Cortès, fent-se responsable d'aquest assalt, donà ordre perquè aquest es personés a aquell jutjat a fi i efecte de prendre-li declaració (68).

D'aquesta manera, el 27 d'octubre, Jaume A. Aiguader va declarar davant del jutjat, i es negà a donar els noms dels elements que l'acompanyaven a l'assalt de la impremta N.A.G:S.A., acceptatant tota la responsabilitat dels fets en manifestar que, considerant-se inculpat, i tota vegada que ell es declarava culpable de l'ocorregut, creia estar en el seu dret en no descobrir els altres, ja que volia dur la responsabilitat sol (69).

En tot aquest afer de l'assalt a la impremta de "El Be Negre" per les J.E.R.E.C., el periòdic "La Humanitat" defensà en tot moment l'actuació de les dites Joventuts, rebutjà els atacs fets des de les pàgines de "La Publicitat", "La Veu de Catalunya" o "L'Opinió", i, malgrat tot, volia garantir l'espai polític d'Esquerra Republicana en les properes eleccions

generals. Una mostra d'aquesta actitud general era la següent nota publicada a "La Humanitat": Recomanem als amics i militants d'E.R.C. una extremada serenitat davant les provocacions d'adversaris polítics. Tenen interès a promoure incidents i escàndol, per tal d'aprofitar per a la seva finalitat electorera l'estat passional que pugui produir-se. Cal no deixar-se portar pel primer impuls, ni acudir al terreny que ells voldrien. Una actitud serena i digna davant la pinxeria i la provocació serà la millor resposta als enemics, perfectament menyspreables. E.R.C. té prou força, i n'hi sobra molta encara, per resistir l'escomesa dels adversaris, de tots els adversaris, i per destruir aquest front d'intriga i de difamació que va des del senyor Hurtado al senyor Cambó, passant pels amics del senyor Lluhi" (70).

A més a més, en el marc d'aquesta problemàtica, Jaume Aiguader, destacat membre del sector de l'Estat Català, va fer unes declaracions a "La Rambla" del 30 d'octubre, que foren reproduïdes a "La Humanitat" de 31 d'octubre, referint-se a les joventuts del partits i implícitament a les Joventuts d'Esquerra Republicana, en les quals incidia en l'important paper que tenen les joventuts en el si de les organitzacions partidistes. Així, afirmava: "Joventuts en tenen tots els partits de gran extensió i que volen recollir precisament el pensament popular. I sobretot en tenen els partits més francament democràtics, més aferrissadament antifeixistes! Per exemple, els socialistes belgues, espanyols, anglesos. I precisament el partit que vol tenir Joventut ha

d'estructurar-la sota una disciplina perquè ella, per temperament, moltes vegades extrema de tal manera l'ortodòxia que gairebé arriba els límits de l'heretgia. A més, cal tenir en compte que la joventut, la mentalitat i el sentiment de la qual no són exactament iguals que els de l'home madur, té un sentit col·lectivista que li fa cercar aquesta disciplina i la demana. Perquè cal pensar que cada partit, quan s'adreça a un sector de la població, no s'hi adreça com un mercenari negligible en els seus tràngols, sinó per recollir tots els seus neguits i sentiments, incorporar-los a les decisions governatives, i, ensems, coordinar-los, canalitzar-los educar-los vers una eficàcia, i perquè ells, isolats, no siguin entrebanc ni motiu de desordre. Per això, tots els partits democràtics i populars cerquen les joventuts no pels vots, sinó per educar-les en una escola de ciutadania i perquè aportin a aquesta ciutadania el dinamisme del seu temperament" (71).

Després de tots aquests fets, el jutge Adolf Fernández Moreda, que instruïa el sumari pels fets de la impremta N.A.G.S.A., va dictar decret de processament pels suposats delictes d'amenaques, coaccions i danys, contra Jaume A. Aiguader i Cortès. Es va concedir al processat la llibertat provisional sense fiança, amb l'obligació de comparèixer davant el jutjat periòdicament. Per a la responsabilitat civil, es demanava al processat la quantitat de cinc mil pessetes (72).

En un altre ordre de coses, cal assenyalar que l'assalt a la impremta N.A.G.S.A. tingué una ràpida repercusió en el Parlament de Catalunya. Això es fa

gué a l'històric enfrontament en el si d'Esquerra Republicana del sector de l'Estat Català, d'una banda, i del sector del grup de "L'Opinió", de l'altra. Així, en aquest moment, separat ja el grup de "L'Opinió" d'Esquerra Republicana i constituït en minoria en el si del Parlament de Catalunya, practicà una intensa política d'oposició i enfrontament amb les J.E.R.E.C. En aquesta mateixa línia, a "L'Opinió" de 26 d'octubre, apareixia una manxeta que deia: "El feixisme i els seus homes han rebut del Parlament català la repulsa que es mereixen" (73). A més a més, en la sessió del Parlament de Catalunya de 25 d'octubre, el diputat de la minoria Nacionalista d'Esquerra Joan Casanelles va prendre la paraula per formular una pregunta al conseller de Governació, Pere Mestres i Albert, sobre els fets produïts el dia 24 a la tarda amb l'assalt del periòdic satíric "El Be Negre" en els termes següents: "Ja que el conseller deia que no estava disposat a tolerar actes de violència, què pensa fer, quines mesures pensa adoptar per evitar que es repeteixin assalts feixistes com el d'ahir?" (74). El conseller de Governació, Pere Mestres, afirmà que ni ell ni el Govern de la Generalitat no permetrien que es cometessin actes d'aquesta mena, que són els primers de blasmar, i afegí quina era la seva versió dels fets, segons comunicació del governador general de Catalunya. Tot seguit, Joan Casanelles va replicar: "V.S. no m'ha contestat i potser no ha interpretat exactament les meves paraules en parlar de la premsa. Jo he dit i ho repeteixo, que la crítica i la sàtira eren admissibles, que reprovàvem la injúria i la calúnia, però que mai no estava jus-

tificat l'assalt feixístic a un diari. I he parlat concretament dels escamots. I m'estranya la vostra sorpresa perquè, moralment, V.S. sap tan bé com jo que foren els escamots" (75). Estant així les coses, es donà lectura a una proposició incidental de Lliga Catalana, en la qual es deia que el Parlament, assabentat dels fets esdevinguts, a conseqüència de l'assalt per un grup armat de la impremta N.A.G.S.A., blasma tota vulneració del dret a la llibertat i molt especialment de la llibertat d'impremta, sol·licitant del Govern de la Generalitat que adopti mesures per tal de protegir la llibertat dels ciutadans (76). Aquesta proposició fou defensada pel diputat Ventosa i Calvell. A continuació, parlà el conseller primer, Miquel Santaló, en aquests termes: "La proposició incidental que acaba de llegir-se em permetrà de fer unes manifestacions. En primer lloc, que jo repeteixi categòricament, que pel Govern de la Generalitat no hi ha, per a l'Ordre públic, altres forces que aquelles que controla d'una manera directa el Govern de la Generalitat de Catalunya. (...) A la Cambra existeix absoluta unanimitat en combatre actes de violència. (...) Però puc dir que des de molts òrgans de premsa, i no veritablement d'esquerra, es formulen atacs i insídies que no responen a la veritat ni a l'honorabilitat de les persones. El Govern què més voldria que veure la serenitat en lloc de la calúmia i la insídia per elements que tenen una certa impunitat. (...) Moltes vegades s'assenyala un autor quan les responsabilitats s'haurien d'exigir als inductors" (77). Tot seguit, Joan Lluhi i Vallescà va prendre la paraula per tal d'explicar la

posició de la minoria Nacionalista d'Esquerra, afir-
mant: "Encara no havíem decidit la nostra actitud
respecte a la votació d'aquesta proposició inciden-
tal perquè confiàvem que en el curs del debat veu-
rien clara l'actitud del Govern. Però, inesperada-
ment, en hem vist al·ludits pel conseller primer.
Em sembla que la nostra actitud ha estat ben clara
i considerava que els termes "reprovant l'atemptat
comès ahir per un grup armat" era prou eloqüent.
Els obrers de la N.A.G.S.A. han conegut els escamots.
(...) He dit que els obrers de la impremta assaltada
han reconegut els elements de l'organització feixis-
tica denunciada. Hem donat els noms. Hem aportat pro-
ves. Ara bé. Convindria saber si el Govern està dis-
posat a reprimir aquests excessos, perquè he de ma-
nifestar que jo comparteixo el pensament del senyor
Ventosa i crec, com ha dit ell, que pels camins que
anem estem abocats a una guerra civil. (...) Preci-
sament per això entenem que el Parlament té perfecte
dret que el Govern accepti la proposició i manifes-
ti la seva voluntat de no consentir actes com els
que lamenten" (78). Després de diverses interpel·la-
cions de diputats, tornà a prendre la paraula Miquel
Santaló, que afirmà: "El Govern no ha vist enlloc
el feixisme i condemna enèrgicament tota manifesta-
ció que s'hi assembli. Ho repeteixo. Al senyor Lluhi
he de dir-li que té una susceptibilitat extremada,
puix que no hi ha desig de molestar ni de ferir nin-
gú, sinó d'esclarir els fets. Ell ha barrejat l'acció
del Govern i l'acció del partit. El segon té el dret
d'organitzar-se i de defensar-se i de propagar el
seu ideari. La missió del Govern a tots els ciutadans

i és molt diferent a la del partit. (...) Si la proposició es limita a la condemnaió dels fets i a la reprovació del feixisme, el Govern l'acceptarà" (79). Finalment, s'aprovà per unanimitat aquesta proposició incidental (80).

El 27 d'octubre, al Palau de la Generalitat, ocorregué un nou incident entre un escamot de les J.E.R.E.C., el funcionari Alexandre Forcades i el periodista de "La Veu de Catalunya" Joan Costa i Déu perquè aquest periòdic havia publicat una nota que feia referència a la suposada intervenció d'Alexandre Forcades a l'assalt de la impremta N.A.G.S.A. Els periodistes protestaren del fet al conseller de Governació per tal que aquest procurés garantir la seva seguretat personal. Aquest conseller, Pere Mes-tres i Albert, prometé als periodistes que amb tota energia procuraria garantir la seva llibertat i se-guretat, afirmant que donaria ordres perquè cap es-camot no circulés per la galeria gòtica, i, si calia, apel.laria a l'auxili de la força pública (81).

A més a més, després de tot aquest seguit d'esde-veniments protagonitzats per les J.E.R.E.C., "L'Opinió periòdic portaveu del grup de polítics aplegats al seu voltant i més tard del P.N.R.E., es continuava pronunciant contra l'actuació d'aquestes Joventuts, i tractava de feixista tant el seu ideari com els seus fets. D'aquesta manera, ja en el manifest dels polítics del grup de "L'Opinió" titulat "Als militants i al Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana", publicat a "L'Opinió" el 21 de setembre de 1933, ma-nifest que va provocar l'expulsió d'aquests polítics del Partit, la crítica més important que feien a

l'Esquerra Republicana la centraven en l'organització i actuació de les J.E.R.E.C. Així, la part d'aquest manifest que feia referència a les Joventuts d'Esquerra Republicana Estat Català, es pronunciava de la següent manera: "Constitueix un error greu l'exclusiva que, a Barcelona, ha estat donada a les Joventuts d'Estat Català. Ni per a una organització de combat i de defensa del Partit, ni, molt menys, per a obtenir l'adhesió d'una part de les joventuts estudioses, era convenient l'exclusiva a favor d'unes joventuts que tenen una modalitat característica".

"Ha estat un error més greu, encara, no haver imposat a les Joventuts de Barcelona una formació interna purament democràtica, ni haver-les sotmeses a la disciplina del Partit, sense reserves. Cal rectificar urgentment aquestes desviacions. Esquerra Republicana de Catalunya fou constituïda com un partit unitari, o sigui un partit amb un sol nom, una sola disciplina i una sola bandera. El manteniment dins E.R. de C. d'un dels sectors originaris ja fou una equivocació. Quan el problema, però, ha adquirit gravetat i ha provocat l'evident disgregació actual, és en el moment en què el sector Estat Català, amb disciplina interna pròpia, mogut potser per una llei biològica, ha procurat estendre's dintre del Partit, agabellar la Comarcal de Barcelona, fer canviar el nom de diversos Centres, significar-se amb una bandera que no és la del Partit i exposar una ideologia antidemocràtica i en contradicció amb els principis bàsics del Partit. Aquesta actuació d'Estat Català no ha meregut cap advertiment ni cap pre-formulat

des de dalt, i avui E.R. de C. es troba en la situació que, o bé imposa el seu contingut unitari disciplinat severament aquests sectors, o bé es convertirà en un partit federatiu, on distints sectors conviuran un cert temps, però que acabarà, com ho demostra l'experiència de la Unió Federal Nacionalista Republicana i tants d'altres, disgregant-se totalment"

"Creiem necessari, també, que sense abandonar en el més mínim el punt de vista nacional contingut en els principis bàsics d'E.R. de C., hom no permeti jugar més al confusionisme separatista. Tenir ministres al Govern de la República, acceptar càrrecs en representació de defensa d'interessos de l'Estat central i dir-se públicament, d'una manera clara o vergonyant, separatista, ho considerem contrari als principis bàsics d'E.R. de C., poc lleial amb l'opinió pública i contraproductiu en tots sentits. És legítim de dir-se i de fer una política separatista; per tant, els que ho siguin han d'actuar fora d'E.R. de C. i en el clos de les organitzacions que d'una manera franca i noble defensen aquest ideari". (82).

Després de l'acte organitzat pels polítics del grup de "L'Opinió", el dia 8 d'octubre de 1933 al Teatre del Bosc d'afirmació del seu ideari nacionalista, republicà i d'esquerra, en el moment en què aquest ja havien estat expulsats d'Esquerra Republicana, però encara no havien constituït el P.N.R.E., "L'Opinió" va aparèixer amb un article editorial (82) en el qual es feia una important referència a l'actuació de les J.E.R.E.C. Així, remarcava: (...) "Ens cal fer esment de la temptativa de pertorbació realitzada per uns quants joves que es deien escamots.

Aquesta conducta, ja manifestada en centres del seu mateix partit dels districtes quart i cinquè, és netament feixista. Els dirigents responsables, orbs avui per un afany infantil de jugar a soldats, en seran els més perjudicats, i es veuran desbordats pels que ara semblen obeir els seus mandats".

"Cridem l'atenció de tots els partits polítics catalans perquè reaccionin com nosaltres davant d'aquest feixisme organitzat, mantingut i pagat pels que tots sabem. La persistència en aquests procediments ha de portar indefectiblement a lluites entre catalans que semblaven desterrades per sempre dels costums polítics d'un poble respectuós de sempre amb les llibertats individuals pròpies de la civilització" (84).

A més a més, "L'Opinió" del 27 d'octubre, en aquest moment periòdic portaveu del P.N.R.E., apareixia amb un article editorial (85) en el qual es pronunciava novament contra l'actuació de les J.E.R.E.C. Hi deia: "Nosaltres parlem clar i català. Nosaltres afirmem públicament, per mitjà de la premsa, de la tribuna i de tots els mitjans al nostre abast, que l'Esquerra Republicana compta, dintre seu, amb un sector anomenat Estat Català, les joventuts del qual han constituït grups anomenats "escamots", enregimentats, uniformats, distribuïts en unitats comandades per caps de distinta categoria que obeeisen disciplinadament i cegament el cap suprem, que és al mateix temps President de la Generalitat i d'Esquerra Republicana de Catalunya".

"(...) Cal proclamar-ho ben fort a tots els vents. Els senyors consellers de la Generalitat, els homes

representatius de l'Esquerra són còmplices del feixisme del sector aquest del seu partit, i els demòcrates de Catalunya els fem responsables d'aquesta complicitat que significa una abjuració, una renúncia de l'ideari que han predicat arreu de Catalunya (...)"

"L'ideari de les Joventuts és absolutament feixista. Els seus dirigents prediquen el culte a l'Estat Català, que segons ells, ha de donar al poble, conscient de la pròpia unitat mora, una voluntat i per consegüent una existència efectiva. Volen refer l'home, el caràcter, mitjançant una disciplina i una autoritat que penetrin en els esperits. Volen la unitat, la força, la disciplina. Exactament el mateix que demanen Mussolini i Hitler als seus legionaris" (86).

Malgrat tots aquesta atacs que qualificaven les J.E.R.E.C. d'organització feixista, els polítics del sector d'Estat Català d'Esquerra Republicana van dementir constantment aquestes acusacions. Així, per exemple, Ventura Gassol en el seu parlament en el segon Congrés extraordinari del Partit afirmava: "(...) que les Joventuts d'Estat Català, les Joventuts que són disciplinades i que si no fossin disciplinades jo mateix seria el primer que demanaria que fossin dissoltes perquè a l'Esquerra no s'hi vol cap grup que no estigui disciplinat" (87).

D'altra banda, cal remarcar també unes declaracions de Jaume Aiguader (88), fetes a principis de novembre de 1933, en les quals es negava rotundament el fet de que les J.E.R.E.C. fossin una organització de tipus feixista. D'aquesta manera, afirmava:

"Feixisme? No. El feixisme no és una tècnica sinó una doctrina, a la qual s'acorda després de la tècnica. Els acusadors no poden trobar, en cap moment, ni en els discursos, ni en els periòdics de les Joventuts d'Esquerra, ni en les paraules dels homes destacats i responsables del Partit, el més petit principi que es recolzi en la doctrina feixista. Que els enemics vulguin interpretar un vestit d'excursionista com un uniforme militar, voler veure una camisa com un uniforme feixista, és trastocar l'ordre de les coses. Sembla talment que qui això diu visqui fora de la nostra terra o en desconegui en absolut les nostres essències. Ni les "Joventuts" han inventat un abillament especial per a les seves excursions ni les camises són monopoli seu. En doctrina, repetixo, res no hi ha a dir, i no en un sol moment pot assenyalar-se la invitació a la violència".

I quant a la tècnica, només cal contestar-los que si aquestes "Joventuts" tinguessin pensament o tendències feixístiques, no dic que no podrien emprar els nostres enemics el llenguatge que empren en mítings i periòdics. (...) No, "Esquerra" no 'es feixista, no ho són les "Joventuts". No hi ha altre feixisme que el que inventen els nostres contraris, els quals, per tàctica algunes vegades i altres per temor ben explicable, creen fantasmes que no viuen més que en la seva imaginació i en els seus ulls". (89).

Per altra banda, el 18 d'octubre de 1933, va aparèixer el primer número del periòdic "Som!", amb el subtítol de "Periòdic Nacionalista d'Esquerra. Portaveu de la Joventut d'Esquerra Estat Català", és a dir, a partir d'aquest moment les J.E.R.E.C. tenen

un periòdic portaveu, una tribuna pública pròpia. Cal remarcar, en aquest primer número de "Som!" un article de Josep Dencàs titulat "Què és la Joventut d'Esquerra Estat Català" (90), en el qual el màxim dirigent d'aquesta organització defineix explícitament les seves característiques i ideari fonamental.

En aquest mateix número de "Som!" cal assenyalar una crida manifest "A les Joventuts intel·lectuals Catalanistes i d'Esquerra" (91) en la qual es remarca com han d'incidir aquestes davant l'obra del Govern de Catalunya.

D'altra banda, en aquest número de "Som!" del 18 d'octubre, Roc. F. Deas, en l'article titulat "Engrenes del nostre ideari" (92), defineix els principis programàtics principals de les J.E.R.E.C., que coincideixen amb aquelles definits per Esquerra Republicana. Així, respecte a l'estructuració general de l'Estat, defineix una estructura federal de tots els pobles de la Península Ibèrica; quant la qüestió nacional, es mostren partidaris i defensors de la llibertat de Catalunya; en el marc de la política social, raonen la llibertat de l'home com a cèl·lula social, la fusió de totes les classes socials existents en una de sola: "la classe dels homes que treballen", el deure de sindicació per a tots els treballadors, i la necessitat de participació i intervenció del ciutadà a la vida pública com el camí més legal, humà i net d'accedir els treballadors a la tasca del Govern; quant a política cultural, defineixen l'estructuració d'"escoles lliures complementàries del treball, connectades als Sindicats"; i respecte a la política econòmica, es pronuncien per

impulsar les cooperatives de consum i les cooperatives o sindicats de producció (93).

A més a més, en aquestes dates, octubre de 1933, és el moment en què el grup de "L'Opinió" és expulsat de la disciplina d'Esquerra Republicana pel llarg procés de dissidència i crítica respecte a l'estratègia i a la política del Partit. Com ja hem remarcat anteriorment, aquest procés es va concretar fonamentalment en el si d'Esquerra Republicana en un constant enfrontament entre el sector d'Estat Català, d'una banda, i el del grup de "L'Opinió", de l'altra, durant els mesos compresos de gener a octubre de 1933. Cal recordar les diverses "manxettes" i articles editorials de "L'Opinió" contra la política de l'Esquerra, i més estrictament la del sector de l'Estat Català, tant en els moments en què aquesta tendència estava encara dintre la disciplina del Partit com a partir del moment en què es va fundar el P.N.R.E. Així, les J.E.R.E.C., com a efecte retroactiu, en el moment que apareix el periòdic "Som!" com a portaveu de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, en el seu primer número, del 18 d'octubre de 1933, publiquen un article (94) en el qual criticaven severament l'actuació de Joan Lluhí i Vallescà, tant en el passat com en el present. Així, aquest article afirmava: "El Lluhí d'ahir: Quan Esquerra Republicana, després de dues sessions tempestuoses de la Comarcal va decretar l'expulsió dels regidors afectats pel sumari obert arran d'uns suposats negocis municipals, en Lluhí i Vallescà digué que aquells regidors demostraven una manca de dignitat en no renunciar a les actes que devien al Partit, per la qual

cosa no tenien dret a parlar; El Lluhí d'avui: Lluhí i Vallescà, tot i l'exclusió de què ha estat objecte i malgrat demanar-l'hi el Partit, no renuncia a les actes que té gràcies a Esquerra Republicana i que ara deté. Segons ell, no les renuncia perquè -diu- Catalunya el necessitarà. La veritat, però, és que li deu doldre d'abandonar les dues mil pessetes mensuals que rendeixen les actes".

(...) "El Lluhí d'ahir: No fa pas molt que Lluhí i Vallescà deia que ací, a Catalunya, calia liquidar totes les terminologies en "isme" (això segons un editorial de "L'Opinió") i entre elles el "nacionalisme". Per les penyes de l'Ateneu, sostenia davant d'aquells que el volien escoltar que després de l'Estatut, el "nacionalisme" ja no tenia raó d'ésser; El Lluhí d'avui: En el míting del Bosc, organitzat per en Lluhí, aquest s'ha declarat "esquerrista" i nacionalista".

"El Lluhí d'ahir: Abans que el Consell Executiu Central d'Esquerra Republicana s'ocupés del cas Loperena-Layret, Lluhí i Vallescà censurava aquell organisme perquè no creia que se'ls sancionés d'una manera deguda; El Lluhí d'avui: Després que el Consell Executiu Central va fallar el cas Loperena-Layret, Lluhí i Vallescà ha censurat l'organisme directiu del Partit per considerar excessiva la penalitat imposada".

"El Lluhí d'ahir: Lluhí i Vallescà feia grans elogis de les figures de Santaló i Humbert Torres quan es creia que era possible la seva captació; El Lluhí d'avui: Lluhí i Vallescà, desenganyat per la realitat, ara fulmina les seves insidies contra les

figures de Santaló i Humbert Torres, a través de "manxettes" i articles de "L'Opinió" " (95).

El sector obrerista d'Esquerra Republicana, tendència que es va formar a partir del segon Congrés ordinari del Partit, les figures més importants de la qual eren Josep Maria de Sucre, Francesc Canyelles, Pere Foix, F. Grau i Ros i Simó Piera, es va pronunciar sempre a favor de la línia política del Partit representada per Francesc Macià. A més, tant en el segon Congrés ordinari, quan sense ésser previst, va esclatar en el si del Congrés l'enfrontament entre l'estratègia política portada a terme pel grup de "L'Opinió" i aquella que era oficial dins del Partit, representada per Francesc Macià i el sector de l'Estat Català; com en el segon Congrés extraordinari, en el qual es va expulsar de la disciplina del Partit els polítics dissidents del grup de "L'Opinió", aquest sector obrerista es va adherir sempre a aquesta política oficial dins d'Esquerra Republicana esbossada al voltant de Francesc Macià i de la tendència de l'Estat Català. Però, a més a més, aquesta connexió amb el sector d'Estat Català va portar la línia obrerista d'Esquerra Republicana a defensar aferrissadament l'estratègia i els mètodes polítics emprats per les Joventuts d'Esquerra Estat Català, i a negar rotundament l'acusació de feixista que s'havia fet reiteradament a aquestes Joventuts. Això, ho van fer explícitament des del seu periòdic "Mall", portaveu d'aquesta tendència obrerista. Així, en el número de "Mall" del 4 de novembre de 1933, apareixia un article (96) en el qual es pronunciava en aquest sentit. Afirmava: "Els diaris de la Greta,

"Informaciones", "La Nación". "A B C", "El Correo Catalán", etc..., i els de l'extrema esquerra, "Soli", "CNT", "La Tierra", amb una ja acostumada coincidència, acusen les Joventuts d'Esquerra Estat Català de feixistes (...)"

"Volen organitzar el feixisme de dreta en contra del feixisme d'esquerra. Hipòcrites! Prou saben ells què significa l'organització dels Joves d'Estat Català, i per això volen organitzar les seves milícies estil Hitler i Mussolini. Saben que els joves d'Estat Català, forts i decidits, són capaços de donar la seva vida per la defensa de la República; saben que és l'única, organització amb cara i ulls que pot fer front als monàrquics i als militars estil Sanjurjo".

"Saben, els enemics de la llibertat, que Esquerra Republicana és el sol partit de Catalunya que ha previst un possible atac a les llibertats i ha sabut preparar la defensa a temps. Joves plens de salut, d'optimisme, amb el cor ple de joia, i amb ideals nobles al front i una arma al braç, quan calgui, disposats a donar-ho tot per la defensa de les nostres llibertats. Aquests joves, són l'únic exèrcit de la Revolució que hi ha a Espanya. Deu mil pits disposats a servir de barricada. Quin partit els té? Aquesta és una obra sòlida. Un exèrcit cívic enfront del Sometent burgès, integrat per homes conscients. Tant de bo arreu de la Península els Partits republicans haguessin organitzat exèrcits com el d'Estat Català. Mai més no perillaria la República".

"Cada jove de Catalunya hauria d'ésser un afiliat als escamots d'Estat Català. Cada jove de Catalunya

tindria de sentir bategar dins del seu pit les inquietuds dels defensors de la llibertat. Jo no sóc d'Estat Català, però els que em coneixen saben que jo mai no dono un pas enrera quan és necessari. Espiritualment, podeu comptar sempre amb mi, els joves d'Estat Català, i en moments de perill encara més. Car hem de saber donar la vida per la llibertat; no hem de voler viure sense llibertat" (97).

D'altra banda, el setmanari "Mall" es pronunciava en el mateix sentit en un article (98) aparegut en el número del 28 d'octubre de 1933. Així remarcava: "Les desferres dels grups malcontents i les no menys desferres de la monarquia, s'han entestat a motejar de feixista l'organització de les Joventuts d'Esquerra Estat Català".

"Nosaltres, que no som de les Joventuts, en primer lloc perquè ai! ja no som joves; nosaltres que som dins l'Esquerra perseguint aquelles realitzacions pràctiques immediates que consten en el seu programa i que encara, encara!, no hem aconseguit; (...) nosaltres que no toleraríem la preponderància de les minories per imposicions obstruccionistes, ni dintre ni fora del partit, no tenim més remei que trencar una i mil llances en pro d'Esquerra Republicana de Catalunya sempre que els atacs que es llencin contra els seus organismes siguin tendenciosos i pertorbadors pel partit mateix".

(...) "Diuen fins a enrogallar-se que els escamots d'Esquerra són feixistes. Ho diu la Lliga, el grupet de "L'Opinió", A.C.R. i algun altre d'ací i de Madrid amb rara i especial coincidència, que de vegades sembla més bé una concomitància. Els escamots

diuen que no en són de feixistes. Si els contraris afirmen i els interessats neguen, aquella afirmació esdevé una acusació perquè el mot té un concepte pejoratiu que ningú vol carregar".

"La invectiva reiterada: la repetició d'un mot que esdevé insultant és emprada amb evident interès de desprestigiar l'Esquerra i aquest interès el tenen tots els contraris de l'Esquerra entre els quals hi ha, una altra rara coincidència, els enemics de la República i els enemics de Catalunya. Mes, per a judicar amb el propòsit del màxim encert, hem de començar assentant d'una vegada el que deu entendre's per feixisme per veure tot seguit si entre aquest concepte pot ésser inclosa l'actuació de les organitzacions de les joventuts d'Esquerra Estat Català".

(...) "Les Joventuts d'Esquerra Estat Català, els escamots, no han fet mai ni faran un acte que s'assembli als actes del feixisme, ni italià ni germànic, ni primo-riveresc. No imposaran mai per la força un criteri polític, però tampoc deixaran que mai ningú imposi per la força ja sigui bruta, o de la infàmia o de les pessetes, el criteri d'una minoria despistada que apel·la a tot, a tot per a sortir amb la seva". (99)

D'aquesta manera, tota l'actuació de les J.E.R. E.C. durant l'any 1933 explicitada anteriorment, l'aguda crítica a aquesta actuació portada a terme pels polítics del grup de "L'Opinió", d'una banda, i pels homes del P.N.R.E. un cop constituït aquest, de l'altra; i l'estat d'opinió en contra que va suscitar tots aquests fets en els diversos sectors

de la vida política catalana, va portar com a conseqüència que les J.E.R.E.C. es plantegessin un nou futur. Aquest va quedar definit i concretat en l'Assemblea Nacional extraordinària de les Joventuts d'Esquerra Estat Català celebrada el dia 3 de desembre de 1933. Així, en aquest Congrés es va decidir una nova estructuració de les J.E.R.E.C.: es va determinar dissoldre els grups de xoc, però, amb una condició, si un dia perillessin les llibertats de Catalunya, aquests serien reorganitzats ràpidament per tal de defensar-les (100).

Notes al Capítol VI apartat 4.-

- (1) Sobre les Joventuts d'Esquerra Estat Català de 1931 a 1933 vegeu cfr. a Enrique Ucelay Da Cal: The Radical Nationalists in the Government Party : Esquerra - Estat Català Under Ma-cià, 1931-1933, en Estat Català: The Strategies of Separation and Revolution of Catalan Radical Nationalism (1919-1933), p. 535 a 548.
- (2) Enric Ucelay Da Cal: La crisi dels nacionalistes radicals catalans (1931-1932), p.172 i 173.
- (3) Enric Ucelay Da Cal: La crisi dels nacionalistes radicals catalans (1931-1932), p. 173.
- (4) Joan B. Culla i Clarà: El catalanisme d'esquerra (1928-1936), p. 160.
- (5) Joan B. Culla i Clarà: El catalanisme d'esquerra (1928-1936), p. 160 u 161.
- (6) Parlament de Josep Dencàs i Puigdollers pel micròfon de Ràdio Barcelona, el dia 31 de març de 1933. "La Ht", 1 abril 1933.
- (7) Parlament de Josep Dencàs i Puigdollers..., "La Ht", 1 abril 1933.
- (8) Parlament de Josep Dencàs i Puigdollers..., "La Ht", 1 abril 1933.
- (9) Parlament de Josep Dencàs i Puigodllers..., "La Ht", 1 abril 1933.
- (10) Parlament de Josep Dencàs i Puigdollers..., "La Ht", 1 abril 1933.

- (11) Parlament de Josep Dencàs i Puigdollers..., "La Ht", 1 abril 1933.
- (12) Parlament de Josep Dencàs i Puigdollers..., "La Ht", 1 abril 1933.
- (13) Jaume Aiguader i Miró: "En Josep Dencàs". "La Ht", 8 abril 1933.
- (14) Jaume Aiguader i Miró: "En Josep Dencàs". "La Ht", 8 abril 1933. L'article de M. Rossell i Vilar: "Dencàs" a "La Humanitat" del 8 abril 1933 assenyalava que l'ideari de Josep Dencàs era organitzar el catalanisme radical i unes joventuts liberals. L'article de Nicolau Battes-tini "Lleialtat i patriotisme" a "La Humanitat" del 8 abril de 1933 feia una apologia de la persona de Josep Dencàs.
- (15) Parlament de Miquel Badia a l'acte d'homenatge a Josep Dencàs al Palau de Belles Arts, celebrat el dia 9 d'abril de 1933. "La Ht", 10 abril 1933.
- (16) Parlament de Pere Cavallé a l'acte d'homenatge a Josep Dencàs..., "La Ht", 10 abril 1933.
- (17) Parlament de Joan Casanoves a l'acte d'homenatge a Josep Dencàs..., "La Ht", 10 abril 1933.
- (18) Parlament de Carles Pi i Sunyer a l'acte d'homenatge a Josep Dencàs..., "La Ht", 10 abril 1933.
- (19) Parlament de Jaume Aiguader a l'acte d'homenatge a Josep Dencàs ..., "La Ht", 10 abril 1933.
- (20) Parlament de Jaume Aiguader a l'acte d'homenatge

- ge a Josep Dencàs...., "La Ht", 10 abril 1933.
- (21) Parlament de Jaume Aiguader a l'acte d'homenat-
ge a Josep Dencàs...., "La Ht", 10 abril 1933.
- (22) Parlament de Lluís Companys a l'acte d'homenat
ge a Josep Dencàs...., "La Ht", 10 abril 1933.
- (23) Parlament de Lluís Companys a l'acte d'homenat
ge a Josep Dencàs....., "La Ht", 10 abril 1933.
- (24) Parlament de Lluís Companys a l'acte d'homenat
ge a Josep Dencàs...., "La Ht", 10 abril 1933.
- (25) Parlament de Lluís Companys a l'acte d'homenat
ge a Josep Dencàs...., "La Ht", 10 abril 1933.
- (26) Parlament de Lluís Companys a l'acte d'homenat
ge a Josep Dencàs...., "La Ht", 10 abril 1933.
- (27) Parlament de Lluís Companys a l'acte d'homenat
ge a Josep Dencàs...., "La Ht", 10 abril 1933.
- (28) Parlament de Josep Dencàs a l'acte d'homenatge
a Josep Dencàs, "La Ht", 10 abril 1933.
- (29) "La Ht", 4 abril 1933.
- (30) "La Ht", 11 maig 1933.
- (31) "La Ht", 24 abril 1933.
- (32) "La Ht", 30 juny 1933.
- (33) Claudi Ametlla, governador civil de Barcelona,
explica que en aquesta vaga de transports pú-
blics, Miquel Badia, en nom de les J.E.R.E.C.,
es va oferir perquè aquesta organització con-
duís els tramvies parats, fent-ho en aquests
termes: -"Ací Miquel Badia, President de les
Joventuts d'Estat Català de l'Espanya Reubli-

cana. Li demano permís per a anar amb uns quants voluntaris a conduir els tramvies que estan parats". Aleshores, Claudi Ametlla assen^uyala que li va contestar: -"Si. Dono el permís amb aquestes condicions: els voluntaris no portaran res que sembli uniformes, ni ensenyes de cap classe, ni armes. I a més, a cada cotxe, hi anirà una parella de la policia armada". A més a més, Claudi Ametlla afegeix: "Miquel Badia acceptà aquestes condicions sense replicar. I al cap de pocs minuts hom veié per la via pública tramvies i autobusos, i més tramvies i autobusos, alguns d'ells caminant a batzegades, com si estiguessin borratxos. La vaga era acabada. Amb alguna presumpció, l'endemà, en Badia i els seus amics pretenien damunt dels diaris del seu partit que ells, ells sols, havien acabat la vaga. No era ben bé així, car en escometre l'ardida empresa, la circulació ja havia estat represa i el primer moviment, que és el que costa, era començat. Però ací no és qüestió de regatejar el valent concurs prestat. Sense ell, probablement, la represa del treball hauria seguit. Però també hauria pogut recular. En tot cas, ací m'és plaent d'expressar gratitud per una col.laboració que, poc o molt, atenuava l'estranya inhibició que en tot aquest afer manifestà la Generalitat i el partit governant. Més que més, quan és ben possible que Miquel Badia i el seu germà, amb aquest gest ple de civisme, decretessin llur assassinat, esdevingut tres anys després". Vegeu sfr.

- a Claudi Ametlla: Memòries polítiques (1918-1936)., p. 211 a 213.
- (34) "La Ht", 19 juliol 1933; "La Veu de Catalunya", 19 juliol 1933; "La Veu de Catalunya", 20 juliol 1933.
- (35) "La Ht", 19 juliol 1933; "La Veu de Catalunya", 19 juliol 1933; "La Veu de Catalunya", 20 juliol 1933; a "El Be Negre", de 25 juliol 1933, apareixia el següent avís: "Es fa avinent a tots els redactors i col.laboradors d'El Be Negre, els quals, no ignorant, sense dubte, que en aquest número hauríem de tractar del famós i actual plet entre els Escamots i la F.A.I., han deixat de presentar-se aquesta setmana al treball, al·legant malalties, bateigs, casaments, entrerraments i altres excuses indecoroses, se'ls fa avinent, repetim, que queden acomiadats. Fins a dissabte podran passar per la caixa a cobrar el poc que se'ls deu. Ja ens agraden els redactors prudents, però no tant"; sobre aquest tema vegeu Josep M. Poblet: Història de l'Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936), p. 149.
- (36) Joaquim Ventalló: "En nom de la llibertat. La meva protesta i la meva modesta veu d'alerta als militants de l'Esquerra". "L'Op", 21 juliol 1933.
- (37) Joaquim Ventalló: "En nom de la llibertat. La meva protesta i la meva modesta veu d'alerta als militants de l'Esquerra". "L'Op", 21 juliol 1933.

- (38) "La Ht" 14 febrer 1933; "L'Op", 15 febrer 1933.
- (39) "La convocatòria de les Jornades de les Joven-
tuts d'Esquerra d'Estat Català", "La Ht", su-
plement, 9 juliol 1933; "La Ht", suplement,
16 juliol 1933.
- (40) "La Ht", 15 octubre 1933; "La Ht", 17 octubre
1933; "La Ht", 18 octubre 1933; "La Ht", 21
octubre 1933; sobre les jornades de les Joven-
tuts d'Esquerra d'Estat Català vegeu les notes
"Ai joventut, joventut!. Les Olimpíades de
l'Esquerra". "El Be Negre", 18 juliol 1933;
"L'esport electoral. L'Olimpiada desl escamots
a Montjuïc". "El Be Nehre" 18 octubre 1933;
"Es desmenteix que hi hagi feixisme". "El Be
Negre" 25 octubre 1933; article de Manuel Bru-
net: "Comentari. Camises verdes". "La Veu de
Catalunya" 24 octubre 1933; "La Veu de Catalun-
ya" de 24 octubre 1933, en la nota "El fracàs
de l'Esquerra remarcava: "El diumenge l'Estadi
era mig buit. L'Esquerra no el pogué emplenar
amb tot i tenir l'ajut gratuït dels autoòmnibus
"Torner". Per això davant d'aquest fracàs,
tant més dolorós per l'Esquerra si es compara
amb les gentades que emplenaven els seus actes
l'any 1931, els esquerristes no varen saber
reaccionar d'altra manera que amb crits d'odi
a la Lliga i els seus homes. Per això l'Esque-
rra, en tenir amb el fracàs de l'acte de diu-
menge a l'Estadi un tast avançat de la derrota
electoral que l'espera, en feia responsables la
Lliga i els seus homes, quan els únics respon-
sables de la descomposició i fracàs de l'Es-

guerra són la seva incompetència, la seva demagògia i l'actuar més de cara als interessos del partit que de cara als interessos de la Pàtria"; "La Veu de Catalunya" de 24 octubre 1933, en la nota "Com respecta l'Esquerra la consciència dels infants" remarcava: "És amb veritable estupefacció que els barcelonins s'han assabentat que l'Esquerra Republicana de Catalunya havia utilitzat els infants prou desgraciats d'haver d'ésser mantinguts als asils públics, per a continuar a dissimular el fracàs de la "gran manifestació de l'Estadi". Estava reservat al gran protector dels humils, això d'aprofitar-se'n per a una manifestació del seu partit polític. Si els pobres infants de la Casa de la Caritat tinguessin vot en les eleccions, ja sap Barcelona com els faria votar el partit liberal i demòcrata i respectuós de la voluntat dels ciutadans que governen a Catalunya".

- (41) "L'Op" 21 octubre 1933; "La Ht" 21 octubre 1933.
- (42) Parlament de Miquel Badia a la Jornada de les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català a Montjuïc, el dia 22 d'octubre de 1933. "La Ht" 24 octubre 1933.
- (43) Parlament de Josep Dencàs a la Jornada..., "La Ht" 24 octubre 1933.
- (44) Parlament de Simó Piera a la Jornada ..., "La Ht" 24 octubre 1933.
- (45) Parlament de Jaume Aiguader a la Jornada..., "La Ht" 24 octubre 1933.

- (46) Parlament de Humbert Torres a la Jornada,..., "La Ht" 24 octubre 1933.
- (47) Parlament de Lluís Companys a la Jornada...., "La Ht" 24 octubre 1933.
- (48) Parlament de Francesc Macià a la Jornada...., "La Ht" 24 octubre 1933.
- (49) "Ja tenim ací uns aprenents de nazi. Els escamots de l'Esquerra han pogut, finalment, realitzar llur somni de posar-se uniforme i desfilar, en formació militar, pels carrers de Barcelona. Els prohoms de l'E.R. de C. els han adreçat la paraula a l'Estadi de Montjuïc". "L'Op" 24 octubre 1933.
- (50) "L'Op" 25 octubre 1933.
- (51) Editorial "Un cop mortal". "L'Op" 25 octubre 1933.
- (52) Editorial "Un cop mortal". "L'Op" 25 octubre 1933.
- (53) Pregunta del diputat Joan Lluhí i Vallescà al Parlament de Catalunya, en la sessió parlamentària de 24 d'octubre de 1933. "L'Op" 25 octubre 1933; "La Ht" 25 octubre 1933.
- (54) Resposta del conseller de Governació, Pere Mesures, al Parlament de Catalunya...., "L'Op" 25 octubre 1933; "La Ht" 25 octubre 1933.
- (55) Réplica del diputat Joan Lluhí i Vallescà, al Parlament de Catalunya...., "L'Op" 25 octubre 1933; "La Ht" 25 octubre 1933.

- (56) Sessió parlamentària al Parlament de Catalunya de 24 d'octubre de 1933. "L'Op" 25 octubre 1933; "La Ht" 25 octubre 1933.
- (57) "L'Op" 26 octubre 1933.
- (58) Proposició signada per la minoria Nacionalista Republicana d'Esquerra presentada a la sessió municipal de 27 octubre de 1933. "La Ht" 28 octubre 1933; "L'Op" 28 octubre 1933.
- (59) Parlament del regidor Antoni Vilalta i Vidal a la sessió municipal de 27 d'octubre de 1933 "La Ht" 28 octubre 1933; "L'Op" 28 octubre 1933.
- (60) Proposició refosa signada pels regidors Antoni Vilalta i Vidal, Joaquim Pellicena, i Casimir Giralt, presentada a la sessió municipal del 27 d'octubre de 1933. "L'Op" 28 d'octubre de 1933; "La Ht" 28 d'octubre de 1933; Votaren a favor de la proposició els regidors Alomar, Amat, Bausili, Casals, Casanelles, Domènec, Giralt, Griso, Herèdia, Huguet, Nonell, Pellicena, Puig Alonso, Salvat, Sagarra, Solà, Vilalta i Ventalló. Votaren contra la proposició els regidors Aiguader, Armengol, Casanoves, Escofet, Jover, Oller, Pla, Sánchez, Vâchier, i Duran i Guàrdia.
- (61) Com un exemple d'això, cal assenyalar que el 20 d'octubre de 1933, A. Esclasans, membre de les Joventuts d'Esquerra Estat Català adreçà una lletra oberta a "El Se Negre", a nom d'Antoni López Llansàs, Impressor d'aquesta publi-

cació, Editorial N.A.G.S.A., que fou publicada a "La Humanitat" el 21 d'octubrem en la qual es queixava que el periòdic "El Be Negre" s'havia pronunciat contra la seva persona, i contra certs sectors de la vida política catalana, referint-se concretament a les Joventuts d'Esquerra Estat Català. Lletre reproduïda a "La Humanitat" de 21 d'octubre de 1933; en aquest mateix sentit vegeu la nota "La moral del general Dencàs" "El Be Negre" de 11 juliol 1933, que remarcava: "L'altre dia, el general i doctor i conseller de Sanitat i jove i diputat al Parlament de Catalunya, i conseller d'Assistència Social, i diputat a les Corts Constituents, i il.lustre, i president de les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català, i advocat, i Josep i Dencàs, i Puigdollers, va dir en públic que mai per mai que "El Be Negre" es fiqués en la seva moral, el senyor Josep Maria Planes aniria a passar a Can Taps. A Can Taps, segons l'idioma vigorós de l'Hitler de Sant Andreu, sembla que vol dir al cementiri. Per tant, els nostres estimats lectors ja faran el favor de dissimular si veuen que "El Be Negre" no parla mai de la moral del senyor Dencàs"; "El Be Negre" ler. de novembre de 1933; "La Veu de Catalunya" 25 octubre 1933; "La Veu de Catalunya" 26 octubre 1933.

(62) Editorial "L'opinió pública jutjarà" "La Ht" 26 octubre 1933.

(63) "La Ht" 27 octubre 1933; "La Veu de Catalunya" 27 octubre 1933.

- (64) "Jaume A. Aiguader i Cortès capitanejava els que assaltaren la impremta N.A.G.S.A.". "L'Op" 27 octubre 1933; a "La Veu de Catalunya" de 27 d'octubre 1933 apareixia la nota següent: "Sembla que els obrers de la impremta assaltada dimarts han reconegut dos dels individus que hi intervingueren més activament, en la fotografia de la tribuna presidencial de l'acte celebrat a l'Estadi per les Joventuts d'Esquerra "Estat Catalá", publicada al "Mundo Grafico". Res no té d'estrany. En aquella mateixa tribuna hi havia els senyors Badia i el comandant Farràs, processats un i altre per suposades violències realitzades en un Centre d'Esquerra. I mentre el primer dirigia la paraula al públic en termes de màxima violència, el segon segueix comandant les forces de Mossos d'Esquadra de la Generalitat".
- (65) "Una carta i una rèplica". "La Ht" 27 octubre 1933.
- (66) "Una carta i una rèplica". "La Ht" 27 octubre 1933.
- (67) "La Ht" 27 octubre 1933; "La Veu de Catalunya" 28 octubre 1933.
- (68) "La Ht" 27 octubre 1933; "La Veu de Catalunya" 28 octubre 1933.
- (69) "La Ht" 28 octubre 1933; "La Veu de Catalunya" 28 octubre 1933.
- (70) "La Ht" 28 octubre 1933.
- (71) "La Ht" 31 octubre 1933.

- (72) "La Ht" 8 novembre 1933; "La Veu de Catalunya" 28 octubre 1933.
- (73) "L'Op" 26 octubre 1933.
- (74) Pregunta del diputat Joan Casanelles, al Parlament de Catalunya, en la sessió parlamentària de 25 d'octubre de 1933. "L'Op" 26 octubre 1933; "La Veu de Catalunya" 26 octubre 1933.
- (75) Parlament del diputat Joan Casanelles, al Parlament de Catalunya..., "L'Op" 26 octubre 1933; "La Veu de Catalunya" 26 octubre 1933.
- (76) Proposició incidental de Lliga Catalana, al Parlament de Catalunya..., "L'Op" 26 octubre 1933; "La Veu de Catalunya" 26 octubre 1933.
- (77) Parlament de Miquel Santaló, al Parlament de Catalunya..., "L'Op" 26 octubre 1933; "La Veu de Catalunya" 26 octubre 1933.
- (78) Parlament de Joan Lluhí i Vallescà, al Parlament de Catalunya..., "L'Op" 26 octubre 1933; "La Veu de Catalunya" 26 octubre 1933.
- (79) Proposició incidental de Miquel Santaló, al Parlament de Catalunya..., "L'Op" 26 octubre 1933; "La Veu de Catalunya" 26 octubre 1933.
- (80) "L'Op" 26 octubre 1933; "La Veu de Catalunya" 26 octubre 1933.
- (81) "L'Op" 28 octubre 1933; "El Be Negre" 1er. novembre 1933; "La Veu de Catalunya" 28 octubre 1933; "La Veu de Catalunya" 29 octubre 1933.
- (82) "Als militants i al Comitè Executiu Central

d'Esquerra Republicana de Catalunya"

"L'Op" 21 setembre 1933.

- (83) Editorial "El gran acte de diumenge al Bosc".
"L'Op" 10 octubre 1933.
- (84) Editorial "El gran acte de diumenge, al Bosc".
"L'Op" 10 octubre 1933.
- (85) Editorial "Preferiríem que el feixisme donés
la cara". "L'Op" 27 octubre 1933.
- (86) Editorial "Preferiríem que el feixisme donés
la cara". "L'Op" 27 octubre 1933.
- (87) Parlament de Ventura Gassol en el segon Con-
grés Nacional extraordinari. "L'Op" 8 octubre
1933; "L'Op" 10 octubre 1933.
- (88) "El moment polític. Unes interessantíssimes
declaracions de Jaume Aiguader". "La Ht" 1 no-
vembre 1933.
- (89) "El moment polític. Unes interessantíssimes
declaracions de Jaume Aiguader". "La Ht" 1 no-
vembre 1933.
- (90) Josep Dencàs: "Què és la Joventut d'Esquerra
Estat Català". "Som!" 18 octubre 1933.
- (91) "A les Joventuts intel·lectuals Catalanistes
i d'Esquerra". "Som!" 18 octubre 1933. Signa-
ven aquest manifest: Metges: Josep Dencàs, Jo-
sep Maria Sala, Constantí Llambies, Salvador
Armendares, Josep Ribas i Soberano, Josep Ma-
ria Carré, Josep Cordoní, Cándid Dencàs, Artur
Mimó, J. Clotet Vives, Nicolau Battestini,
Cristià Cortés, Francesc Bertran i Josep Fuga-

des; Advocats: Lluçia Puigdollers, Francesc Padró, Ernest Coch Jové, Josep Fortín, Manuel Masramon, J.F. Vidal Jové; Enginyers: Josep Maria Sabadell i Lluís Carreras; Arquitectes: Deu; Farmacèutics: Pere Ferré; Professors: Josep Vila, Marc Aureli Vila, Lluís Castanyon i Reis Bertral; Escriptors i periodistes: Manuel Ric, Alexandre Forcades, J.M. Francès, J. Ginestà i Esteve Massaguer; Pintors i dibuixants: Pere Cardona i Josep Sans; Escultors: Angel Tarrac, Joaquim Leandre i Josep Burgos; Músics: Santiago Doñabeitia, Eduard Franc Mitigues, Manuel Gómez, Roc Boronat i Enric E. Cofiner; Universitaris.- Estudiants de Dret: Josep Pi i Sunyer, Vicenç Borrell, Josep Aymamí, Joan Esquiús, Pere Parramon, Josep Martí, Mús Caubet, Josep Maria Trias, Enric Cabot, Jaume Sans, Joan Casanoves, Rafael Borell, Joan Cubarsí i Joan Matheu. Arquitectura: Miquel Angel, Alexandre Puig i Jaume Reynart. Medicina: Pere Romaní, Carles Pijoan i Josep Vicola. Farmàcia: Saturi Huguet i Manuel Aragay.

- (92) Roc F. Deas: "Engrunes del nostre ideari". "Som!" 18 octubre 1933.
- (93) Roc F. Deas: "Engrunes del nostre ideari". "Som!" 18 octubre 1933.
- (94) "Un polític amb pell de camaleó. El Lluhi d'ahir. El Lluhi d'avui". "Som!" 18 octubre 1933.
- (95) "Un polític amb pell de camaleó. El Lluhi

- d'ahir. El Lluhí d'avui". "Som!" 18 octubre 1933.
- (96) "Les Joventuts d'Estat Català, força revolucionària". "Mall" 4 novembre 1933.
- (97) "Les Joventuts d'Estat Català, força revolucionària". "Mall" 4 novembre 1933.
- (98) "L'Esquerra, els escamots i el feixisme". "Mall" 28 octubre 1933.
- (99) "L'Esquerra, els escamots i el feixisme". "Mall" 28 octubre 1933.
- (100) Aquesta Assemblea Nacional extraordinària de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, celebrada el dia 3 de desembre de 1933, -l'esdevenir de les seves sessions i els temes tractats en aquestes-, es troba exposat en el capítol IV apartat 1 de la segona part d'aquest estudi.

5. CONSOLIDACIÓ DEL P.N.R.E. (1)

A les eleccions legislatives de 19 de novembre de 1933, el P.N.R.E. s'hi presentà formant part de la Coalició d'Esquerres Catalanes a les circumscripcions de Barcelona ciutat (A.C.R., P.N.R.E., P.R.D.F. "El Pacte" i A.R.), i de Barcelona província (A.C.R., P.N.R.E., P.R.R.S. i A.R.). Els resultats electorals d'aquestes candidatures foren, per la ciutat de Barcelona, una màxima de 41.179 vots i una mínima de 26.145. I, per Barcelona província, una màxima de 10.904 i una mínima de 8.773. No aconseguí doncs, cap diputat per a les Corts republicanes. D'altra banda, la situació en què es col·locava el P.N.R.E. després d'aquestes eleccions s'emmarcava dins del retrocés general de les forces republicanes a Catalunya, i, a més, dins de la frustració d'una alternativa centrista a Catalunya que s'escapés del bipolarisme hegemònic Esquerra Republicana-Lliga Catalana.

Com a conseqüència dels resultats d'aquestes eleccions legislatives, el P.N.R.E. es reuní per tal de fixar la seva posició davant d'aquest moment polític. La nota oficial de la reunió d'aquest partit deia així: "Convocat pel Consell General d'Actuació Política del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra es reuní el Ple de Delegats i després d'un ampli canvi d'impressions sobre la situació política general prengué, per unanimitat, el següent acord: "Considerant que el problema polític que planteja el resultat de eleccions de diputats a Corts és greu i podria repercutir en les institucions fonamentals

de la República i de Catalunya, acorda aportar la seva col.laboració a tota iniciativa que, amb seriositat i solvència, sorgeixi en defensa dels nostres ideals". (2)

En aquesta conjuntura, el P.N.R.E., mitjançant el seu portaveu, Joan Lluhí i Vallescà (3), va fer sentir el seu crit d'alarma conseqüent amb la dissolució de les Corts Constituents, i amb la composició del nou Parlament republicà. Així, afirmava: "Des del dia 19 de novembre vénen succeint-se una sèrie de fets de molta gravetat. A Catalunya fa l'efecte que encara no ens hem donat compte de la realitat que estem vivint, potser perquè estem davant d'unes imminents eleccions, potser perquè aquests fets no han produït encara les seves naturals conseqüències, potser perquè travessem una situació dolorosa d'ordre públic".

"El P.N.R.E. no podrà fer sentir la seva veu a les Corts que demà s'inauguren. Però el P.N.R. d'E. creu que compleix amb la democràcia catalana exposant-li el seu punt de vista davant l'actual moment polític i les directrius de la línia de conducta que pensa seguir".

"(...) Les Constituents foren dissoltes quan la seva obra legislativa estava ja gairebé feta i mancava únicament plasmar-la en la realitat. I quant a l'Estatut, també mancava la realització efectiva de l'obra de les Constituents. El mateix en allò que fa referència a la reforma agrària i en la substitució de l'ensenyament religiós. I foren dissoltes les Corts perquè les pròximes poguessin desfer l'obra feta per les Constituents. (...)"

"La majoria d'aquesta Cambra (l'elegida el dia 19 de novembre), que és revisionista, no representa cap garantia per al règim. (...) La realitat és ben clara. Ha triomfat la contrarrevolució. (...) Nosaltres hem d'afirmar clarament un punt de vista; les dretes no poden governar la República pel fet que en les eleccions no s'han demostrat republicanes; ni directament ni donant ajut parlamentari als dits partits de centre. (...) Ens trobem que o bé es dóna pas franc a la contrarrevolució, o bé no és possible que durin aquestes noves Corts" (4).

D'altra banda, en aquest moment i conjuntura històrica definit per Joan Lluhi, Antoni Xirau es preguntava quina era la tàctica que havien de seguir els partits republicans. (5). En primer terme, assenyalava unes breus consideracions sobre els antecedents de la situació actual, que es caracteritzava per tres errors fonamentals: no haver fet una revolució sincera i profunda abans de la convocatòria de les Corts Constituents; no haver-se unit els partits amb una unió ferma i revolucionària que hagués portat a cap la realització d'un programa mínim, la qual cosa hauria pogut ser una solució per a aquelles Corts; la dissolució de les Corts Constituents, en les circumstàncies en què fou feta, fou un error terrible que féu possible que triomfessin les dretes monàrquiques. Així, conclou: "Davant d'aquesta situació cal o bé sotmetre's a la possibilitat que les dretes s'apoderin del Poder, o bé fer-los front. La primera cosa seria una vilesa i un engany per a nosaltres mateixos. (...) I seria justa una revolució social? Sí. Però és possible? Jo crec que no. (...)

L'única revolució possible és la que es predicà quan l'adveniment de la República. Una revolució de tipus burgès, però socialitzant, que s'hauria de realitzar a base d'un programa mínim, que és el que propugna el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra" (6).

Després de la mort del President Francesc Macià, i de l'elecció pel Parlament de Catalunya per a aquest càrrec de Lluís Companys, aquest formà un govern de coalició republicana, el 3 de gener, en el qual Joan Lluhí i Vallescà ocupava la conselleria de Justícia i Dret.

A més a més, en aquests moments el govern de la Generalitat ja havia convocat eleccions municipals per a tot Catalunya per al dia 14 de gener. Davant d'aquest enfrontament electoral, el P.N.R.E. acudí a la crida que el President de la Generalitat adreçà als partits d'esquerres catalans, en un moment evidentment greu per a Catalunya i per a la República, degut a l'avanç general de les forces de la dreta. El P.N.R.E., en les diverses poblacions catalanes, es presentà en coalició amb E.R.C. i altres partits republicans. D'aquesta manera, Joan Lluhí i Vallescà justificava les coalicions d'esquerres catalanes (7), en els termes següents: "El meu pensament polític sobre l'hora actual de la República és aquest: necessitat absoluta, apressant, inajornable de salvar el règim. Salvar el règim, vol dir, exactament, salvar també l'autonomia de Catalunya. Per això s'imposava el front únic de totes les forces autènticament catalanistes i republicanes de Catalunya. Un deure superior ens uneix per a accomplir aquesta obra transcendental, com va unir-nos, abans del 14 d'abril, en

l'embranchida revolucionària que enderrocà la monarquia".

"però no podíem limitar la concentració de forces polítiques que s'ha operat a Catalunya a l'àrea de la nostra terra. L'exemple de Catalunya s'ha d'estendre a totes les regions espanyoles i les esquerres catalanes han d'estar al costat de les esquerres hispàniques en la gran lluita per salvar la República".

"És necessària una àmplia política de conjunt en caminada a barrar el pas a la marxa amenaçadora de les dretes reaccionàries, darrera les quals s'amaguen la dictadura i la restauració. El que ha ocorregut a Espanya en aquests darrers temps ha de fer meditar seriosament els republicans. (...) Amb aquests elements, les dretes espanyoles han aconseguit portar a les Corts actuals una majoria revisionista que té dos objectius fonamentals: destruir l'autonomia de Catalunya i ofegar el sentit esquerrista de la República".

"Jo he sostingut sempre que la República ha d'ésser esquerrista perquè una República de dreta no seria tal República. Aquesta profunda convicció meva ve confirmada per l'obra del Parlament elegit el 19 de novembre. Afortunadament els homes d'esquerra de Catalunya i d'Espanya s'han adonat a temps del perill que amenaça les institucions republicanes i han iniciat la gran croada civil de la llibertat contra la reacció" (8).

D'altra banda, després del míting electoral de la coalició d'esquerres catalanes, celebrat el dia 7 de gener, "L'Opinió" publicà un article editorial (9), en el qual es remarcava la importància d'aquesta en-

tesa republicana. El text és aquest: "El que no s'havia obtingut temps enrera per causa del fraccionament de les esquerres catalanes, ho vàrem veure realitzat el diumenge, a la Monumental. Asseguts l'un al costat de l'altre, presents davant d'una mateixa multitud, ajustats contra un perill comú, units per un sol pensament, Manuel Azaña, Indalecio Prieto, Casates Quiroga, Marcel·lí Domingo, i els homes dels partits coaligats: Nacionalista Republicà d'Esquerra, Acció Catalana, Esquerra Republicana, Unió Socialista, Radical-Socialista Independent, Acció Republicana, Partit Socialista i deferals de El Pacte, donàven a tots els ciutadans liberals de la República l'exemple altíssim d'abandonar per un temps llurs respectius programes, llurs interessos nobles de partit, les pròpies lluites fraticides, per tal de llançar-se a la gran croada de reconquerir el règim en perill. Ningú no ha deixat de banda la seva posició anterior (...)"

"Tota aquesta plaga (de la Lliga Catalana) havia aixecat el cap, el passat 19 de novembre en aprofitar-se que algunes esquerres volien perfeccionar la nostra eficiència política i posar els punts sobre les is. Però no tenim temps per fer-ho ara com ara i ho hem de deixar per més tard. De moment els hem de trencar aquestes dents i acudir al nostre lloc de combat en la conquesta del règim afeblit".

"La victòria s'acosta. Fem-nos-en merexeidors i procurem que la coalició pactada encertadament doni altres fruits superiors als immediats. Procurem que una gestió pura i entenimentada doni al poble la sensació definitiva que la confiança atorgada a la coa-

lici6 no ha estat debades"(10).

Per6, malgrat la importància que el P.N.R.E. volia donar a la Coalici6 d'Esquerres Catalanes, no deixà de reafirmar els seus principis programàtics, i assenyalar que aquesta coalici6 ha estat només una directriu tàctica. I, d'altra banda, volia continuar diferenciant aquella política del Partit de la d'Esquerra Republicana, en fer notar: "Si l'Esquerra rectifica la conducta que ha seguit d'un temps ençà, trobarà la col.laboraci6 dels nostres homes. Del contrari, tindrà en ells els més fermes i lleials adversaris. El nostre Partit té un esdevenidor glori6s que farà de Catalunya el que tots volem que sigui" (11).

Al llarg de 1934, el P.N.R.E. va anar creant la seva xarxa organitzativa, fundant les diverses delegacions del Partit a tots els districtes de Barcelona i també en algunes poblacions catalanes. Aquests actes de constituci6 de les diverses delegacions, anaven acompanyats per importants mitings de diversos polítics del Partit, en els quals definien progressivament la ideologia i programa del P.N.R.E. Els trets generals d'aquests pronunciaments eren els següents: "Som nacionalistes cent per cent i partidaris d'una federaci6 de tots els pobles ibèrics. En l'ordre social volem la transformaci6 de les riqueses i som entusiastes del règim de cooperatives. En l'ordre cultural, volem l'escola única i laica. Aquestes són les directrius generals ideol6giques del nostre Partit" (12).

Durant l'any 1934, el P.N.R.E. va treballar intensament per tal d'anar a la reuni6 del seu primer

Congrés. En un primer intent de convocatòria, el secretari general del Partit, d'acord amb el Consell General d'Acció Política, convocà tots els delegats dels districtes de Barcelona i tots els representants de les delegacions de fora de Barcelona a una reunió extraordinària, preparatòria del primer Congrés del Partit, que tindria lloc el dia 11 de febrer, al Secretariat del P.N.R.E. (carrer Santa Anna, 2). En aquesta reunió, per la seva importància, podien també assistir-hi els secretaris i vice-secretaris de totes les seccions que estiguessin constituïdes. (13)

No estant encara fixada una data de celebració del Congrés, en la reunió de delegats de districte i secretaris de seccions constituïdes del P.N.R.E., celebrada el 2 de maig, s'acordà, a proposta del Consell General d'Actuació Política, celebrar el primer Congrés Nacional durant el mes de juliol. A més a més, es donà compte de l'organització del Partit a Barcelona, on estaven ja constituïdes totes les delegacions en aquest moment, a excepció de la del districte sisè. (14).

En no haver-se reunit el Congrés en aquesta data, el Consell General d'Actuació Política va prendre l'acord, ratificat en una reunió de delegats, de convocar per als dies 29 i 30 de setembre el primer Congrés Nacional del P.N.R.E., l'ordre del dia del qual seria el següent: "Primer: Constitució del Congrés. Segon: El Consell General d'Actuació Política donarà compte de la seva actuació. Tercer: Principis bàsics, estructuració i organització del Partit. Quart: Discussió i aprovació de les Ponències presentades. Cinquè: Elecció del nou Consell General d'Actuació

Política, Sisè: Precs i proposicions" (15).

Durant les sessions d'aquest Congrés Nacional, s'aprovaren els Estatuts i els Principis Bàsics del Partit, així com les Ponències de justícia, social, de cultura i agrària (16). També es va procedir a l'elecció del nou Consell d'Actuació Política. En van ser nomenats membres: Alfred Cabanes, Joan Casanelles, Frederic Carbó, Rossend Lloret, Carles Martí i Feded, Joan Lluhí i Vallescà, A. Moles i Caubet, Josep Quero, Caietà Rahola, J. Rodríguez, J. Rossell, Josep Tarradellas, Joaquim Ventalló, Antoni Vilalta i Antoni Xirau. (17).

Finalment, la ponència encarregada de redactar les conclusions del Congrés en féu lliurament al Consell General d'Actuació Política. Aquestes eren les següents: "El Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, amb motiu de la celebració del Primer Congrés Nacional, acordà per unanimitat expressar d'una manera entusiasmada la seva fe en els principis doctrinals que l'inspiren".

"D'una manera especial declara també la necessitat que el Partit, amb la idealitat dels seus principis i amb l'exemple de l'actuació ben definida dels seus homes representatius, faci una afirmació de la seva personalitat i desenrotlli la política específica que li és pròpia".

"Desitjós el Partit de realitzar una intensa campanya de propaganda, anuncia el seu propòsit de difondre els postulats que han d'ésser guia de la seva actuació" (18). Aquestes conclusions foren aprovades per unanimitat.

En darrer terme, es procedí a assenvalar el lloc

i la data de celebració del nou Congrés. Aquest tindria lloc al cap d'un any -segons preveïen els Estatuts aprovats- i se celebraria a Lleida. (19).

Notes al Capítol VI apartat 5.-

- (1) Per l'estructuració i actuació del P.N.R.E., després de la seva constitució, durant les eleccions legislatives de 19 de novembre de 1933, les eleccions municipals de 14 de gener de 1934, i fins a la seva participació en la revolució de 6 d'octubre de 1934, vegeu cfr. a Joan B. Clarà: El catalanisme d'esquerra (1928-1936), pp. 253 a 312.
- (2) "La Ht" 22 novembre 1933.
- (3) Conferència de Joan Lluhí i Vallescà a "La Falç" sobre "Els greus perills de l'actual moment polític", pronunciada el dia 7 desembre 1933.
"L'Op" 8 desembre 1933.
- (4) Conferència de Joan Lluhí i Vallescà, a "La Falç" sobre "Els greus perills de l'actual moment polític". "L'Op" 8 desembre 1933.
- (5) Conferència pronunciada per Antoni Xirau i Palau a l'Ateneu Enciclopèdic Popular, sobre "Davant la situació política actual, què cal fer?", el dia 22 febrer 1934. "L'Op" 24 febrer 1934.
- (6) Conferència d'Antoni Xirau i Palau, a l'Ateneu Enciclopèdic Popular, sobre "Davant la situació política actual, què cal fer?". "L'Op" 24 febrer 1934.
- (7) "Unes declaracions de Joan Lluhí i Vallescà. La unió d'esquerres catalanes". "L'Op" 9 gener 1934.

- (8) "Unes declaracions de Joan Lluhí i Vallescà. La unió d'esquerres catalanes". "L'Op" 9 gener 1934.
- (9) Editorial "Contra la reacció amenaçadora. Les esquerres coaligades". "L'Op" 9 gener 1934.
- (10) Editorial "Contra la reacció amenaçadora. Les esquerres coaligades". "L'Op" 9 gener 1934.
- (11) Gran míting d'afirmació nacionalista i esquerrista del P.N.R.E. a la delegació del districte VIIIè. Parlament d'Antoni Xirau i Palau. "L'Op" 13 gener 1934.
- (12) Gran míting d'afirmació nacionalista i esquerrista del P.N.R.E. a la delegació del districte VIIIè. Parlament d'Antoni Xirau i Palau. "L'Op" 13 gener 1934.
- (13) "L'Op" 4 febrer 1934; "L'Op" 9 febrer 1934; "La Ht" 3 febrer 1934; "La Ht" 10 febrer 1934.
- (14) "L'Op" 3 maig 1934; "L'Op" 4 maig 1934; "La Ht" 4 maig 1934.
- (15) "La Ht" 22 setembre 1934; "L'Op" 23 setembre 1934.
- (16) "L'Op" 2 octubre 1934.
- (17) "L'Op" 2 octubre 1934.
- (18) "L'Op" 2 octubre 1934.
- (19) "L'Op" 2 octubre 1934.

6. RELACIONS AMB TOTS ALS ALTRES PARTITS REPUBLICANS ESPANYOLS.

L'aspectre polític a tot l'Estat espanyol durant el 1933 es caracteritzava fonamentalment per un avanç important de les forces dretanes. La caiguda del govern Azaña (setembre de 1933) va ser seguida per la formació de dos governs radicals, i a cada crisi de govern es plantejava la possibilitat de dissolució de les Corts Constituents. Això, fins el 10 d'octubre, que es va aconseguir la formació del govern Martínez Barrio juntament amb la dissolució d'aquestes Corts i la convocatòria de noves eleccions legislatives per el dia 19 de novembre. Els resultats electorals a tot l'Estat espanyol suposaren un triomf de les forces de la dreta: la C.E.D.A. aconseguia 117 escons mentre el Partit Radical n'obtenia 104. D'altra banda, a Catalunya, existí també un avanç de les organitzacions de la dreta sense que fos tant rotund la Lliga Catalana obtenia 25 escons i Esquerra Republicana només 22. A més a més, el 16 de desembre de 1933, es formà un nou govern Lerroux, integrat fonamentalment per ministres radicals, a més d'alguns republicans independents i un agrari.

Així, després de les eleccions legislatives de novembre de 1933, i davant dels resultats electorals aconseguits i de l'avanç de posicions dels partits polítics de dreta, es va plantejar per a tot l'Estat espanyol la creació d'un gran partit d'esquerres. A final del mes de novembre, i en la seu social d'Acció Republicana, es van celebrar diverses reunions per tal d'arribar a aquest acord, decisió que finalitza

amb la convocatòria d'una assemblea d'esquerres republicanes. Aquest nou partit seria dirigit per un Directori, en el qual figurarien els dirigents d'Acción Republicana, Partit Radical-Socialista Independent, O.R.G.A., Esquerra Republicana. Aquest Directori seria presidit per Manuel Azaña (1).

Així, "La Humanitat" del 3 de febrer va reproduir unes declaracions de Miquel Santaló en les quals es pronunciava sobre la necessitat d'un gran partit republicà d'esquerra. Hi assenyalava: "(...) Subratlla l'escassa eficàcia d'aquest Parlament la seva falta de vitalitat i les greus conseqüències que en ordre a aquests problemes pot treure aquesta desolació parlamentària. Segueix pensant cada dia amb més entusiasme i amb més fe en la necessitat de la constitució d'un gran partit republicà d'esquerres, al qual sempre els elements de l'Esquerra Republicana catalana hem prestat el nostre més encès fervor i la nostra més lleial i sincera col.laboració. (...). No hi ha perquè apenar-se per una pèrdua de les eleccions: al contrari, això ha d'ésser un estímul i un esperó per a posar-nos en contacte amb l'opinió que anhela vivament la constitució d'aquest gran partit d'esquerra (...)" (2).

Per altra banda, cal remarcar també que Joan Lluhi, dirigent en aquests moments del P.N.R.E., des de les pàgines de "L'Opinió", es pronunciava també sobre la formació d'un gran partit republicà d'esquerra. Així, remarcava: "Quant a la política nacional, creu que s'està produint una forta reacció d'esquerres, i és precís orientar aquest moviment. (...). Nosaltres no voldríem que se'ns atribuïssin afanys

de predomini, però sí que hem de reivindicar el nostre dret i el nostre desig a intervenir en la política nacional, la qual ens interessa molt, perquè a fi de comptes repercuteix a Catalunya, crec que estarem conformes a prestar tot el nostre ajut i tota la nostra col.laboració a les esquerres de la resta d'Espanya. Al meu judici, (...) no hi ha altre mitjà (d'organitzar-se les esquerres) que la fusió en un sol partit. Ja sé que aquesta solució troba dificultats, però una Coalició o una Federació no les considero a propòsit" (3).

A més a més, el periòdic "L'Opinió" del 4 de febrer, òrgan portaveu en aquests moments del P.N.R.E., va aparèixer amb un article editorial (4) en el qual s'analitzava en quin sentit havia de tenir aquesta unió dels partits republicans d'esquerra de tot l'Estat espanyol, pronunciant-se fermament a favor de la fusió d'aquests. Així, assenyalava: "El triomf de les dretes el dia 19 de novembre propassat fos degut a la solidaritat d'interessos de la burgesia, atacada per les lleis de la República, i al fraccionament de les esquerres. Per una banda, a la majoria de les províncies, socialistes i republicans lluitaren separats davant de la reacció unida, i per l'altra, els partits republicans d'esquerra es presentaren a les eleccions en plena crisi".

(...) "A la fi, Acció Republicana va comprendre la urgència del remei i convidà als altres. Sembla que la unió es farà ben aviat. Els radical-socialistes independents de Marcel·lí Domingo tenen l'ànim presoner d'un dubte. Fusió o federació? Nosaltres respondriem tot seguit: Fusió. Ho entenem així perquè la

diferència de programa entre els partits esquerrans espanyols és insignificant, perquè les circumstàncies exigeixen una sola i ferma disciplina, i perquè la federació ha de venir després amb altres partits de classe com el socialista. No pot comparar-se la situació present de les esquerres castellanes, vençudes i esmicolades, amb la de les de Catalunya, que manen i tenen el peu al coll de l'enemic secular. Ací una coalició era recomanable perquè ni el perill és d'igual magnitud ni era possible fusionar ideologies que anaven d'Acció Catalana a la Unió Socialista" (5).

D'altra banda, "La Humanitat" del 4 de febrer, òrgan portaveu d'Esquerra Republicana, va aparèixer també amb un article editorial (6) que tractava de la unió dels partits republicans de l'Estat espanyol. Així, feia notar: "Sembla en curs d'immediata realització de la unió, i portser la fusió, de les forces republicanes espanyoles d'esquerra. L'activitat de les gestions iniciades entre els dirigents més destacats dels partits -Acción Republicana al davant- fa preveure una ràpida solució al gravíssim problema que en les eleccions del 19 de novembre conduí a una derrota estrepitosa i desmoralitzadora. Es amb doble alegria de catalans i de republicans que constatem el fet, i n'esperem conseqüències immediates. Amb les esquerres unides, la democràcia és imbatible. Aquest és el fet, la prova rotunda del qual l'ha donada Catalunya en les eleccions municipals darreres. (...). Sortosament constatem que, als interessos particulars, s'han imposat els interessos de la democràcia. (...). A tot el que puguin oposar els interessos de partit

i de persona, cal oposar-hi un fet contundent: les dretes -el feixisme- a la bretxa, disposades a llançar-se contra el règim, que no compta ni amb un Govern fort ni amb un Parlament republicà".

(...) "Cal que les esquerres adoptin també una actitud categòrica, immediatament, en previsió del que pugui passar. Davant de tota altra consideració, primer la República i la democràcia, que es defensen amb lleis però que caldria defensar amb l'acció el dia que algú fos prou insensat per saltar al carrer i atacar el règim. És amb totes les nostres forces que desitgem que l'èxit més absolut coroni l'esforç de les esquerres espanyoles en aquest intent d'unió i de fusió. És l'únic camí viable d'una solució democràtica, i, a la llarga, d'una victòria inevitable i salvadora" (7).

D'aquesta manera, al voltant del febrer del 1934, es van perfilant les posicions dels diversos partits republicans d'esquerra respecte a la unió de les esquerres republicanes. El partit d'Acción Republicana proposava la desaparició ràpida i total dels diversos partits d'esquerra per tal d'arribar a la fusió de un de sol. D'altra banda, el partit radical socialista independent, de Marcel·lí Domingo, oposava algunes dificultats a aquest propòsit, perquè entenia que havien de federar-se els esmentats partits sense perdre la seva personalitat. L'O.R.G.A., per la seva banda, acceptava sense condicions l'alternativa de la fusió (8).

El dia 6 de febrer, es va celebrar a Madrid una reunió dels partits d'esquerra, en la qual s'cordà la constitució d'un front únic d'esquerres, constant

definides les línies que servirien de base a aquesta unió, de la qual havien restat apartats el partit radical socialista ortodox i el partit radical (9). En aquesta reunió, Acció Republicana va insistir prop del partit radical socialista i del federal en el seu propòsit d'aconseguir una fusió, refusant la idea d'una federació (10). D'aquesta manera, el 14 de febrer, el Comitè d'enllaç de les esquerres espanyoles va arribar a un acord total quant a la tèctica i programa de govern. En aquest Comitè estaven agrupats Acció Republicana, O.R.G.A., el Partit Federal Autònom i el Partit Radical Socialista Independent. Aquest acord era el de la conveniència de dissoldre les organitzacions i fusionar-les en una sola. Assenyalava també que el que no figuressin els altres partits no volia dir que s'hagués prescindit d'ells, sinó que en el seu dia serien requerits per a entrar a formar part del nou partit d'esquerres (11). Signaven el document d'acord d'aquest Comitè d'enllaç: Salmerón, Velas, Calviño, Victòria Kent, González López, Manuel Muñoz i Enric Ramos (12).

En aquesta conjuntura política, "La Humanitat" del 18 de febrer, reproduïa unes declaracions d'un diputat de la minoria parlamentària d'Esquerra Republicana en les quals es pronunciava a favor de la fusió dels partits republicans espanyols, però, sense entrar-hi per ésser un partit d'àmbit estrictament català. Així, notava: "La posició d'Esquerra Republicana de Catalunya -partit nacional català, amb personalitat i característica pròpia dintre el nostre poble-, amb respecte a la unió dels partits d'esquerra espanyols, és de franca i cordial cooperació en tot el que

la realització immediata. Mai, però, Esquerra Republicana de Catalunya no es fondrà ni es confondrà, com a partit, amb les esquerres espanyoles, per tal com la funció política de l'una i de les altres i les característiques respectives són perfectament delimitades, cadascú en el seu camp d'acció peculiar. Nosaltres, cooperem amb entusiasme a l'estructuració d'un partit únic espanyol d'esquerra i el nostre esforç cordial serà incansable en aquest sentit. Considerem que cal sortir amb urgència de les actuals circumstàncies polítiques, tan confoses i perilloses, i que la més forta, i potser única possibilitat de la democràcia republicana, és la unió eficient i sincera de les esquerres, per tal de presentar un ample front de resistència i d'ofensiva a les dretes feixistes. Amb unió, la victòria és la de les esquerres. (...). Aquest ha d'ésser el camí de les esquerres espanyoles. Les circumstàncies l'imposen urgentíssimament. Per la nostra banda, col·laborarem i farem tots els possibles per tal d'ajudar a fer possible aquesta unió. Sempre, però, sense confusió ni barreja amb ningú. Esquerra Republicana de Catalunya té una estructura específica de força política nacional catalana, i la seva personalitat i la seva funció són, en aquest sentit, exclusivament vinculades a Catalunya. Quedi, doncs, ben clara la posició d'E.R.C. en aquest plet, de tant interès per a la democràcia republicana espanyola. Cooperació i estímulo sí, i prestats amb entusiasme. Fusió ni confusió, no". (13).

Així, el 31 de març, es reuní l'assemblea nacional d'Acció Republicana per acordar la dissolució

del partit per tal d'anar a la constitució d'un gran partit de les esquerres republicanes espanyoles (14). El dia 2 d'abril 1934, es va constituir aquest partit: la Izquierda Republicana, que estava integrat per les següents organitzacions: Acción Republicana, Partit Radical Socialista Independent i O.R.G.A. El seu president era Manuel Azaña (15). El partit Izquierda Republicana, a Catalunya, passà a anomenar-se tot seguit Esquerra Nacional a Catalunya, del qual fou nomenat el següent Consell Regional, el juliol de 1934: president, Faustí Ballvé; vice-president, Josep Jurado; tresorer, Miquel Puig Serra; caomptador, Enric Galán; vocals, Joaquim Salas, Crisant Berlín (16). A més, a l'abril de 1935, Esquerra Nacional a Catalunya es fusionà amb el partit Radical Socialista català, que fou representat per Nogués i Bizet, Noguer i Comet, Graell Morell i Adolf Cabús, i el nou partit adoptà el nom de Partit Republicà d'Esquerra. El seu primer Consell General quedà compost de la següent manera: Faustí Ballvé, Ramón Nogués i Bizet, Ramón Noguer i Comet, Brauli Solsona, Benet Piñana, Josep Brufau, Joan Arqués, Eduard Albors, C.B. Casamitjana, Edmon Narro, Josep Garreta, Albert Balari, Josep O. Guimet i Josep Grannell i Morell (17).

Notes al Capítol VI apartat 6.-

- (1) "La Ht" 24 novembre 1933; "L'Op" 24 novembre 1933; Eduardo Espín: Azaña en el poder. El partido de Acción Republicana, p. 156 a 158; Eduardo Espín afirma: "El resultado electoral iba a provocar fuertes tensiones en el Gobierno. En efecto, como consecuencia de la derrota hubo una serie de maniobras por parte de los partidos de izquierdas encaminadas a retirarle su apoyo antes de que llegase a presentarse a las Cortes. Ya antes de la segunda vuelta se rumoreó tal posibilidad, y el ministro de Justicia, el radical socialista Botella Asensi, dimitió efectivamente, acusando al Gobierno de falta de limpieza en las elecciones".
- "Pero fue sobre todo en los primeros días de diciembre cuando hubo frecuentes reuniones entre los principales líderes republicanos para discutir la conveniencia de hacer caer al Gobierno de inmediato. Según Alcalá Zamora llegó a haber incluso una propuesta de aquéllos a Martínez Barrio de que anulase las elecciones, a lo que éste se negó."
- "Aunque Azaña era al parecer escéptico respecto a la oportunidad y eficacia de la retirada del Gobierno, en el Consejo Nacional de Acción Republicana había mayoría a favor; sin embargo en la reunión del 2 de diciembre no se acordó para nada, probablemente en espera de una resolución conjunta de los partidos republicanos. Finalmente el día 3, los líderes de éstos acordaron pro

vocar la crisis al día siguiente. La intención última de esta decisión era al parecer que antes de constituirse las Cortes y de que la derecha cedista pudiera ejercer plenamente la fuerza parlamentaria adquirida en las elecciones, hiciese ésta una expresa declaración de republicanismo, o por lo menos manifestasen con claridad al Presidente en la tramitación de la crisis sus posiciones ante la República".

"Sin embargo, la operación se frustró por dos motivos. El primero porque no se logró que los radicales diesen su consentimiento al plan, y en particular Martínez Barrio; el Consejo de ministros se reunió el mismo día 4 y el Presidente manifestó que creía que su deber era presentarse a las Cortes y entonces dimitir ante el Presidente de la República, como sin duda procedía en términos parlamentarios. Pero en segundo lugar, Martínez Barrio logró por el contrario persuadir a los presuntos dimisionarios de que precisamente en esos momentos no debían abandonar sus puestos, pues en base a las noticias sobre un próximo levantamiento proyectado por la FAI era necesario declarar el estado de prevención en toda España; ante la gravedad de la situación los ministros dimisionarios (Sánchez Albornoz, Palomo Pita Romero, Gordón i Pi i Sunyer) volvieron sobre su acuerdo y la crisis que se llegó a plantear en Consejo quedó de nuevo conjurada. El mismo día los ministros dieron cuenta a sus partidos de lo ocurrido en Consejo; todo quedaba entonces pendiente

de lo que los partidos decidiesen ante las informaciones de los ministros".

"El día 5 tuvo lugar una reunión ampliada de Acción Republicana, tras la que se reunió a solas el Consejo Nacional. En ella la mayoría se mostró partidaria de que la decisión de Acción Republicana se tomase a la vista de la del resto de los partidos republicanos de izquierda, cuyos representantes se iban a reunir aquella noche de nuevo para tratar sobre la debatida cuestión. Pero bajo el común acuerdo de dejar la decisión en manos de Azaña, hubo partidarios tanto de mantener a Sánchez Albornoz como de que los partidos de izquierdas retirasen inmediatamente a sus representantes del gobierno, provocando la crisis en el inmediato Consejo de ministros".

"En la reunión definitiva de los líderes republicanos mantenida el mismo día 5, se debió acordar finalmente la permanencia de los ministros de izquierda en el Gabinete. Así, pues, salvadas estas incidencias, el ministro Martínez Barrio se presentaría días después ante las Cortes, produciéndose la crisis regularmente el día 16 de diciembre, una vez superada la intentona anarquista." en Eduardo Espín: Azaña en el poder. El partido de Acción Republicana, p. 157.

- (2) "La Ht" 3 febrer 1934.
- (3) "L'Op" 4 febrer 1934.
- (4) Diarrial "La unió de les esquerres espanyoles".

- (5) Editorial "La uni6 de les esquerres espanyoles"
"L'Op" 4 febrer 1934.
- (6) Editorial "Perspectives del moment politic.
La uni6 de les esquerres espanyoles."
"La Ht" 4 febrer 1934.
- (7) Editorial "Perspectives del moment politic.
La uni6 de les esquerres espanyoles."
"La Ht" 4 febrer 1934.
- (8) "La Ht" 4 febrer 1934; Eduardo Espin: Azaña en
el poder. El partido de Acción Republicana,
p. 158 i 159.
- (9) "La Ht" 7 febrer 1934; Eduardo Espin: Azaña en
el poder. El partido de Acción Republicana.,
p. 159.
- (10) "La Ht" 11 febrer 1934; Eduardo Espin: Azaña en
el poder. El partido de Acción Republicana,
p. 159.
- (11) "La Ht" 15 febrer 1934; Eduardo Espin: Azaña en
el poder. El partido de Acción Republicana.,
p. 159.
- (12) "La Ht" 18 febrer 1934.
- (13) "La Ht" 18 febrer 1934.
- (14) "La Ht" 1 abril 1934; Eduardo Espin: Azaña en
el poder. El partido de Acción Republicana,
p. 159; Manuel Azaña: Obras completas.- vol.IV:
Memorias Políticas y de Guerra.- Ediciones Oa-
sis, S.A.- México, 1968, p. 660.
- (15) "La Ht" 3 abril 1934; Eduardo Espin: Azaña en

el poder. El partido de Acción Republicana.,
p. 159.

(16) "La Ht" 11 juliol 1934.

(17) "La Ht" 20 abril 1935.

VII. E.R.C. I EL 6 D'OCTUBRE DE 1934.

1. E.R.C. I ELS PROBLEMES DEL CAMP: LA LLEI DE CONTRACTES DE CONREU.

Durant el període de la Segona República els problemes del camp tingueren una importància fonamental, sobretot els derivats dels diversos contractes agrícoles: l'arrendament, l'aparceria, la "rabassa morta", etc. Però, els problemes del camp català havien estat seculars, i durant el període republicà, el Govern de la Generalitat es plantejà una tasca reformadora en aquest terreny, i el Parlament de Catalunya amb la majoria d'Esquerra Republicana al front, l'elaboració d'una llei que arribés a resoldre aquest malestar (1).

Però històricament el plet agrícola català estaria fonamentalment al voltant del contracte de la "rabassa morta". Emili Giralt relata que: "Originàriament, i també quan el contracte tingué la seva màxima difusió cap a mitjan segle XIX, la "rabassa morta" era un establiment emfitèutic de naturalesa temporal, però de duració indefinida, que tenia per objecte la cessió d'una terra al rabasser per tal que aquest l'eixarmés, la plantés de vinya i la conreés a ús i costum de bon pagès. El rabasser havia de pagar una part alíquota de la collita al propietari, però gaudia del domini útil de la terra mentre vivien els ceps que ell havia plantat. Les analogies amb l'emfiteusi pròpiament dita -que impregna des de l'Edat Mitjana totes les formes contractuals d'explotació de la terra a Catalunya- eren nombroses: separació dels dominis útil i directe, cànon anual

(al marge de la part de fruits), dret d'entrada, possibilitat de vendre les millores, formalització del contracte en escriptura pública, etc" (2). Però, durant el segle XVIII, amb la pràctica dels "colgats" a "capficats", els viticultors aconseguiren d'allargar indefinidament la vida productiva de les vinyes, sense realitzar formalment una nova plantació. Aquests dos fets quasi-perennitat de la vinya i continuïtat en el conreu de la terra- modificaren essencialment les condicions fins aleshores habituals de la producció vitícola sobre les quals recolzava la "rabassa morta" (3).

Els primers plets rabassaires començaren a fallar-se vers l'any 1765 a l'Audiència de Barcelona. Els rabassers estaven interessats a perpetuar el contracte, al·legant que gràcies als "colgats" la vinya encara vivia i que no hi havia, per tant, "rabassa morta". Els terratinents volien recuperar en un termini fix i al més curt possible el domini útil de la terra. Les sentències legalitzaren la pràctica dels "colgats", però, limitaren a cinquanta anys la duració del contracte. Això significava que la terra podia revertir al propietari quan la vinya plantada pel rabasser estava encara en plena producció (4).

En aquest moment comença un procés desnaturalitzador de la "rabassa morta": aquest era un contracte a termini fix. Però, altres elements van desfigurant la "rabassa morta" durant la segona meitat del segle XIX: la no formalització del contracte en escriptura pública -fent impossible així la inscripció dels drets del rabasser al Registre de la Propietat- o bé passant davant notari contractes de plantació de vinya però no amb les formalitats de la "rabassa morta", sinó com "arrendament

a parts de fruits", "parceria", o "encàrrec de conreu". Per tot això, a finals del segle XVIII el moviment rabassaire havia començat (5).

El 1922 es funda la Unió de Rabassaires i altres Conreadors del Camp de Catalunya. Els punts essencials del programa de la Unió de Rabassaires eren la redempció de la "rabassa", la duració mínima de vint-i-cinc anys per als arrendaments, la regulació de la renda i l'abonament de les millores (6).

Però, tal com hem esmentat, el règim republicà va ser francament reformador respecte als problemes del camp. Així "el 29 d'abril de 1931, al cap de quinze dies d'haver-se proclamat la República, el Govern Provisional publicava un decret segons els quals no podria procedir-se a judicis de desnonament sobre arrendaments rústics d'una renda anual inferior a 1.500 ptes. si no es fonamentaven en una falta de pagament. Era una mesura prèvia i indispensable si es volia evitar una onada de llançaments a tall de resposta a la legislació favorable als conreadors arrendataris i parciers que el govern tenia la intenció de dur a terme".

"Al cap d'uns mesos, els decrets del dia 11 de juliol i del dia 6 d'agost obrien un període de revisió de tots els contractes d'arrendaments rústics i parcel·les mitjançant una demanda davant els Jurats Mixtos de la Propietat Rural -que encara existien- o davant els Jutjats de Primera Instància si s'esqueia" (7).

Durant l'agost i setembre de 1931 es presentaren una gran quantitat de peticions de revisió de contractes d'arrendaments rústics i parcel·les (8). Com que l'agitació camperola a Catalunya augmentava en aquest període, el 21 de setembre de 1931, Francesc Macià i el go-

vernador civil Anguera de Sojo van convocar els dirigents dels parcers i dels propietaris per tal d'acordar unes bases de concòrdia provisional que únicament afectaria la collita del vi fins que es dictessin normes i lleis més concretes. Aquests acords reberen el nom de pacte de la Generalitat. A la reunió hi assistiren els diputats Lluís Companys, Amadeu Aragay i Joan Lluhí i Vallescà; com a representants dels propietaris: Jaume de Riba, Xavier de Ros, Josep Cirera, Joan Parellada i Lluís Desvalls i com a representants dels rabassaires: Francesc Riera, Josep Sala, Feliu Roig, Josep Maria Maurell, Jaume Sallés, Josep Buíl, Mateu Raventós, Benjamí Jané, Ramon Poch, Andreu Turina i Ignasi Oriol (9).

El dia 31 d'octubre de 1931 es publicava un decret del Govern de Madrid que sintetitzava els anteriors, però oferia unes quantes novetats favorables als propietaris. Gairebé a tots els pobles els fruits foren partits segons establia el pacte de la Generalitat, però en alguns es va actuar segons que deia el Decret del Govern del dia 31 d'octubre (10).

Mentrestant hi havia hagut les primeres sentències sobre les demandes de revisió de renda, dictades pels Jutjats de Primera Instància per no haver-se constituït encara els Jurats Mixtos. Segons una memòria enviada al Govern per Anguera de Sojo el dia 18 de juliol de 1932, la immensa majoria de judicis foren sentenciats en contra del parcer n'hi havien uns dos mil o dos mil cinc-cents resolts per conciliació. La immensa majoria de les demandes foren desestimades perquè els propietaris havien provat que les rendes no havien pujat des de 1914, perquè alguns jutges havien considerat que els decrets no eren aplicables a la rabassa morta, i per falta de

la consignació deguda per part dels rabassaires (11) I, a més a més, la majoria de demandants que van fracassar en llur petició de revisió apel.laren a la Comissió Mixta Arbitral Agrària de Madrid. Alguns parcers confiaven així que, mentrestant, només haurien de pagar la meitat de la renda pactada fins que es pronunciés la sentència definitiva. Aquesta fou una de les raons que expliquen l'agreujament del conflicte durant l'estiu de 1932, mentre a Madrid s'anaven resolent a poc a poc les apel.lacions fetes pels pagesos (12). L'estiu de l'any 1932, després de la decepció que els pagesos havien tingut amb els judicis de revisió presentats d'acord amb el decret de 1931, la situació al camp es presentava agitada i amb aspectes inquietadors. D'altra banda, la Unió de Rabassaires anà creixent durant els anys 1931 i 1932, ja l'abril del 1932 ja havia aconseguit els 21.542 afiliats (13).

El juny de 1932, Josep Riera i Puntí, president de la Unió de Rabassaires, va proposar que mentre no es publicués una llei reguladora de la parceria les parts de les collites que s'havien de lliurar al propietari fossin rebaixades segons la pauta marcada pel pacte de la Generalitat de 1931. Però, Jaume de Riba, president de l'Institut de Sant Isidre, no va acceptar l'acord i va contestar que la solució del pacte de la Generalitat tenia un caràcter purament provisional que d'aquesta manera es convertiria en permanent i definitiu. D'altra banda, pel setembre de 1932, començaren a actuar els Jurats Mixtos de la Propietat Rústica acabats de constituir i del quals formaven part cinc representants de cada estament (14).

El 30 de novembre de 1932 es van celebrar les elec-

cions per elegir el primer Parlament de Catalunya. A aquesta institució del govern català li corresponia la reforma de les relacions entre propietaris i conreadors, en primer lloc perquè el contracte de rabassa morta era privatiu de Catalunya i, a més, perquè segons l'Estatut de Catalunya competia a la Generalitat la legislació exclusiva i l'execució directa en aquesta matèria.

Les collites d'estiu i tardor de 1933 suposaren un agreujament de l'agitació camperola. Per tal d'evitar aquesta situació, el Parlament de Catalunya va votar, el dia 26 de juny de 1933, una llei per a resoldre els conflictes derivats dels contractes de conreu. Tenia caràcter eventual, mentre s'esperava la promulgació de la llei definitiva que regularia els contractes, però ja avançava la tendència que seguiria aquesta darrera. La Lliga Catalana va combatre el projecte presentat per Esquerra Republicana al Parlament, però com que es trobava en minoria no va poder evitar que es convertís en llei (15).

Esquerra Republicana, des de la seva constitució fins a l'estiu de 1933, va donar suport constant a la Unió de Rabassaires. En el programa polític del Partit -concretament en el programa agrari-, es defensen unes tesis en les quals es dóna un suport constant als rabassaires i als conreadors sense terra. Així, "es un fet que l'Esquerra va cercar el favor dels pagesos per tal d'arribar al poder i de mantenir-s'hi a canvi de la promulgació de lleis favorables als arrendataris i parcers, com també és veritat que alguns dels membres més importants del partit, enduts per l'apassionament de les campanyes electorals, es deixaren arrossegar per un

demagògia que prometia allò que sabia que no podia donar" (16). D'altra banda, des de l'origen de Lliga Regionalista, a començaments de segle, el Foment del Treball Nacional i l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre s'havien constituït en importants suports d'aquest partit (17).

A partir d'aquest context general que es va mantenir de principis de 1931 fins a mitjan de 1933, "durant l'estiu de 1933 es preparava un canvi a la Unió de Rabassaires. En realitat no afectà la seva línia estratègica, però sí que va repercutir en el seu to polític. A finals de setembre de 1933 hi va haver un distanciament de l'Esquerra, amb la qual tan íntimament el moviment rabassaire havia estat lligat fins aleshores. En renovar-se el comitè directiu, tres dels quatre membres que foren substituïts eren gent de l'Esquerra. En aquell mateix moment un altre fet subratlla l'actitud de desconfiança i d'independència relatives en relació amb el partit que governava Catalunya. El conseller d'Agricultura de la Generalitat, Pere Mies, dirigent de la U.S.A. i propietari rural, va dirigir una circular als jutjats de primera instància perquè s'ocupessin de la resolució dels plets pendents, i la Unió de Rabassaires, que va considerar-la contrària als seus interessos, demanà a Macià que Mies abandonés la Generalitat. Poc després, el conseller d'Agricultura presentava la dimissió" (18).

El 16 de desembre de 1933 es féu públic el manifest de constitució d'Aliança Obrera a Catalunya. Aquest manifest el signaren Marià Martínez Cuenca, per la Unió Socialista de Catalunya; Josep Vila Cuenca, per la U.G.T. de Catalunya; Joaquim Maurín, pel Bloc Obrer i Camperol; Andreu Nin, per l'Esquerra Comunista; Ansel Pestaña,

pels Sindicats de l'oposició, separats de la C.N.T.; i Josep Calvet i Mora, per la Unió de Rabassaires.

La signatura d'aquest manifest per la Unió de Rabassaires suposava l'afermament de la separació de les posicions polítiques d'aquesta organització respecte a Esquerra Republicana i un viratge de la seva posició política més cap a l'Esquerra.

A principi de 1934, el Govern de la Generalitat va presentar el projecte de Llei de Contractes de Conreu al Parlament de Catalunya. Esquerra Republicana estava pràcticament sense oposició parlamentària en presentar-se aquest projecte: només hi havia dos diputats enfront seu, Pere Lloret, d'Acció Catalana Republicana, i Pau Pomeva, d'Unió Democràtica de Catalunya. La Llei de Contractes de Conreu va votar-se al Parlament el dia 21 de març de 1934 i fou promulgada el 12 d'abril.

Però, segons declaracions del govern de la Generalitat, amb aquesta llei es pretenia "evitar la despoblació del camp, Donar estabilitat al pagès amb l'establiment de la continuïtat necessària dels seus drets, amb la prohibició d'alienar-los i d'embargar-los i dels arrendaments a curt termini i fent per manera d'assegurar-los la percepció de les millores que hi hagin introduït. Regular el preu d'aprofitament de la terra perquè no pugui ésser una forma d'explotació del treball, amb la rebaixa a un tipus moderat de la renda capital-terra. Impedir l'existència de l'intermediari paràsit amb la prohibició dels sots-arrendaments. Facilitar l'adquisició de la propietat de la terra als seus conreadors aptes i continuats. Reduir fins on sigui possible i dins dels límits de la competència legislativa estatutària la formació de treballadors assalariats al camp. Heus

ací, succintament anunciats, els objectius que es proposa d'assolir la llei debatuda" (19).

D'aquesta manera, "per tal que la producció de les lleis a discutir i aprovar no tingués un origen inspirat en doctrinarismes partidistes, el govern de la Generalitat va crear una Comissió Jurídica Assessora, formada per representacions d'entitats apolítiques, per homes acreditats per la seva competència jurídica i per alguns funcionaris altament reputats. Presidia l'organisme el patrici i home de dret Joan Maluquer i Viladot, assistit per tres secretaris: Rafael Closas, Francesc Girons i Josep Quero i Morales. Entre els jurisperits hi havia Antoni Maria Borrell i Soler, Joan Martí i Miralles, Francesc de P. Maspons i Anglasell, Amadeu Hurtado i Miró i Ramon Maria Roca i Sastre, és a dir, personalitats d'ideologia diversa, alguns d'ells ben distanciats de la predominant en el govern i el Parlament. Calia, però, fer obra sòlidament construïda i que respongués a l'interès general".

"El govern de la Generalitat expressà clarament que deixava a la Comissió en plena llibertat d'obrar pertocant a la redacció de l'avantprojecte".

"Ultimat el treball de la Comissió, el conseller de Justícia i Dret, Pere Coromines, sense esmenar ni un punt ni una coma, presentà el document a la Cambra deliberant, el dia 20 d'abril de 1933; el signava, a més del conseller, Carles Pi i Sunyer, en la seva condició de conseller delegat del president de l'organisme autònom". (20).

D'altra banda, donada la importància atorgada a la discussió d'aquesta llei, s'alterà el curs reglamentari de la Cambra. Així, en lloc d'anar a la comissió corres-